

CZYNIĆ (14107) *vb impf*

czynić (14104), **czenić** (3); czynić : cenić *ZapKościer* (10 : 1), *Calep* (168 : 2).

inf czynić (3108). $\diamond$ *praes* 1 sg czynię (555). $\diamond$ 2 sg czynisz (279). $\diamond$ 3 sg czyni (2727). $\diamond$ 1 pl czynimy (156), czyniemy (93), czynim (35), czyniem (18); -imy *OpecŻyw*, *PatKaz I*, *BielŻyw*, *SeklWyzn*, *RejWiz* (3), *OrzQuin* (4), *RejAp*, *GórnDworz* (4), *RejPos* (10), *BiałKat* (4), *GrzegŚm*, *KuczbKat* (6), *RejZwierc* (9), *WujJudConf*, *RejPosRozpr* (2), *BudNT*, *CzechRozm* (4), *ModrzBaz* (3), *StryjKron*, *CzechEp* (6), *Calep* (2), *KochFrag*, *OrzJan*, *LatHar* (4), *JanNKar* (2); -emy *RejKup*, *DiarDop* (2), *KrowObr* (7), *OrzList*, *OrzRozm*, *GrzegRóżn*, *SarnUzn*, *KochFr*, *ReszPrz*, *GórnRozm*, *ActReg*, *WysKaz* (2), *PowodPr*, *CzahTr*; czynim *RejKupSekl*, *HistLan*, *KochMarsz*, *SkarKazSej* (5); -em *MurzNT*, *KochPs*; -imy : -emy *MetrKor* (1 : 1), *Diar* (1 : 4), *LubPs* (3 : 1), *Leop* (3 : 1), *BibRadz* (1 : 5), *BielKron* (2 : 3), *Mącz* (1 : 1), *WujJud* (4 : 5), *WujNT* (14 : 3), *SarnStat* (42 : 34); -imy : -im *LibLeg* (2 : 2), *SeklKat* (4 : 2), *BielSjem* (1 : 2), *ArtKanc* (1 : 4); -emy : -im *BudBib* (1 : 1), *Oczko* (1 : 4); -imy : -emy : -im : -em *HistAl* (1 : 10 : - : 1), *SkarŻyw* (- : 1 : 1 : 4), *SkarKaz* (1 : - : 13 : 1); ~ -émy (30), -emy (6), -ęmy (1), -(e)my (62); -émy *Oczko*, *KochFr*; -émy : -emy *SarnStat* (28 : 6); -ęmy : -(e)my *WujJud* (1 : 4); -ém (1) *KochPs*, -ęm (1) *MurzNT*, -(e)m (16). $\diamond$ 2 pl czynicie (171). $\diamond$ 3 pl czynią (1547). $\diamond$ *praet* 1 sg m czynilem, -(e)m czynił (101), ja czynił (1) *OrzList*. *f* -m czyniła (6). $\diamond$ 2 sg m czyniłeś, -(e)s czynił (58). *f* czyniłaś, -ś czyniła (12). *n* -ś czyniło (1). $\diamond$ 3 sg m czynił (1100), czynieł (4); -ił : -eł *PaprUp* (6 : 4). *f* czyniła (115), czynieła (1) *PaprUp*. *n* czyniło (36). $\diamond$ 1 pl m pers czynilismy, -smy czynili (25), czyniliśmy, -śmy czyni(e)li (9), czynilichmy, -chmy czynili (15), my czynili (1); -smy *WróbŻółt*, *SeklWyzn*, *HistAl*, *KrowObr*, *Leop* (5), *BielKron* (2), *HistRzym* (2) *RejPosWstaw*, *MycPrz*, *ArtKanc*, *WujNt*, *SarnStat* (4), *WitosłLut*, *SkarKaz*; -śmy *Diar*, *DiarDop*, *SkarŻyw*; -chmy *RejKup* (2), *LubPs* (2), *RejWiz*, *BibRadz*, *RejAp*, *RejPosWiecz*², *WujJud* (2), *BudBib* (2); -smy : -śmy *Mącz* (1 : 1); -smy : -chmy *OrzJan* (1 : 2); -śmy : -chmy : my czynili *LibLeg* (4 : 1 : 1); ~ -ili- (48), -eli- (2); -eli- (1) *DiarDop*; -ili- : -eli- *LibLeg* (5 : 1). *subst* smy czyniły (1). $\diamond$ 2 pl m pers czyniliście, -ście czynili (18). $\diamond$ 3 pl m pers czynili (855), czynieli (4); -ili : -eli *LibMal* (4 : 1), *PaprUp* (2 : 1), *ActReg* (7 : 1), *PowodPr* (4 : 1). *subst* czyniły (39) [w tym: błędnie -li (1)]. $\diamond$ *plusq* 3 pl m pers byli czynili (3). $\diamond$ *fut* 1 sg m czynić będę (26), będę czynił (15), będę czynić (1) *ArtKanc*; czynić będę *LibLeg* (2), *RejZwierz*, *Mącz*, *RejAp*, *GórnDworz*, *HistRzym*, *BiałKat*, *CzechRozm* (2), *ModrzBaz*, *SkarŻyw* (8), *CzechEp* (2), *ReszPrz*, *WujNT*, *KlonWor*; będę czynił *MetrKor*, *HistAl*, *KrowObr* (2), *Leop*, *BibRadz* (2), *BiałKat*, *ActReg*, *SarnStat* (3), *SzarzRyt*; czynić będę : będę czynił *LubPs* (1 : 1) *BielKron* (1 : 1). *f* czynić będę (2). *n* czynić będę (1). $\diamond$ 2 sg m będziesz czynił (22), czynić będziesz (17), będziesz czynić (4); będziesz czynił *HistAl*, *GroicPorz*, *OrzRozm*, *BielKron* (4), *RejAp* (2), *KuczbKat*, *Strum*, *KochWr*, *KołakSzczęśl*, *CiekPotr* (2); czynić będziesz *BielŻyw*, *SienLek*, *GrzegŚm*, *CzechRozm*, *ModrzBaz*, *SkarŻyw*, *SkarKaz*; będziesz czynił : czynić będziesz : będziesz czynić *Leop* (3 : 2 : 1), *BibRadz* (1 : 1 : 1), *RejPos* (2 : 1 : -), *BiałKat* (1 : 1 : -), *BudBib* (- : 5 : 2). *f* będziesz czyniła (1). $\diamond$ 3 sg m czynić będzie (43), będzie czynił (41), będzie czynić (11); czynić będzie *BielŻyw*, *ComCrac*, *CzechRozm* (2), *CzechEp* (5), *NiemObr*, *GórnRozm* (2), *PowodPr*, *SkarKaz* (2), *SkarKazSej* (2); będzie czynił *HistAl*, *KromRozm I*, *GliczKsiąż*, *LubPs*, *GroicPorz*, *Leop* (4), *BielKron* (6), *HistRzym*, *BiałKat*, *KuczbKat*, *ModrzBaz*, *ActReg*, *WysKaz*,

GrabPospR (2), *CiekPotr*; czynić będzie : będzie czynił: będzie czynić *OpecŻyw* (– : 1 : 2), *LibLeg* (1 : 2 : 1), *BibRadz* (4 : 2 : –), *GórnDworz* (1 : 2 : –), *RejPos* (5 : 2 : –), *WujJud* (1 : 1 : –), *BudBib* (5 : – : 3), *LatHar* (1 : 1 : –), (5 : 2 : –), *WujNT*, *SarnStat* (3 : 4 : –). *f* będzie czyniła (4), czynić będzie (3), będzie czynić (1) *OpecŻyw*; będzie czyniła *KrowObr*, *RejAp*, *HistHel*; czynić będzie (1) *WisznTr*; będzie czyniła : czynić będzie *SarnStat* (1 : 2). *n* czynić będzie (1) *GliczKsiąż*, będzie czyniło (1) *BielSpr*. ◇ 1 *pl m pers* będziemy czynić (17), czynić będziemy (14), będziemy czynić (8), czynić będziemy (7); będziemy czynić *HistAl*, *RejZwierc*, *BiałKaz*, *StryjKron*, *PudlFr*; czynić będziemy *BiałKat*, *RejPos Wstaw*, *BudBib* (2), *ZapKościer*; będziemy czynić *RejRozpr*, *UstPraw*; czynić będziemy *BielKron* (3), *SkarKaz*; będziemy czynić : czynić będziemy : będziemy czynić : czynić będziemy *Leop* (2 : – : 2 : 1), *HistRzym* (1 : – : 1 : –), *RejPos* (– : 1 : 2 : –), *ModrzBaz* (– : 1 : – : 1), (– : 1 : – : 1), *Sarn Stat* (9 : 5 : 1 : –). ◇ 2 *pl m pers* będziecie czynić (29), czynić będziecie (15); będziecie czynić *LibLeg*, *KrowObr* (11), *Leop* (6), *PaprUp*, *KołakSzczęśl*; czynić będziecie *OpecŻyw*, *RejPs*, *Diar*, *RejPosWiecz* ³, *ArtKanc*, *WujNT* (2); będziecie czynić : czynić będziecie *BibRadz* (3 : 1), *BielKron* (1 : 1), *RejPos* (1 : 2), *BudBib* (2 : 2), *CzechEp* (2 : 2). ◇ 3 *pl m pers* będą czynić (46), czynić będą (35), będą czynili (1); będą czynić *KromRozm III*, *KrowObr*, *Leop* (5), *BielKron* (2), *Mącz*, *RejZwierc*, *BielSpr*, *ModrzBaz* (2), *ArtKanc*, *PowodPr*; czynić będą *DiarDop*, *GliczKsiąż*, *GrzegRóżn*, *SkarŻyw*, *KochWr*, *OrzJan*, *LatHar*, będą czynić : czynić będą *LibLeg* (3 : 1), *LubPs* (1 : 1), *BibRadz* (2 : 1), *RejAp* (3 : 1), *RejPos* (2 : 3), *BudBib* (2 : 2), *CzechRozm* (1 : 2), *WujNT* (3 : 2), *GrabPospR* (1 : 3); będą czynić : czynić będą : będą czynili *SarnStat* (12 : 12 : 1). *subst* czynić będą (1). ◇ *imp* 1 *sg* niech czynię (2). ◇ 2 *sg* czyni (406), czyni (3); czyni *MetrKor*, czyni : czyni *PatKaz III* (1 : 1), *RejWiz* (7 : 1). ◇ 3 *sg* niech(aj) czyni (37). ◇ 1 *pl* czynimy (24). ◇ 2 *pl* czynicie (244). ◇ 3 *pl* niech(aj) czynią (17). ◇ *con* 1 *sg m* czyniłbych, bych czynił (31), czyniłbym, bym czynił (18); bych *OpecŻyw*, *LibLeg*, *RejPs* (2), *RejKup* (2), *LubPs* (2), *Leop* (2), *RejZwierc*, *Mącz*, *RejPos* (2), *BiałKat* (2), *BiałKaz*, *SkarŻyw* (2), *SkarKaz*; bym *KrowObr*, *OrzQuin*, *GrzegŚm*, *HistHel*, *KochMRot*, *OrzJan*, *LatHar*, *CiekPotr*; bych : bym *BibRadz* (4 : 1), *BudNT* (1 : 1), *CzechRozm* (1 : 4), *CzechEp* (2 : 2), (3 : 2). *f* bych czyniła (3) *RejKup* (2), *SkarŻyw*, bym czyniła (1) *SiebRozmyśl* ◇ 2 *sg m* czyniłbyś, byś czynił (69), by czynił (5); by *LibLeg*; byś : by *BielKron* (1 : 3), *Mącz* (3 : 1). *f* byś czyniła (5). ◇ 3 *sg m* czyniłby, by czynił (364), bodaj czynił (1). *f* czyniłaby, by czyniła (26). *n* by czyniło (11). ◇ 1 *pl m pers* byśmy czynili (51), bychmy czynili (30), byśmy czynili (3); byśmy *BielŻyw*, *SeklWyzn* (2), *SeklKat* (4), *HistAl*, *KromRozm I* (2), *GliczKsiąż*, *KrowObr*, *BielKron*, *KwiatKsiąż*, *OrzQuin*, *HistRzym*, *KuczbKat*, *WujJudConf*, *CzechRozm* (4), *CzechEp*, *WerKaz*, *ArtKanc* (3), *PaprUp*, *WujNT* (3) *SarnStat* (3), *SkarKaz* (3), *SkarKazSej*; bychmy *RejPs*, *LubPs* (3), *RejWiz* (2), *RejZwierc*, *RejPos* (14), *RejZwierc*, *BudBib*; byśmy *Diar*, *BiałKaz*; byśmy : bychmy *Leop* (2 : 1), *ModrzBaz* (4 : 1), *SkarŻyw* (3 : 1), *LatHar* (3 : 1); byśmy : byśmy *SkarJedn* (1 : 1). *subst* byśmy czyniły (2). ◇ 2 *pl m pers* czynilibyście, byście czynili (49). *subst* byście czyniły (1). ◇ 3 *pl m pers* czyniliby, by czynili (279), by czynili (1) *PaprUp*. *subst* czyniły by, by czyniły (23) [w tym : błędnie -li (2)]. ◇ *praet* 1 *sg m* bych był czynił (2). ◇ 3 *sg m* by był czynił (3). ◇ 3 *pl m pers* by byli czynili (5), by czynili byli (1); by byli czynili : by czynili byli *CzechRozm* (1 : 1). *impers* ma być czyniono (7). ◇ *praes* się czyni (1) [cf też CZYNIĆ SIĘ 3 *sg praes*]. ◇ *praet* czyniono (52); -ono (6) *MurzNT*, *Mącz*

(2), *PudłFr*, *SarnStat* (2), -óno *BiałKat* (2), -(o)no (44). [czyniło się *cf* CZYNIĆ SIĘ *praet* 3 *sg n*]. ◇ [fut czynić się będzie *cf* CZYNIĆ SIĘ *fut* 3 *sg n*.] ◇ *imp* niech będzie czyniono (1) ◇ *con* by czyniono (16), by się czyniło (2) *Oczko*, *ActReg* [*cf* też CZYNIĆ SIĘ *con* 3 *sg n*]. ◇ *part praes act* czyniąc (838), czynięcy (7), czyniący (2), *ac* : -ęcy *BielKom* (1 : 1), *BielKron* (85 : 5), *BielSpr* (11 : 1); -ący *BudNT* (6 : 1), *ArtKanc* (13 : 1). czynięcy (*cum m*) (3) *BielKom* D8, *BielKron* 327v, 329; (*cum f*) (1) *BielKron* 319; (*cum m pers*)(2) *BielKron* 322, *BielSpr* 4; (*cum subst*) (1) *BielKron* 464; czyniący (*cum m*) (1) *BudNT* k5; (*cum m pers*) (1) *ArtKanc* K6 [*Cf* CZYNIĄCY]. ◇ *part praet act* czyniwszy (3).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. Działać, robić, wykonywać, zajmować się czym (7616) :

A. Bez dopełnienia lub z dopełnieniem o treści nie sprecyzowanej (typu: *co*, *nic*, *wszystko*; *rzecz*, *sprawa*, *uczynek*) bez przydawki; *agere Mącz*, *Modrz*, *Calag*, *Vulg*, *JanStat*, *Cn*; *facere Mącz*, *Modrz*, *JanStat*, *Cn*; *operari Mącz*, *Vulg*; *fungere*, *fungi*, (*rem*) *gerere*, *laborare*, *uti aliqua re Mącz*; *constituere Modrz*; *exercere JanStat* (4491) : *LibLeg* 7/99v; *RejRozpr* F4v; *yuż Czaffu* niemaś rozmyślać się yéno czynić *RejKup* y6; *GliczKsiąż* E3v; *KrowObr* 56v [2 r.]; *BibRadz Ps* 118/126; *Laboro*, *Robię*/ *prácuyę*/ *czinię*. *Mącz* 180d, 42a, 201b, 282a; *GórnDworz* Aa3v, Ll7v; *RejPosWiecz* ³ 97v *marg*; *BiałKat* 308v; *RejZwierc* 145; *BielSpr* 36v [2 r.]; *WujJud* 97v; *WujJudConf* 97v; *RejPosWstaw* [21²]v *marg*; gdzie zbierałaś dzifia/ á gdzieś pracowała (*marg*) *Wł*/ czyniła (–) *BudBib Ruth* 2/19, 3.Reg 20/41 [2 r.], 2.Par 25/8, *Ioel* 2/20, 21; *Iefli* dobre vczyńki nie vłpráwiedliwiáią/ tedy to *nic* nie wáży czýnić ábo nie czýnić. *CzechRozm* *4v, 89v; *PaprPan* O; *CzechEp* 60, 173; *ZawJeft* 21; *Abowiem Bog* iest ten ktory łpráwuie w was y chcenie y wykonánie/ (*marg*) *My* tedy chcemy; ále *Bog* w nas łpráwuie y chcenie: *my* tedy czyniemy; ále *Bog* w nas łpráwuie y czynienie [...] (–) *WujNT Philipp* 2/13, *Matth* 8/9, *Luc* 7/8, s. 237, 431 *marg*, *Yyyyyy*3 (3); *SkarKaz*)(3, 347b, 350b, 484b; *GosłCast* 36 [2 r.]. 38.

czynić *co* (2418): *MetrKor* 34/268, 37/2v, 46/118; *Xántus* rzekł vmiełz *co* czýnić? *On* mu odpowiedział iż *nic* *BierEz* B2v, C4, G, N, Nv, S3 (11); *OpecŻyw* 59v, 65v, 91v, 94v, 96 (13); *OpecŻywPrzedm* C3; *OpecŻywSandR* nlb 2, 2v; *ForCnR* A4, C2; *PatKaz II* 69v; *PatKaz III* 135v, 145v; *ZapWar* 1525 nr 2164; *BartBydg* 239; *TarDuch* D4; *FalZioł* IV 6c, V 41v, 47v, 104v; *Pirwey* nicz nieczyn poki łie dowodnie nienauczyłz *BielŻyw* 131, 12, 17, 49, 81, 84 (13); *GlabGad* A2, H8v, I6, L7v; *Gdyżem* niemogł nicz czýnić czo by wiéthłzey pilności potrzebowało, iáłem łie był wykłádania nie ktorych rzeczi z łacínłkiego píłma na polłką mowę. *MiechGlab* *2, 55; *KłosAlg* D3v; *March* ³ X [2 r.]; *WróbŻołt* L6v, O7v, 61/6; *LibLeg* 7/103v, 104v, 10/68, 122, 11/18v (12); *RejŁas* w. 64; *RejPs* 35v, 62, 113v, 147; *ComCrac* 12, 12v; *LibMal* 1543/68v, 1544/80v, 81, 1554/190v; *Iam* nápiłál kto chce niechay wierzy *Co* ma próżny czýnić wodę mierzy. *RejRozpr* A2; *W* tem łie kochay *co* czýnić náleży. *RejRozpr* K3, B3, B3v, I4; *RejJóz* B6v, C8v, D2v, G2v, H8v (14); *SeklKat* D3, D4, G, I [3 r.], R4v (13); *RejRozm* 407, 408; *Nierozumiem* czo mam czýnić *Mam* ły mowyc albo myłczeć. *RejKup* g2v; *Boc* to czýni mądri kazdy *Komu* moze daie zawzdy. *RejKup* 16v, g2v, Kv, k6v, k8, Mv (28); *HistAl* B5v, C7v, G2, H6, N3v (11); tegoż was vczą/ *co* łámi czýnya/ łwey woley wýżywác/ nikogo nyefłuchác/ duchownym y łwyekim przełóżonym łye przeciwić *KromRozm I* D; *krotofilá* myędzy łobá/ áłbo *co* inego czýnya. *KromRozm I* Lv, I3v, O3v; *gdy* *co* czýnię/ więcýi się na pana boga ogládami níłzli na łudzie. *MurzHist* A3, K4, M3 [2 r.], S4v; *Co* prółty człówek má czýnić aby

poznął/ która ieſt prawá wiára *MurzNT* 28v *marg*; opuſciwſzy przykázanie bożé trzymácie wſtáwé ludzi/ iako omywanie drzewianych ſtatkow/ i náléwek/ i inſzych podobnych rzeczy takich wielé czynicie. *MurzNT* *Mar* 7/8, k. 33v, 38v, 51, 76, 88v (13); A w licemyernikach to gánił/ Iż wſſyſtkye ſwe vczynki czynili/ iżeby byli widzeni od ludzi. *KromRozm II* yv, d2, d2v, d3, h, v (11); Coż mamy czynić/ kyedy bog ná nas tákje biſkupy y kápłany przepuſci zá náſſe grzechy? (*marg*) Yáko ſye mamy záchowác/ kyedy złe biſkupy y kápłany mamy (–) *KromRozm III* L3, D5, F, G7v, L2, M5 (8); *Diar* 46 [2 r.]; *DiarDop* 99 [3 r.], 103, 110, 114; *MrowPieś* A3v; Ach ach pánie co mam dáley czynić/ Trudno człéku z błédliwych drog wynidź *BielKom* E4v, B6v, F; [*Bóg*] chce tho myeć po nas káždym człowyecze/ ábyſmy co czynili wprace yákye/ wrzędy á ſpráwy ſie vdawáli *GliczKsiąż* O, C, E5, E5v, G3, I4 (15); *LubPs* I4v, Mv, T6v, X4v, Yv, Y2v; *GroicPorz* g4, g4v, h, kk4v, oo4v (7); *SeklPieś* 19v; dármo chleb iedzą nic nietzynią/ nikogo nieutzą/ iedno tylko proznuią *KrowObr* 36v; Iáko my niewiemy co Święci tám tzynią/ ták teſz oni nic niewiedzą/ co ſie tu ſnámi dzieie *KrowObr* 215, 59v, 74v, 103v, 119, 130 (22); Azaſz ręce co czynią álbo ięzyk mowi/ Aby wždy co podobno było k rozumowi. *RejWiz* 30; (*marg*) Co vtráciwſzy czynimy. (–) Ieden wždy vtráciwſzy y zoſtánie pánem/ A drugi muſi mnichem albo gdzye plebanem. Albo ieździ po wioſkach iáko po kołędzye/ Pytáiąc ſie v mnichow o iákíeý árendzye. *RejWiz* 68v, 80v, 82, 98v, 103, 150 (18); Słyſſeli theż o bitwách ich/ y o dzieiach ich [...] tákże theż co czynili co zá rzeczy broili/ w ziemi Hiſzpáńſkiey *Leop 1.Mach* 8/3, *Gen* 31/16, *Num* 16/28, *Deut* 12/8, 25/16, *Ios* 1/7, 24/7 (46); Przebog obáczmy ſye/ bączmy też/ co czyniemy/ ku czemuſmy iuż przyſzli/ kczemu też náſzá rzecz poſpolita przyſzła *OrzList* h4v, d3v; *UstPraw* G, H4 [2 r.]; Wyſzedł Kfiązę ten pyta/ co pan czyni brácie *RejFig* Bbv, Aa7, Dd8v; *RejZwierz* 4v, 16, 31, 37, 41 (10); Bog ieſt z thobą w ſpráwách tych wſzytkich ktore czyniſz. *BibRadz Gen* 21/22; Ale ine ſpráwy Azáryaſzowe y wſzytko co czynił/ nápiſano ieſt w Kronikách Krolow Iudſkich. *BibRadz 2.Reg* 15/6, *Gen* 39/23, *Ex* 10/2, 35/1, *Deut* 31/21, 2.*Par* 7/17 (73); *Goski* *2v; *OrzRozm* A3, H4v, L3v, M, Q; Kogo przeſláduieſz álbo gonisz? pía zdechłego? czy? komorá żywego? (iákoby rzekł/ obácz ſie co czyniſz.) *BielKron* 67; áby kto nie^mnimiał áby to krol Polſki z iákíeý chćiwoſci álbo pychy czynił Pruſką ziemię Tobie przywłaſzczác *BielKron* 231; Węgrzy [...] nárzekáli [...] ná Niemce/ iż ſie ich podięli bronic/ á nic nieczynią *BielKron* 315, 7v, 25, 26, 43, 64 (91); *GrzegRóżn* B, Iv, 12, I4v, M4v [2 r.] (22); *KwiatKsiąż* A, A4, A4v, C3v, E4v (15); Quid iſtic tibi negotii eſt, Co ty tám maſz zá ſpráwę/ álbo co tám maſz czinic. *Mqcz* 175c; Quid pater, vivit ne? Co ociec czini/ żywli yeſzcze? *Mqcz* 341a; Reviso quidnam Chaerea hic rerum agat, Póydę záś á vyżrzę co tam Cherea czini/ Iáko mu ſie tám wodzi. *Mqcz* 341b; Desideo, Siedzę/ gniye/ leżę/ nic nie czinię. *Mqcz* 379c, 19a, 21d, 45c, 50a, 61d (122); cóżkolwiek czyniſz/ ták lęgąc/ iáko y wſtáiąc/ ták z domu wychodząc/ iáko y wchodząc: beſ znáku Krzyża í. żadnéy rzeczy ná Swięcie dobrze áni pocznieſz/ áni dokónaſz. *OrzQuin* M3, D2v, M3, O2v, S3v, T4 (9); *Prot* A4 [2 r.], Bv, C2, C2v, D3; *SarnUzn* G8v; *SienLek* Aaaa2; Coż ieſzcze dáley czyni ten dobrotliwy Pan? Oto przedſię pobudza ludzi ſwięte/ ludzi pobożne/ á dodawa im Duchá ſwego ſwiętego *RejAp* 2v; iż ten Pan nic bez przyczyny nie czyni/ nie bez ſpráwiedliwego ſádu á bez rozmierzenia ſpráwiedliwoſci ſwey nie nie ſpráwuie. *RejAp* 47, BB2, CCv, 4v, 10v, [13] (54); Gánią ieſzcze ci ſthárczy w nas wiele rzeczy/ ktore nie ſá áni złe/ áni dobre/ iedno iż ich oni w młodoſci nie czynili/ iáko vbierać ſie ciepło młodemu/ ieździć ná

wozie/ wozić łószko s łobą/ Czo wśzythko nicz nie wádzi *GórnDworz* Iv; Gdy do obuwania przyźzło/ co czynić/ żadną miarą z ośtrogami tam nogi nie wnida. *GórnDworz* P3, C8, E3, E4, E6, E7 (64); A Plato gdy go pytano/ co Pan Bog czyni? powiedział [...] Geometrią fye bawi. *GrzepGeom* A3v; Y począł myłlic łam włobie rzekąc: Co mam czynić/ żem tak nędznie á hániebnie od śwych opułzczon? Ale iuż wiem co vczynię. *HistRzym* 42; Co mi vkażełz czynić? Rzekł iemu pan. Idź do miáltá do Biłkupá á okrzci łie. *HistRzym* 127v, 43, 48, 55v, 60, 65v; Coż dáley czynić małz? Oto iáko tą pánná małz być w połłufzeńśtwie ábo rodzicow twoich/ ábo mężá twego. *RejPos* 306, B, 10v, 20v *marg*, 39v, 48 (160); *RejPosWiecz* ³ 98v; powiédz mi/ vczyli też tego/ álbo czynili też to Zakón Nowy: Odkrywali grzechy/ iefłize ié téz karze: vczyli człowieká poczcíwíe żyć? *BiałKat* 23v, b2v, 1, 21, 63v, 73v (24); *BielSat* G3v, G4v; *GrzegŚm* A4v, 17, 31; *HistLan* D3, E4v, F3v; W Niedzielę ludzie co czynić máią/ á czego łie czynić niegodzi. *KuczbKat* 295 *marg*, a2, 35, 60, 195, 200 (14); lepiej tho więc pámiętáią co łie z młodu około nich działo/ niżli co przed máłym czáfem czynili. *RejZwierc* 7; Bo á co mu potym iáko Circes ludziom głowy odmieniałá/ albo iáko Vlixes pływał/ álbo co Helenká broiłá/ ábo co Penelope czyniá *RejZwierc* 12; Cożby tu czynić? iákożby o tym rádzic? iákożby temu zábiegáć? *RejZwierc* 255v, A5v, B3, 24v, 26, 42 (84); *RejZwiercTrzec* Aaa2v; *BielSpr* 6, 23v, 37v, 61, 64 (11); *WujJud* 35v, 95, 96v, 104, 111v (18); *WujJudConf* 8, 9, 42v, 67, 107v, 145v; *KochList* 2; *RejPosRozpr* b3, b3v, b4v [2 r.]; *RejPosWstaw* [21²], [21²]v, 22, [41²], [110²] (10); A toć (iełt) co czynić będziełz (*marg*) To iefł ofiárowáć (–) ná ołtarzu *BudBib Ex* 29/38, *Ex* 34/10, *Deut* 1/18, 12/8, 12/14, 1.Reg 2/23 (39); *HistHel* C3, C3v, C4; iáko gdy go kto s cze^{go} vpomina thák wnethże odpowie/ iuż thy mnie nie vcz/ wiem ci iá co mam czynić *MycPrz* II B, I C3, C4v, II C; *Strum* G3v, R2v; *WierKróc* A4; *BiałKaz* Bv, B2, E3, F, F4 (9); *BudNT Mar* 7/6, 13, *Ioann* 10/38, 14/10, 12 (14); Aby żoná nád wolá mężowę/ á łługá nád wolá Páńłką nic nie czynili. *CzechRozm* 197, 11v, 16, 19, 22v, 25v (74); Bo nie tylko co czynił łprawował z winności/ Ale widzácý krzywdę mścił łie y lekkości. *PaprPan* Ff4, Ggv, Hh2; Iákimże to tedy práwem czyniá ci/ ktorzi nie mocá/ ani łzábłá/ ále ábo przez dziedzićtwo [...] ábo kupnym obyczáiem dołtawłzy imienia źle go vżywáią? *ModrzBaz* 48v; A ták nieprácuymyż tylko w ten łpołob/ ábyłmy fię ludziám łpodobáli ále dla tego/ iż to co czynimy/ y dobre iefł y Bog to rołkazał *ModrzBaz* 59, 1v, 2, 6, 11v, 21; *SkarJedn* 44, 244, 260; *KochOdpr* B3; *Calag* 558a; *Oczko* 2v, 20; *KochPs* 113; wynidzie Stárfzy nád czeládziá/ vyrzy odartego vbogiego/ rzecze: ktoś ty iefł/ co tu czyniłz? idz náłtronę/ oto pánowie moi tedy wnetże poydá. *SkarŻyw* 135, 41, 47, 52, 59, 81 (86); A wálze přetkié łtrzały/ álbo łuk co czyni Niepochybny/ o Phoebe/ y mściwa bogini *KochTr* 15; *MWilkHist* Cv, Hv, K3; Wezwał [...] Senatorow Polłkich ná Siem rádzác fię coby czynić/ á iákoby zábieżeć temu odrzuceniu Xiążát Rułkich. *StryjKron* 215, 747; Bom też to co teraz klechowie czyniá y dzwonikowie/ ia z drugimi przedtym czyniá *CzechEp* 65, 11, 15, 31, 43, 52 (113); *NiemObr* 11, 95, 104, 105, 107 (18); FRáłzki to wśzytko cokolwiek myśłemy/ Fráłzki to wśzytko cokolwiek czyniemy. *KochFr* 4, 59, 102, 108, 115, 124; *ZapKościer* 1584/49v; *KlonŻal* E4; *KochMROt* B4v; *ReszPrz* 20, 46, 48, 51, 111 (7); *ReszList* 164, 172, 174; A któżby to wśzyłtko mógl wyliczyć/ co iáwnie Bráćtwá rozmáite czyniá/ one procełłye modlitwy/ łpiewáńia *ReszHoz* 127, 124; *WerGośc* 246, 256; Com iedno czynić począł/ to z rąk vpadáło *WisznTr* 10, 24; *BielSen* 17, 18; Bo oni/ co my czynim/ w łmiechy obracáią/ Náłżę łprawę y rádę zá błazeńłtwo máią. *BielSjem*

9, 6, 7, 9; *KochPam* 86; *KochPieś* 2; *KochTarn* 76; Kiedy mátká zálnęła pod ową lefczyną/ Powiédz/ co Tyrłis z tobą czynił pod krzewiną? *PudłFr* 32, 71; *ArtKanc* C18, E7v, E14, K5v, L13, N11v (10); Więcey fie temu dziwuy iż to wolno czynić/ Towar cudzy z łzkodą wieść/ á śwemu precz wynić. *BielRozm* 20; Więc rádá Koronna nie dopuści tego Krolowi/ żeby nád práwo/ nád łwá przyśięgę miał co czynić/ á ludzi niewolić *GórnRozm* C2v, B3, E2v, K4, M3, M4 (11); którego gdy pytano/ co będziefz czynił vtráciwfzy włzyftko? powiedział/ będę grał ná lutni/ y tym fie pożywię *KochWr* 34; *Paprup* F3v, Gv, L4; *ZawJeft* 33; gdy Dworzanie pytaią się cokrol czyni townet odpowiadaią gałki gra *ActReg* 157, 6, 7, 14, 53, 83 (26); *Calep* 39b, 332b; bo fie táka robotá może náleść y vf niepogodę/ y wezłą drogę: gdyż w káżdym domu záwždy iest co czynić. *GostGosp* 28, 6, 30, 44, 84, 122 (7); *GrochKal* 24; *Phil* B3, Q2; *GórnTroas* 4 [4 r.], 22, 46; *KochCn* B4v; *GrabowSet* B3, C2, I2, I2v, Q3 (7); *KochFrag* 45, 49, 54; iemu fie godziło włzyftko czynić/ wáłzéy K. M. tylko lámému niegodziło fie dla przymiérza iuż wziętego nie poczynác. *OrzJan* 75, 7, 8, 51, 57, 83 (11); *WyprPl* B2; Wípomni Pánno coś czyniła/ Gdyś Syná twego ftráciła/ Prace przez trzy dni vżyła. *LatHar* 497, 2, 56, 137, 188, 285 (23); *KołakSzczęśl* C; to nigdy zá grzech człowiekowi nie bywa poczytano/ cokolwiek cierpi ábo czyni/ kiedy wola ná to nie zezwala. *WujNT* 547; Chočia tedy iećie/ choć piiećie/ choć co innego czynicie: włzyftko ku chwale Bożey czynicie. *WujNT* 1.*Cor* 10/31, *Matth* 5/47, 8/9, 12/2, 23/3, 5 (136); *WysKaz* 5, 22; *SarnStat* 143, 159, 195, 263, 310 (31); *SiebRozmysł* [A4]v, I4, K3v, K4; *WitosłLut* A2; *KmitaSpit* C4v; *PowodPr* 19; Teraz pokifmy ná ziemi/ oboię rzecz czyni: y karze nas ná vpominanie iáko łędzia/ y wybawia nas od gniewu Oycá łwego *SkarKaz* 4b,) (2v, 2a, 4b, 38a, 39b (49); *VotSzl* C; Czyń áto co małz czynić (–) P. A což ia mam czynić? (–) Skár. Wróc pieniądze *CiekPotr* 74, 6, 9, 14, 35, 48 (13); *CzahTr* A3, D4, K4; Coż mam czynić? czegoż fie iác? *GostCast* 23; y teraz biédzę fie z myśłami Co czynić? niewiém/ będąc ták bárzo ftrófkány/ Co czynić? co zámyślić? *GostCast* 67, 23, 58, 63, 67, 74 (8); *PaxLiz* D4; Niech ręká oku piękności iego nie zayrzy. Bo [...] to czynić co oko czyni/ nie może. *SkarKazSej* 677a; A kto milczy/ á nic nie czyni/ będąc winien czynić co może: pewne ma przyzwolenie y vczesnictwo grzechu cudzego. *SkarKazSej* 703b, 657a, 658a, 660a, 660b, 664b (20); łkarz go tám iáko práwo kaže: nád práwo nie nie czyn. *KlonWor* 40, 14, 22, 33, 40; Coż będę czynił w ták ftráflziwym boiu? Wątły/ niebáczny/ rozdwoiony w łobie? *SzarzRyt* A2. Cf *czynić co o co, co za co; Zwroty*.

czynić dla kogo, dla czego (31): *RejKup* aa8v; Iáko fie Pan z Zydy obchodził/ á czo dla nich czynił/ iż ie wiodł w obłoku. Dał im pardw mnoftwo. Mánnę z nyebá. Wodę z opoki. *LubPs* Yv marg; wiele on dla mnie/ niemáło ia dla niego czynił. *OrzList* e3v; Pensare amicos factis. Ty zá przyjaciele mieć y łzacowác/ ktorzi nie lutuyá czinić dla przyjaciela. *Mącz* 288c; *GórnDworz* A2v; *HistRzym* 60; *RejPos* 199, 234 marg; *BiałKat* 18v; *HistLan* C3v, E4v, F3v; *BielSpr* 35v; *WujJud* 59 [2 r.]; *KochPs* 113; *SkarŻyw* 59, 292; *KochFr* 102; Day ábyfmy prawdziwie ználi/ což dla nas czynił, wazyli/ á dóbrodźieyftw wdzięczni byli/ twey miłości. *ArtKanc* C18, N20v; *GórnTroas* 4; *SkarKaz* 41a, 383b, 416b, 636b; Bo kto mi fię záleca á dla mnie nie czyni/ Tákię w nim bárzo kocham iáko w párlfczywy świni. *CzahTr* L4; niemam Ia tego zá vczynność co się nie podoba Temu, dla kogo czyniłz. *CiekPotr* 48; Dawno my Páná y Bogá łwego miłuiemy/ y czćimy/ y dla niego włzyftko czynić chcemy *SkarKazSej* 671a, 663b, 699a.

czynić od kogo [= *w czym imieniu*] (1): ten guftaw pierwey powiadał/ iż czynił od Sinow Stennoná/ á gdy fie mu polzczeńciło/ odzyerzał łam krolestwo *BielKron* 199v.

czynić około czego (5): *GliczKsiąż* N5v; niechcąc też nic bez ich rad czynić/ zwłafzczá około małżeńftwá. *BielKron* 238; *CzechRozm* 159; *SkarŻyw* 68, 371.

czynić komu, czemu (96): *OpecŻyw* 101, 133v; *BielŻyw* 100; yeno y mayá dacz poymacz a obieřycz a czynycz ym vedlye zařlugy *LibLeg* 6/118; *SeklKat* F4, L2; *RejKup* i2v; ieřli Gamaliel s Pharifeufzami i Bifkupy/ który chrzeřćjanum niekázáł nic czynic Act. 5. czyli Paweł który ie mordował *MurzNT* 66, *Matth* 25/45, *Luc* 6/23, 26; Co chcesz, aby tobie czynili ludzie, czyní im też ty. *Diar* 46 [2 r.], 88; *GliczKsiąż* A3, O6v, O7, O7v; *LubPs* T6v, X4v; *KrowObr* 63v; *Leop Deut* 25/17, *Ios* 24/31, *Tob* 4/16; *RejZwierz* 16v; Niepodnoř ręki twej ná dziećiątko/ á nie czyní nic iemu *BibRadz Gen* 22/12, *Ios* 23/3; *OrzRozm* H4v; Czemuř fie zmowił przećiw mnie s řynem Ieřfe Dawidem/ daeř mu ieř y mieć? Rzeķł Achimelech [...] com czynił iemu/ czyniłem z ráđą Bożá *BielKron* 66v, 32, 42, 53, 231v; *SienLek* Aaaa2; *RejAp* 150v; prágná wřtawicźnie řmierći/ niemogácz wyćirpieć tego/ co im czynią żony? *GórńDworz* Y5, S6, X7v; *HistRzym* 20, 26, 49; A coźby tákiemu czynić/ iedno wypchnáć precź ná głowę/ iáko niewdzyęćznego. *RejPos* 146v; řnádniebyř to obaczył y obaczyř pewnie z Máyeřtatu řwiętego twego/ co czynią imieniowi twemu řwiętemu/ iż nie tylko áby ie poznáć ábo ie pořwiáďzác mieli/ ále kędy iedno mogá zátłumić/ tu ie zátłumiáią *RejPos* 288, 171v, 204v, 206, 245, 281 (9); *BiałKat* 13v; *BielSpr* 23v, 46v [2 r.]; *BudBib Gen* 22/12, *Ruth* 2/11, 1.Reg 2/22, 2.Esdr 6/14, *Iob* 22/17 (6); *MycPrz* II C; *BiałKaz* G [2 r.]; *BudNT Matth* 7/12, *Mar* 7/12; *CzechRozm* 193; *ModrzBaz* 71 [2 r.], 77v [2 r.]; Cořćie czynili iednemu z tych bráćiey moiey namnieyřzey mnieřćie czynili. *SkarŻyw* 135, 135, 286, 328, 593; *CzechEp* 99 [2 r.], [378]; *KochFr* 59, 108; *ReszList* 172; *ArtKanc* Q19v; *ActReg* 118; *GrabowSet* T3v; *WujNT Matth* 7/12, *Mar* 7/12, 15/8, *Luc* 6/23, *Act* 15/29 (8); *SkarKaz* 44a, 386b, 387a, 552a.

czynić k woli komu, k woli czemu (16): Pani fie twa o tym pyta czocz by k woli czynić miała A iakoć by pomagała *RejJóz* E3v; *SeklPieř* 19; Iozephus piřze iż im [Żydom] dał [faraon] złozenie w mieřćie Heliopolis/ czyniáć k woli Egipcíanom áby fie z nimi nie mieřzáli *BielKron* 18, 154, 178; *Mqcz* 277c; miłořćią ku nięy wzruřżonému powolna y pořłuřzna iemu kwoli czyniáć być nie chce. *BiałKat* 371; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *CzechRozm* 42v, 227v; *ModrzBaz* 30v, 44v; *KochPs* 211; *PaprUp* L4; *KochFrag* 49; A ták fie w tę rzecź wdáć/ bez Páná Oycá woley/ Niechcę: gdych mu powinien wřzyřtko czynić kwoli. *PaxLiz* D4.

czynić przećiwko komu, przećiwko czemu (11): *OrzList* e; kořćioły pořłupili řwiáthořći nieucćili/ y wiele rzecźy przećiw Bogu czynili *BielKron* 251v, 443v; *GórńDworz* Ii6; *BiałKat* 281; *ModrzBaz* 67; *quo iure, quáue iniuria*, czyni to przećiw nam I. M. cokolwiek iedno czyni *CzechEp* 15, 89, 97, 205; Iáćiem koniecznie zá rzecź řobie řłuřzną rozumiał/ řem powinien był wiele czynić przećiw imieniowi Ieřufá Názáreńķiego: com y czynił w Ieruzálem/ y wielem řwiętych w więźzieniu zámykał *WujNT Act* 26/9.

czynić prze kogo (14); *RejRozpr* B3; gdy dař pijánicy kálámarz/ gracźowi řeptempřalmy/ miřtrzowi do kollegium kobzę/ káźnodziei czyřmy/ wřzyřtko to řobie káźdy zá pořmiech bęďzie miał. A ták trzebá uwaźáć co prze kogo czynić mamy *RejZwierc* 97v; Bárzo podobien ku řwini/ Kto prze

ludzi nic nie czyni/ A łam chce by przeń działano/ Zą błazny takie miewano. *RejZwierc* 232c, Bv, 97 [3 r.], 97v [2 r.], 98v, 99v (13).

czynić przez kogo, co (27): Bog Oćiec wŹytko ząwłze czynił przez Syna łwego *GrzegRóżn* Cv, B, Cv, D3v, E3, I (12); *KwiatKsiąż* A4v; *CzechRozm* 41, 122v, 214; *Qui enim per alium facit*, kto przez inŹzego czyni/ zaż nie łam czyni. *CzechEp* 173, 125, 182, 197, 198, 199 (10); *WujNT Act* 21/19.

czynić za kogo (9): Gerere vicem alterius Zą kogo co czynić álbo ząłtępować kogo w czym. *Mącz* 144d, 140c, 362a; *KochPs* 65; *SkarKaz* 383a, 387a. Cf »za umarłe czynić«.

czynić czym (24): *KromRozm I* I3; choc co na wałze przymuŹzanie wŹty czynię/ iednak łercem boga okrutnie nienawidzę *MurzHist* K4; Przyimi o wŹzechmocny Boże nąłze łprawy zą wdzięczne/ Ktore łercem y rękąmi tobie czynić łhem wiecznie. *LubPs* T6v; *Leop Rom* 3/13; *GrzegRóżn* I; *Mącz* 423a; *RejPos* 10v *marg*, 10v, 135v *marg*, 135v, 302; *BiałKat* 36 *marg*, 45v, 321; *CzechRozm* 34v; *ModrzBaz* 45; *CzechEp* 304 [2 r.]; WŹytko cokolwiek czynicie mową ábo vczynkiem/ wŹytko w imię Pána IeŹuła ChriŹtuła *WujNT Col* 3/17, s. 155, 275, 579; *SarnStat* 1067; *PowodPr* 19.

czynić nad kim, nad czym (36): *BierEz* R2; Bo nieprzijaciele mogi nademną czynią y chcą czynić wiele *TarDuch* D4; *RejZwierz* 59; *BibRadz Iudic* 2/7, 10; *BielKron* 29; *RejAp* 146v, 150; vcźmy łie teź tego z dobrodzyełtwa łego/ iáko on nam czyni/ ábychmy teź tak czynili nád nędzniefłzemi á mdlełfłzemi bliźnimi łwemi *RejPos* 211v, 81, 86, 113v, 120v, 211 (14); A tu łie teź cźtąc podziwuy/ co Pan Bog czyni nád łwemi wiernemi/ á iáko ich łthrzeże iáko źrzenice w oku łwoim *RejZwierc* [203], 261; *HistHel* C3; *ModrzBaz* 48v, 83v; *SkarŻyw* 46, 135 [2 r.], 188, 250; *CzechEp* [401]; *LatHar* 724; *SkarKaz* 610a.

czynić z kim, z czym (240): ná myłzy pieczą mam: Ktore mi do kołzá chodzą/ A bárzo mię w łchlebie łzkodzą. Aż niewiem co z nimi czynić/ Bych im mógl kołzá obronić *BierEz* P4v; *OpecŻyw* 4; *OpecŻywSandR nlb* 2; Verte eo, prout vis, czynysz nym czo chceszh *BartBydg* 239; *FalZioł* IV 34b; *KłosAlg* D4v; *ComCrac* 12; *LibMal* 1545/94; *LibLeg* 11/170; Otoź iuź małz nałze garła cźyń czo raczyłz z nami *RejJóz* O8v, K8v, O8v; *RejKup* f2, f2v, y4v, y8, z3v (8); y pytał ich coby Alexander cźynił z onym mákiem/ á oni mu powiedzieli/ wziął á iadł *HistAl* C8v, A4v, F3v; *DiarDop* 110; *GliczKsiąż* Dv; *KrowObr* 143v; *RejWiz* 85, 192; wywiodł im miłóŹnicę łwoię/ y dał áby z nią czynili co chćieli: ktorey całą noc zle vżywaiaę/ łłli od niey precź ráno. *Leop Iudic* 19/25, *Gen* 16/6, *Lev* 24/12, 1.Reg 5/8, *Iudith* 12/3; *UstPraw* G; *RejZwierz* 16, 139v; Azaź ia mam co z tobą czynić krolu Iudłki? gdyź ia dźiś nieciągnę przeciwko tobie *BibRadz 2.Par* 35/21, *Gen* 16/6, 19/8, *Ex* 18/14, *Ios* 9/25, 1.Reg 22/3 (11); á Sytárd zamek y miáltho áby było w mocy Cełárłkiey/ co będzie chćiał łnim cźynić to mu będzie wolno *BielKron* 221, 11v, 12, 31v, 52v, 59v (22); *GrzegRóżn* C, Cv; *Mącz* 120b, 207d; *OrzQuin* S; *Prot* A4, C2v; *SienLek* 174; *RejAp* 66v; Czo łcciecie tho znim cźyńcie/ łcciecili go dąć płom zyeść/ łcciecili teź okrucieńłtwa łnego nád nim vżyć/ [...] tho wam niechay wŹytko wolno będzie *GórńDworz* Y3, O7, P2, Q6; *RejPos* 5v, 20, 159v, 185, 223 *marg*; *BiałKat* 73v; rozmyłłać łie co s tym cźynić/ á iáko by to ząłię náprąwować co łie łkázilo *RejZwierc* 87; Łato gdy przydzie co z nim cźynić. *RejZwierc* 109, B4v, 6, 41, 55v, 79v (20); *BielSpr* 45v [2 r.]; *KochList* [2]; *BudBib Ruth* 2/19, 1.Reg 12/24, 2.Par 25/9, 4.Esdr 8/52, 2/4; *HistHel* C; *MycPrz I* C4v; *BudNT Matth* 20/15; *ModrzBaz* 100, 126v; y łtali łię iáko owce połłufzni/ y cźynił z nimi Moyżefł co chćiał.

SkarŻyw 491, 75, 126, 179, 188, 290 (13); *StryjKron* 747; *CzechEp* 43, 92, 113, 191; *NiemObr* 131; *KochMROt* B4v; *ReszList* 174; *WisznTr* 24; *BielSen* 18; *KochPam* 86; *ArtKanc* K5v [2 r.], L13; *GórnRozm* I3v; *ActReg* 25, 60, 116; *GostGosp* 84; Zmiłuy fię Pánie/ zmiłuy fię nádemną/ Widząc co żáłość y bol czynią zemną. *GrabowSet* S3v; *LatHar* 142, 318; wierzemy iż ciáło fwe święte przewiodł przeze drzwi zámknione [...] czyniąc nád przyrodzenie/ y przeciw przyrodzeniu/ co chce z ciáłem fwoim. *WujNT* 81, 286, 453, *Act* 15/4; *SiebRozmysł* K3v; Iełli świecki mędrzec ná złego vczniá pátrząc/ miŕtrzá iego bic y kárác kazał: á coż ty ípráwiedliwŕzy nád wŕzytki ludzie czynic z námi będziefz: gdy ták złe fłuchácze náłze widzifz? *SkarKaz*)(3, 457a; siła rzeczy podług woley y dowćipu fwego z námi czynią. *VotSzl* D3; *CzahTr* K4; *GostCast* 68; *SkarKazSej* 705b; *KlonWor* 40. Cf »co czynic z sobą?«, »jest co czynić«, »mieć co czynić«, »nie ma co czynić«.

czynić za kim, za czym (3) : *GliczKsiąż* C8v; Coż będzie czynił zá dobrymi? iełlic ma moc tę złé ofkárżác: thedyć ma tho w mocy/ áby dobre zálécał: y zá nimi proŕił. *BiałKat* 146; *WujNT* 526.

czynić za kim = być z korzyŕcią dla koga (2): In rem tuam esse puto Mam zá to žec to pomoże/ že to zá tobą czini. *Mącz* 353b; Mecum ista faciunt, Zá mną to czini/ Po mnie to yeft. *Mącz* 212b.

czynić w kim, w czym (19): *GlabGad* H8v; Chwalcie pana boga kthori wielmożnie rzeczy czyni w ludu Ífraelskim *WróbŻołt* 67/35; *KromRozm I* I3; *MurzNT* 176; *DiarDop* 114; *RejPos* 59, 186, 305; *WujJud* 114 [2 r.]; *RejPosRozpr* b3; *CzechRozm* 238v; *CzechEp* 122, [412]; on miałby obmyŕlawac r^{ati}ones dostawac pieniedzy a on nic wtym nie czyni y owszem gotowych rzeczy negligit. *ActReg* 9; *SarnStat* 1225; *SkarKaz* 382a, 578a; *SkarKazSej* 686a.

czynić co o co (5): *BielKron* 59; ták fię náfluchałz co pogánfcy krolowie czynili o nieípráwiedliwoŕć *RejZwierc* 43v; *BudBib* 1.*Mach* 13/3; *SkarKaz* 386b; (*marg*) Mátátyaľz co czynił o fwoię oyczyznę. (–) Mátátyaľz dla Rzeczypoľpo: [...] zdrowie fwoie ważył. *SkarKazSej* 668b.

czynić co za co (4): *OpecŻyw* 150; *RejKup* z2; *RejPos* 321; A ia co czynię/ zá dobroć ták wielką? *GrabowSet* N2v.

czynić jak (490): Rozmysłnie wŕzytko czynić *BierEz* L3v, C2v, G; *OpecŻyw* 74, 94v; *OpecŻywList* C2; *ForCnR* A4, C2; *PatKaz III* 135v; *FalZioł I* 3c, IV 34c; możeli to przed Bogiem íkrito być gdy czo człowiek nie fłufznie czyni, odpowiedział, ani to czo nie fłufznie pomysfli. *BielŻyw* 3, 23, 44, 64, 130; *GlabGad* L7v; Oŕtátni thermin poŕstaw na przodku/ á pirwŕzy na oŕtátku á facit we írzodku/ czynńze według reguly/ przidzieć frzedni termin pirwŕze⁸⁰ działania. *KłosAlg* F, A4v, D3v, D4v, Ev, E2 (12); *LibLeg* 6/118, 7/35, 10/96, 11/170, 173 (6); *March* ³ X; *RejŁas w.* 64; *RejPs* 35v, 55v, 113v, 147; *RejRozpr* B3v, I4; *SeklWyzn* Av; *LibMal* 1545/94; *RejJóz* F4v, N6v; *SeklKat* P3v; Wŕŕitko muŕi zregelftru czinicz Iuŕz fwoboda ftoi za nicz *RejRozm* 407; *HistAl* Ev, M3v; *MurzHist* M3 [2 r.]; *MurzNT* 76, *Luc* 6/23, 26; *KromRozm II* 13v [2 r.]; *KromRozm III* D5; *MrowPieŕ* A3v; Kto zdrádlwie co czyni/ vbogim fię sftawa/ Ale wiernemu dzyelcy/ wiele Pan Bog dawa. *BielKom* B6v; Bacżem iż nyefpráwyedliwy tu wŕŕytko czynimy/ Iáwnye znamy že czynimy nyezliczone złoŕci *LubPs* Y2v, I4v, X4v; *GroicPorz* z3; *KrowObr* 98, 154, 236v; *RejWiz kt* 12, 71v; Wŕŕyŕtko co czynił Triffon/ czynił drapieżác/ á gwałthem wydzieráiąc. *Leop* 1.*Mach* 13/34; wŕŕyŕtcy przeciw wŕtháwam Cefárŕkim czynią/ powiádáiąc być inŕŕego Krolem/ Iezufa. *Leop Act* 17/7, *Ex* 25/40, 2.*Par* 31/21, 32/5, *Iob* 8/3, *Ioann* 13/27 (8); *OrzList* d3v; Przecz ták nieípráwiedliwie czynifz dla iednego/ Gdyż

kreć muśifz przelewać/ ludu niewinnego. *RejZwierz* 32v, 59; Ták iáko Noe wszedł był do Archy na rofkazanie Páńłkie/ ták zálę ná iego rofkazanie z niey wyfzedł/ á nic fwą wolą nieczynił. *BibRadz* I 5b *marg*; żaden nic w fkrytości nie czyni/ owfzem tego fżuka iákoby fławnym był *BibRadz Ioann* 7/4, *Ex* 18/17, I 138c *marg*, *Iudic* 9/48, *Iob* 34/12, *Dan* 11/3 (14); *OrzRozm* A3; Ale áby nic nie czynili s siebie fámí/ iedno z bofkiey obietnice/ pośłáli do Apoliná do Delfu/ pytać co im zá odpowiedź da ná ich vmyfł *BielKron* 56v, 17, 29, 66v, 73v, 88 (20); *KwiatKsiqż* A4 [2 r.], N3; Succisiuae [!] aliquid agere, W dochwátki/ álbo/ w dorywki nieco czinic yáko też niektorzi mowią. *Mqcz* 30b; Cani das paleas, asino ossa. Proverb. Opák co czynifz. *Mqcz* 33c, 13b, 14a, 16a, 16c, 33b (65); A w imię Páńłkie czynić/ nic inégo nie iefł/ iedno od Krzyżá świętego poczynác to/ co chcemy dobrze w fáfce Bożéy dokónác *OrzQuin* M3, M3 [2 r.]; *Prot* Bv, D3; *SienLek* 64v, 82v, 128v, 182; *RejAp* BB8, 176v; kiedi fie kto s czym łamie/ á iákoby gwałtem to czyni/ przykro ná to káżdemu pátrzyć *Górndworz* E7; gdi widzą/ że kto co od ręki/ á przedfę dobrze czyni *Górndworz* Fv, A2v, E6v, E7, Gv, I3 (17); *HistRzym* 26, [39]v, 49, 55v, 57v (10); Iż dobrze wfzytko ten Pan czyni/ iż kazał głuchym fłyfzeć á niemym mowić. *RejPos* 206v, 10v, 13v, 39v, 70, 77v (20); *RejPosWiecz* ² 90v; *BiałKat* 28v, 45v, 63v, 126, 261 (7); *HistLan* D3; Opilec nigdy nic dobrze nie czyni/ A w fwych poftępkoch podobien ku świni. *RejZwierz* 217v, 81v, 97, 145, 171v, 178; *BielSpr* 23v, 38, 59; *WujJud* 63v, 112, 128v, 148; *WujJudConf* 9, 23v, 42v; *RejPosWstaw* [41⁴]v, 42; *BudBib Prov* 13/16, *Ez* 18/18, 3.*Esdr* 8/80, *Eccli* 10/6, *Esth* 14/15; *HistHel* C; *MycPrz* I C3; *Strum* G3v; *BiałKaz* F; *BudNT Ioann* 5/30, 8/18[28], *Philipp* 2/14; nie gotowem przyimowác iedno to coby iáfnie fłowem Bożym wyrażono było. NAVCZYCIEL. Dobrze to czynifz/ Boże day áby ták wfzyfcy czynili. *CzechRozm* 19v, 30, 53, 67v, 70v, 77v (22); TEn poki żył ná fwiecie/ nic nie czynił dobrze/ Ale wfzytki niecnoty okázował fczódrze. *PaprpPan* Hh2; *ModrzBaz* 4v, 6, 15v, [16], 25v (13); *KochOdpr* B3; nie od rzeczy czynią: námázuią drudzy y grzbiet y pácierze wfzyfłki/ olejkiem *Oczko* 28v, 2v; *Calag* 147b, 220a; A iefłi obáczyć żeby Bifkupi iácykolwiek/ nád poftánowienie oycow świętych czynili: znimi żadney fpołeczności y złączenia mieć nie będę *SkarŻyw* 520; y fłucháiąc rofkazania Páńłkiego/ inaczej wfzytko niżli kazał czynili *SkarŻyw* 558, 120, 125, 184, 399, 429 (9); owfzem wfzytko w brew práwam/ náukam/ vftáwam y przykładom Chriftułowym [...] czyni? *CzechEp* 53, 4, 8, 11, 21, 66 (49); *NiemObr* 42, 99, 105, 106 [2 r.]; *KochFr* 108; *ZapKości* 1584/49v; *KochMarsz* 153; *ReszList* 164; *WerGość* 246; Co też mowifz iż Pánie chodzą ochędożnie: Czynią to zá zwyczáiem ftarodawnym drożnie *BielSjem* 7, 29v; Iam cię przed nieprzyacióły obłokiem nákrzył/ á tyś mię zdrádził, iął, zwiázal, wfzyfłko opák czynił *ArtKanc* E14; com czynił dobrze álbo źle/ toć zemną ná groźnym fądzie ftanie. *ArtKanc* S11v, N11v, Q19v; *Górnrzm* A3, C2, D3v; *ZawJeft* 33; *ActReg* 29, 170; *Calep* 39b, 45a, 54b, 235b, 244b (8); *GostGosp* 30; *Phil* L; á co znam/ że twoie Zrzenice ráde widzą/ day czynić ferdecźnie *GrabowSet* P3v; *LatHar* 56, 207, 591; Czynić náprzećiw fumnieniu iefł grzefzyć *WujNT* 570 *marg*, *Luc* 6/23, *Ioann* 13/27, 15/5, *Act* 17/7, 19/36 (24); *SarnStat* 39, 50, 125, 141, 162 (18); *SiebRozmyśl* I4; *SkarKaz*)(4, 120b, 347a, 347b, 422a, 610a; *CiekPotr* 47, 56, 66; *SkarKazSej* 694b, 698b. [Niektóre cytaty można też interpretowác jako należące do znaczenia 2.]

Z przysłówkiem mało, wiele itp. (52): Lokćiem fwoie fłowá mierzą/ Máło czynią wiele grożą. *BierEz* N2; *Murm* 8; *BartBydg* 89; *TarDuch* D4; Czyn wiele á mało flubuy *BielŻyw* 130; *GlabGad* N8;

LibLeg 11/[32²]v; *RejRozpr* B3v; *RejKup* i4v; *MurzNT* 81; *KrowObr* 145v; *OrzList* e3v; SEeygniowłcy wyniołłych/ zawnłdzy myłłi byli/ Lecł temu przedłię dołfycł/ w łwych łtaniech czynili. *RejZwierz* 64, 92v; *BibRadz* Num 22/18; *Mqcz* 307a, 369a; *GórnDworz* Dd3; *RejPos* 6v, 320v; *BiałKat* 16, 18v; *HistLan* C3v; *WujJud* 77; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudNT* Mar 6/21 [= 20]; *CzechRozm* 17, 212v; *ModrzBaz* 44v; Bawnłc łię tedy dobry pálnterz głodnego onego łudu odchowanłm/ y żadney pracy nieżálnuącł/ y owłzem wıecy czynıac nılzłi pierwey/ máló co pomagáló. *SkarŻyw* 354, 32, 59, 68, 151, 292; Gdy potrzebáln przyćłśnie/ wiele łię czyni y czynıć może bez grzechu *WujNT* 133, Mar 6/20, s. 238, 391, Act 26/9, s. 505 (12); *SkarKazSej* 699b. Cf »máló mowi, wiele czyni«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (126); co (182), iż (21), aby (14), że (7), żeby (1), jakoby (1)] (226): *OpecŻyw* 74; *FalZioł* [*8], V 44v, 52v, 104v; O by łudzie rozmyłłali czo maıą rozmyłłacł, rozumielı czo maıą rozumieć, wiedzieli czo ma widziano być łłyzłeli czo maıą łłyzłecł, á czynili czo ma być czyniono, wewłzemby powolnoć mieli á nigdyby łobie przeciwni niebyli. *BielŻyw* 170, 20, 51; y pythal go, sczyyem by tho dołzwolenyem czynyl yłz mosth sbvdowal przes Nyestr *LibLeg* 7/33v; *LibMal* 1545/ 102; *RejKup* f8, m4, z6; *HistAl* G2; *KromRozm* I D4; a iulł go na łamę bożą łprawę i moc a miłosierdzie łpuścili. Włzakże przed łię co mogli to czynili / Najmię do pana boga łię zanim mbdłili. *MurzHist* T2v; *MurzNT* 3v; ani przodkowie WKM ani WKM czynıć nam tegoż nie zwyłł, abył miał co uchwałą sejmowáln pospolitáln nazywacł, nacz by ten zbior nasz szlachecki [...] nie zezwolıl. *Diar* 88; *BielKom* E5; *GliczKsiqż* M5v; *KrowObr* 214, 236v, 240; Y łotrowłkie to czynıą co to w mocy maıaı/ Ił tych figłow nikczemnych wolno dopułzczáln. *RejWiz* 42, 187v; *Leop Deut* 12/8, 2.Reg 15/26, *Iudith* 12/11; *BibRadz* I 148d marg, II 7b marg, Mar 11/5; *BielKron* 101, 214, 460v; Dármı robicł/ czinić to co łie záln tálnacł mułł. *Mqcz* 289c, 113c, 241d, 378a, 447b; *RejAp* 108v; bo też to rádáln czyni/ ił słtępuıacłz s kolebki/ vkaże czálnem trołzkę nogi *GórnDworz* N5v, K7v, L8, N, N2, V (8); *HistRzym* 20; *RejPos* 49 [2 r.], 120, 251, 260, 310v; *BiałKat* b2v, 36; *GrzegŚm* 6; *KuczbKat* 60; *RejZwierc* Bv, 97v, 261; Ze Pálnłowi nie przyzwolıl Bálnálnbáln/ toć nie z gniewu álbo rołsterku żadnego czynıl *WujJud* 128v, 76v, 128v, 149, 170; *WujJudConf* 67, 145v, 240v; *RejPosWstaw* [21²]v; *BudBib* 1.Par 21/23; *BiałKaz* F; *BudNT* a2v; łyny Abrálnámowemi nie byli/ poniewáln to czynili/ czego Abrálnám nie czynıl. *CzechRozm* 30v, 46v, 122, 122v, 191v, 220 (8); co wyrzycie że ia pierwey przed wálni czynıć będe [!]/ tegoż y wy zálnną czynıć nieprzełstawyćł. *ModrzBaz* 23, 23v, 127v; *SkarJedn* 377; *SkarŻyw* [197], 198, 535; *StryjKron* A6, 59; gdyż on nie tylko tego nie czyni/ żeby nieprzyacıoły łwe miłowacł miał [...] ále łię łełzcze ná niewinne táln bálno łierdzi y krwi łch prálnie? *CzechEp* 19, *4v, 11, 15, 42, 43 (14); *NiemObr* 34, 105 [2 r.], 150; Nie łmiéchem łi to czynıę/ ze łye nie vkaże Táln długo *KochMarsz* 153; *ReszPrz* 20 [2 r.], 95, 111, 112; gdyż y to zniebezpieczestwem czynıę coteszł [!] pisze *ActReg* 161; *GórnTroas* 50; *KochPij* C3; *LatHar* 246; *WujNT* Ioann 5/19, 8/38, *Philipp* 3/13, 4/9, 2.Cor 11/12 (12); *WysKaz* 39; Iam czynıl com mógl: dálęy połtálnic niedopułczáln łıły. *JanNKar* A4v; *SarnStat* 143, 719, 808; *SkarKaz* 155b [2 r.], 160a, 383a, 420b, 552a; Czyń to Pálngraczy, ábył zawnłze o tym myłłł *CiekPotr* 38; *SkarKazSej* 663a, 677a, 695a, 699a, 703b. Cf »czyni, co chce«.

Ze zdaniem okolicznikowym [w tym z zapowiednikiem: tak (19); jako (21), jakoby (5), aby (3), by (2), coby (1), iżby (1), żeby (1), ile (2)] (36): A k temuć łełł moiáln rádáln/ Táln czyn łzby byłáln blálna: Nie

iedz nie piy/ ani fypia/ A chcąc sie chorą vdziałay. *BierEz* Qv; *FalZioł* II 18a, 19b, V 23d; abyśmy patrzaiąc nan zawždy tak żywi byli, á wśitko iakoby on widział tak czynili. *BielŻyw* 102; *KłosAlg* F3v; *SeklKat* N3; *RejKup* I3v; *Leop* 3.Reg 21/22, *Is* 57/11; *BibRadz* *2v, 1.Reg 1/23, *Ier* 50/21; Rzekł Iakob/ iuż iako sie wam podobá czynicie/ iedźcie á kupcie dobrego zboża *BielKron* 17v; *Mącz* 168c, 243a; *SienLek* 84v; Ieśliże kąty profté łą/ tedy tak czynią iákom dopiéro powiedział/ wiodą łzerzą ná dłużą/ multiplikuiąc liczbę dłużey przez liczbę łzerzey. *GrzepGeom* Kv; *RejZwierc* 107; *RejPos* 283v; *BielSpr* 12; wśytko (ták) czynił iako Huzzijahu oćiec iego czynił *BudBib* 4.Reg 15/34, *Ier* 11/4; *Strum* G3v; *WierKróc* B3 [2 r.]; *CzechRozm* 159, 267; *ModrzBaz* 70, 126; *MWilkJHist* D3; *CzechEp* 126, 181; *OrzJan* 133; łlug twoich ktorzy czynią ile mogą/ nie zowie niepożytecznymi *WujNT* 267, *Ioann* 13/15.

Przysłowia: Długo myśl/ á prędko czyn/ tak nas Mędrzec vczy *BielSjem* 29.

Mącz 86b; Wywiódłes wśytkim/ nie wywiódłes łobie: Łácniey rzéc/ widzę niż czynić *KochTr* 16; *GosłCast* 26.

BibRadz *Matth* 6/3; Gdy tedy iáłmużnę dawaią/ tak dawaią żeby lewicá nie wiedziála co czyni práwicá *ReszHoz* 124; niechay niewie lewicá twoiá co práwicá twoiá czyni *WujNT* *Matth* 6/3.

Cokolwiek czyniś/ rośtropnie czyn/ á pátrż koncá *RejWiz kt*; Cokolwiek czyniś mądrze czyn/ á pátrż końcá. *HistRzym* 58, 58, 58v, 60. [Cf przysłowie łacińskie: *quid quid agis, prudenter agas et respice finem*] [ogółem 5 r.].

Co kolwiek tczyniś/ wśłyftko tżyn łporádą *March* ³ X; A tak gdy co czynić maś/ rádżec sie rozmyśłác *RejFig* Aa7; Bo dawna to ieft przypowieś/ *Diu delibera et cito fac*, To ieft/ Kiedi co maś prętko czynić/ trzeba sie dobrze rozmyśłić. *RejZwierc* 145, 81v, 214v; *RejZwierc Trzec* Aaa2v [ogółem 6 r.].

Frazy: »(a, ale) co(ż) czynię, czynisz, czyni itp« = *zwrócenie uwagi na coś, wezwanie do opamiętania się, zaniechania czegoś* (62): Xánt po łmrodzie łczyzny poznał Ezopowi przeto bákał: Co czyniś łłboś ofzáłał/ przecześ nam midnice niedał. *BierEz* C2, Dv; *OpecŻyw* 69, 83; *RejKup* H, h4, N; przyácielu což to czyniś iże thy kubki do zánadr chowaś? *HistAl* F2v; Co czyniś Franciśzku nieboże? Na coś się vdał miſerny człowiecze? *MurzHist* N3; *MurzNT* *Mar* 11/3; *GliczKsiqż* M2; Wnet onych dwu zgromiła/ á což wždy czynicie/ Czemuż sie tak po łwiátu by błędni włóczycie. *RejWiz* 27v; *Leop* *Gen* 21/17; *RejFig* Aa6v; *RejZwierc* 124v; Záplónał sie Báłáách krol á rzekł: Co czyniś/ iam cie wezwał áby złorzeczył/ á ty im błogółáwifś. *BielKron* 42v, 55v, 81; *GórnDworz* T6; *RejPos* 41; y krzyknęła na ludzi ktorzy iuż byli poczęli vciekác. O pomnicie sie zli ludzie co czynicie/ á gdzież vcieczecie? *RejZwierc* 86, 231b, 231d, [233]b, 234a [2 r.]; Wrzeczy krolewśkiey (ieft) władza/ á kto mu rzecze/ co czyniś? *BudBib* *Eccle* 8/4; *BudNT* *Ioann* 11/47, *Act* 14/15 [= 14]; *CzechRozm* 61v; *ModrzBaz* 64v; *KochPs* 4; *SkarŻyw* 22, 41 [2 r.], 56, 113, 195 (8); Coż wždy lepśzego czynimy łż do grobu nie idziemy. *MWilkJHist* G4; Co czyniś głupi? mierzi cie tá trochá? Chceś dármo łtráćć tak wdzięcznego Rochá? *KochSz* C3v; *PudłFr* 39; *GrochKal* 6; *GórnTroas* 44, 48; Ale cóż iá tu czynię? łłbom ofzáłał/ że o tych rzeczach przed ośobą wáłzey Kró: M. díputuię. *OrzJan* 125; *WyprPl* A4; *WujNT* *Mar* 2/24, 11/3, 5, *Luc* 6/2, *Ioann* 11/47 (7); *RybGęśli* C; Ale co czynię? z Krolém ziemśkim poczáwłzy rozmáwiác/ do Krolám fię niebá y ziemie obroćił? *SkarKaz*)(3v, 515a; Córko/ á cóż

to czyniŹ? czyliŹ zapomniála Sáma Źiebie? proŹę cię/ ábyŹ zániecháła Mów tákich miedzy ludźmi
GoslCast 24, 25 [2 r.]; *SkarKazSej* 669b.

»czyni, co chce, co mu się podoba, co raczy, co mu się zda« [szyk zmienny] (48: 16 : 10 : 4):
HistJóz C4v; *RejRozpr* E; Iuz czyńcie Czo raczyście wemnięć rady mało *RejJóz* N3v, F5v; *SeklKat* X2; *RejKup* n3, n5v; *KromRozm II* mv; *KromRozm III* 07; *GliczKsiqz* D6v; áby im wolno było
tzyńić co fie im podoba/ áby ich żadny kárác nieŹmiał *KrowObr* 124v, B4v, 104; *RejWiz* 46v, 123v,
162v, 176, 191; Czyń co fie tobie podoba. *Leop* 2.Reg 19/27; *OrzList* c3v; *RejFig* Bb5; *RejZwierc*
117v; *BibRadz Ion* 1/14, *Eccli* 8/18; Theż zwoleńŹstwo mieli zá Sołtaná czynić co fie im podobáło/
s they przyczyny rozmáite złoŹŹi wyrządźáli *BielKron* 456, 200v, 315; *GrzegRóżn* N4v; *Mqcz* 97c,
192d, 497c; *GórńDworz* Ee4v; *RejPos* 130, 257; *GrzegŚm* 32; czyń co raczyŹ/ wŹytko wolno tobie.
HistLan A2, A2; *RejZwierc* 82v; *BielSpr* 35v; *BudBib* 2.Mach 7/16; *HistHel* B; *MycPrz* I [A3]v, II
A3; *CzechRozm* 123; *ModrzBaz* 22v, 138; czyń co chceŹ/ maŹ ogień/ maŹ kije/ maŹ beŹtyie/
wŹyi ná mnie y ŹkoŹztuy wŹytkiego: Źercá mego nigdy nie przełomiŹ. *SkarŻyw* 151; zoŹtála tefz y
władza włafney woley/ iŹ czynić co chcem moŹem *SkarŻyw* 262, A5v, 21, 402, 444; *CzechEp* 41,
[401]; *ReszPrz* 7; *BielSjem* 11; *PudłFr* 33; y powiádam iŹ Polak żyie w WolnoŹŹi/ to ieŹt żyie iáko
chce/ y czyni co mu Źię podoba. *GórńRozm* A3v; iuŹ lekárzu czyń co raczyŹ/ bych ia ieno żyw
zoŹtał. *GórńRozm* K2v, A3, A4v; *ActReg* 58; *Phil* S4; GdŹie káŹdy/ co chce/ to czyni/ iáko Źwierzę
ná puŹtyni/ Bez práwá żyie/ bez rządu *GórńTroas* 55; *OrzJan* 73; *WujNT* 493, 1.Cor 7/36, s. 570,
661; W on czás/ niebyło Krolá w Izráelu: ále co fie káŹdemu zdáło/ to czynił. *PowodPr* 60; *SkarKaz*
39a, 384a, 485b, 610b; *SkarKazSej* 667b, 689b, 693a, 694a.

»jeŹt co (a. doŹyć) czynić [z czym]« (4): *BartBydg* 89; *Murm* 8; *BielKron* 311; acz było co czynic
ztemi Raithary, ale atoli Pan Bog raczył dac zwycięŹstwo. *ActReg* 57.

»(a, ale) co(Ź) (mam) czynić?« = *jako pytanie reto ryczne; wyraz bezradnoŹci, rezygnacji* (15):
BierEz Q2; Iaka tam bęďdzie radoŹcz/ Źami dobrze znamy Ale czoŹ daley czynić gdy iuŹ fie tak Źtało
IuŹ czyńcie czo raczyście wemnięć rady mało *RejJóz* N3v, B3, I7v, P2v; *RejFig* Cc7; *OrzRozm* T3;
RejZwierc 234a; *SkarŻyw* 196; *CzechEp* 68, [385]; *KochFr* 57; *Phil* [S6]; CoŹ czynić? coŹ rzec?
trudno Źlonće [!] záhámować/ Co minęło poŹŹignáć álbó Źtrzałę chwytać. *KołakCath* C5; *ZbylPrzyg*
A3.

»co (ma) czynić z sobá?« = *jak poŹtápić, jak się zachować* (12): *RejJóz* F5v; *RejKup* t2; młodzyeniec
[...] w tych dziwnych Źpráwach wiele w głowie ŹkryŹlał. Coby teŹ s Źobá czynić w tej Źwieckiey
błędnoŹŹi/ A iákoby Źwoy Źtan wieŹć práwie w pocŹŹiwoŹŹi. *RejWiz* 19v, 17; *RejAp* 74; Gdziej fie
iuŹ ci obroćić máią: coŹ iuŹ ci s Źobá czynić bęďą: Nielzá im bęďdzie iedno s tymi krolmi á s thymi
mocarzmi bieģáć á tuŹáć fie *RejPos* 6v, 20, 233, 261, 309; *KochFr* 17; *SarnStat* 1298.

»mało mowi (a. męďruje), wiele czyni« (4): *RejFig* Ccv; A przeto kto mało mowi/ á wiele czyni
[...] rzecz pewna/ iŹ tá/ y druga cnotá/ iáŹnieyŹa fie w nim pokaŹe *GórńDworz* I5v; iáko náŹy
przodkowie chocia y proŹŹi byli/ Niewiele męďrowáli á wiele czynili. *RejZwierc* 251v; *SkarŻyw* A2.

Zwroty: »diabŹa czynić« (3): *GórńDworz* T2; WYganiaŹ pŹá z piekárniefz bá ráczéfz Źam wynidŹ:
Bo tu iedná k maŹ dyabŹá v kuchárek czynić. *KochFr* 39; *CzahTr* L2v.

»(nie) mieć co (*a. dosyć*) czynić« [*w tym: z kim (39), gdzie (21)*] = *być zajęтым, mieć kłopoty, mieć sprawę do załatwienia, być potrzebnym; quid hic negotii esset tibi Cn (75):* TOwárzyłfu połysz niemałzi co czynić. Poštoy mało niewądzić to przeczczić *RejRozpr Av; RejJóz A4, D7; Tu Ledwe* panie pułczaia Czo tu Lotrzy czinić maia. *RejKup c4v, c5, Hv, h5v, 17, y3; A iuż idź/ bo my mamy* też co czynić s łobą/ Dáley fie nie możemy iuż zábawiác tobą. *RejWiz 142, 5v, 74; wten čás Cefarz* miał co czynić s Fráncułkim krolem/ przeto mu niemogł być ku pomocy *BielKron 199v; máią co* czynic broniąc łwych gránic. *BielKron 226, 68, 202, 245v, 255, 275v (16); Negotiosi eramus nos* nostris negotiis, Byliśmy zátrudnieni włáfnemi łprawámi/ mieliśmy łámi s łobą co czinic. *Mqcz 245a, 234b, 341a; Alec to ná łeymikach nie niema czynić/ o czym Seym wálny być żadną miárą niemoże:* áni ná Seymikach Propoficya Królewka o tym bywa/ áni być może. *OrzQuin Dv; Prot B2v, D; Chczelz* práwi ábyć fie niewolnik/ ábo łługá nie łkážíł/ niechay záwdy ma co czynić. *GórnDworz Hh3, T4, Z2; RejPos 20, 167v; Wiedz* ma miła łiełtrzyce/ mam z łobą co czynić/ Myłłę iáko z pośrodká nieprzyiaćioł wynić. *BielSat Gv; HistLan ktv; mam ią teraz co inłzego czynić/ niż fie wámi* báwić. *RejZwierc 175, 207v, 271; BudBib Sap 13/13; MycPrz II Bv, B4v, Cv [2 r.]; Miał* w tey łzerokości Páńłtwá łwe⁸⁰ że [!] włzech łtron z łobą co czynić około włpokoięnia Páńłtw łwoich/ łtáráięcy się *BiałKaz H4v; CzechRozm 51, 52 [2 r.], 242; Oczko 33v; SkarŻyw A2, 283, 292, 333, 371 (7); StryjKron 345; CzechEp 79, 345; Nie* damći krwáwey ofiáry/ Bo co máią łrogié dáry V boginiéy dobrotliwéy Czynić y łwiátu łyczliwéy? *KochFr 97; KochSz A4; BielSen 14; KochPieś 7; ActReg 5, 183, 185; KmitaSpit A4; VotSzl E2v; KlonWor 3.*

»(nie) mieć co czynić [*z kim, czym*]« = *mieć coś wśólnego z czym (9): KromRozm II y3; BielKom D7v; KrowObr 227v; Wyrodził* fie z obyczáioł oycowłkich/á nie ma co czynić s potomki Dawidowymi. *BielKron 82v; Coż máią* czynić plewy z płzenicą? [*Quid paleis ad triticum Vulg Ier 23/28*] *GrzegRóżn Gv; Ne comparandus hic quidem est cum illo, Terent. Nie* ma ten co s onym czynić. *Mqcz 62a; LeovPrzep G3v; GórnDworz Aa6v; PudłFr 75.*

»nic (*inszego a. inego*) nie czynić, jedno (*a. tylko*) ...; co (*inszego a. innego*) czynić, jedno (*a. jako*) ...« (40; 26): *RejPs 85v, 87; KromRozm I Kv, K2v; KromRozm II e4v; kthorzi* nycz nyeczynya yedno graya a kradna. *LibMal 1554/ 183v; LubPs V3; kthory* nie nietzyni/ thylko iż w Rzymie łiedzi *KrowObr 30v, 13v, 20v, 69v, 83, 121 (10); OrzRozm R2, Tv; Náołtátek* słał fie niczemnym á leniwym/ iż nic nie czynił iedno muchy bił záwárlzy fie łam. *BielKron 148; GrzegRóżn E2v; KwiatKsiąż G4; Restabat* aliud nihil nisi oculos pascere, Nic fie ynłzego nie godziło czynić yedno oczy páść. *Mqcz 419d, 247a; OrzQuin B2, C2, D2; RejAp 48v, 54 [3 r.], 54v, 189; GrzepGeom B2v; RejPos 33, 222v, 262, 322v; RejZwierc 23, 60v, 185v; WujJud 151, 218v; nie* inego nie czyniá/ iedno że chcą w Kościół Boży Zydowłstwo wprowadzić *WujJudConf 206; BudBib I 429b marg; BiałKaz I2v; CzechRozm 238; ModrzBaz 45v, 61, 61v, 65v, 143v; Oczko 31; A ná* piękne Siońłkie włpomináię grody: Co nam inłzego czynić/ iedno płákác łmutnie *KochPs 200; CzechEp 191, 225; NiemObr 74, 132, 142, 164; GórnRozm C3v, I2v; OrzJan 89; LatHar 590; WujNT 393; WysKaz 38.*

»czyniác (*u*)czynić« [*szyk zmienny*] (5): *Leop Ier 44/17; potwierdzáięc* potwierdzićie obietnice wálze/ á czyniác vczynićie obietnice wálze. [*confirmando confirma stis vota vestra et faciendo fecistis vota vestra PolAnt*] *BudBib Ier 44/25, 2.Reg 9/7, Ier 44/25, Ez 18/24.*

»za umarłe (a. za dusze) czynić« (3): *BielKron* 212; Obáczże [...] iefli w zakonie łtárym zá vmárłe co czyniono. *SkarKaz* 382b, 383a.

»nie wiedzieć, co czynić« = *być nieświadomym* (28): *OpecŻyw* 144; *TarDuch* D4v; *SeklKat* I2, S4v; *GroicPorz* y2, 114v; *KrowObr* 49v; Efferri laeticia, Przed wefelem niewiedzieć co czynić. *Mqcz* 182d, 135c; *GórnDworz* K8, Tv; *RejZwierc* 163v; A wiele ich też dziś znamy/ ktorzy Mfze máią dla zapłaty/ á nie wiedzą co czynią. *WujJudConf* 240; *SkarŻyw* 566 [2 r.]; y odpuść z niewiadomości grzełzącym: boć nieboraczkowie łepi nie wiedzą co czynią. *CzechEp* 78, 11, 18; *LatHar* 29, 259, 282, 293, 725; A Iefus mowił: Oycze/ odpuść im: boć niewiedzą co czynią. *WujNT Luc* 23/34, 1.*Tim* 1/13; *SiebRozmyśl* D4, H4; *SkarKaz* 161b.

Szeregi: »działać albo czynić« (1): dałem mu ziemie Micraimfką/ że mi służyli (*marg*) wł: Działáli albo czynili (–) *BudBib Ez* 29/20.

»czynić, (a, albo, i) mowić« [*szyk* 29 : 26] (55): *FalZioł* V 47v; *BielŻyw* 97; *SeklKat* F4; *RejKup* n4; *KrowObr* 40v; *OrzList* e; Kłiędzá pytáli co lepiej czynić czy mowić? *RejFig* Ccv, Ccv; *OrzRozm* Q; *BielKron* 228v; *GrzegRóżn* B, Cv, E3; *RejAp* 32, 33; *GórnDworz* E5v, I6 [2 r.], K7v, N2, Ee4, Kk4v; *RejPos* 316; *BiałKat* 36; *WujJud* 7v; *CzechRozm* 70v; *ModrzBaz* 11, 14v, 36, 82v, 86v; *SkarŻyw* 68; *CzechEp* 100, 109, 125, 200, 212 (10); *KochFr* 108; *GostGosp* 44; *WujNT* 97, 135, 217, 391, 483 (7); *SkarKaz* 243b; y to chwali co ieden czyni y mowi/ y to oo drugi przeciwny czyni y mowi/ á obiemá nieżyczliwy áni vprzeymy. *SkarKazSej* 662a, 695a.

»myśleć (a. pomyśleć), mowić i (albo) czynić« [*szyk* 4 : 4] (8): *KrowObr* 12v; Gdziełz thu iefł tá dułzá nieśmiertelna Antykryłtowá? nie myłli/ nie mowi/ y nie czyni nic *GrzegŚm* 31, A4v; á thám iefł łpráwiedliwe wywiádownie o włyłtkim/ cokolwiek álbo czynił álbo mowił/ álbo theż kiedy pomyłłł *KuczbKat* 60; *WujJud* 63v; *GórnRozm* A3; *LatHar* 70, 489.

»(nie) próżnować, (a, i, ale) (nie) czynić« [*szyk* 5 : 1] (6): nie ábyście próżnowáli/ ále abyście to czynili ná com was posłał. *BibRadz* II 7b *marg*; Ocior, Prożnuye/ nic nie czinię *Mqcz* 259a, 45c, 121b, 198d; *ReszPrz* 51.

»robić i (ani) czynić« [*szyk* 1 : 1] (2): iefłiże ták robi y ták czyni iáko mu rołkazano. *RejZwierc* 107; *WujJudConf* 145v.

»czynić, (a, albo, i) sprawować« [*szyk* 29 : 6] (35): *OrzRozm* M; *GrzegRóżn* M4v; *Mqcz* 423a; á co tobie do tego co ia czynić á łpráwówáć mam/ nic łie ty o tym nie pytay *RejPos* 280, 48, 73, 77v, 121 [2 r.], 134v (17); *BiałKat* 281; á ten co łie Człowiekiem národził/ łpráwuie y czyni iáko Bog *WujJudConf* 23v; *RejPosRozpr* b3, b4v; *BiałKaz* F; *SkarŻyw* 91, 278; *CzechEp* 240; *ReszPrz* 46; *Calep* 44b; *SarnStat* 143, 571, 719, 761; *SkarKazSej* 686a.

a. *Zastępuje czasownik wyrażony w zdania poprzed nim, spełnia podobną funkcję, co zaimek w stosunku do rzeczownia* (1595) : *FalZioł* II 20b, V 93; *SeklKat* S3v; *DiarDop* 100; *KrowObr* 201, 204 v; vpadłem przed nogámi Aniołá ktory mi ty rzeczy okazował. A on mi rzekł/ Pátrż ábyś nieczynił/ abowiem iefłtem thowárzyłzem twoim *BibRadz Apoc* 22/9, *Num* 22/30, 2.*Reg* 24/3; *WujJudConf* 9 [2 r.]; *BudNT Apoc* 19/10; *CzechEp* 47, 55 [3 r.], 66; Y my ná okázyą mułim łye gotowáć. Mułim? czy rádzi czynim? *KochMarsz* 153; *WerGość* 223; *WerKaz* 290; *WujNT* 882.

czynić co [w tym z zaimkiem wskazującym to (1012), z zaimkiem względnym co (185)] (1197): *BierEz* K2v, L4; *OpecŻyw* 1v, 8v, 73, 74, 74v (10); *ForCnR* A3v; *PatKaz II* 44; *PatKaz III* 105, 109v, 149v; pokutowała za ono iż bałwany chwaliłá maiąc wolą nigdy tego nye tznitz *HistJóz* B4v; *FalZioł* I 6b, 26b, 28b, 116d, II 17b (37); *BielŻyw* 73, 157; Czemu ryby iedzą fwe dzieci gdyż tego żadne zwierzę nie czyni. *GlabGad* H8v, A2, B8, F6, G8v, I6, L7v; *WróbŻołt* 40/7, 49/21, k. Vv; *LibLeg* 7/33v, 69 [2 r.], 8/133v, 9/50, 10/56v (19); *RejPs* 77, 121v, 140; *LibMal* 1543/70v; *SeklKat* C2v [2 r.], K4v, F3; Nie będę ich profyl wkmotry. Iakom to wiec pyrwey czynil *RejKup* Gv; *RejKupSekl* a3 [2 r.], a4; *HistAl* E6v, E7, K2; *KromRozm I* A3v, G2v, K; *MurzHist* A2, A2v, G2, G2v, V2; *MurzNT* 18v, 21, 33v, 43v, 61 (9); *KromRozm II* b3v, i4, p2, s4, s4v (11); *KromRozm III* G8v, H5v, K5v, L6v, P2; *Diar* 40, 45, 47, 62, 74 (3); *DiarDop* 99, 100 [2 r.], 103, 110, 115; *GliczKsiqz* C4, C8v, F7, F8, G (25); *LubPs* D2v, R5, S5, Tv; *GroicPorz* g2v, g4v [2 r.], 14, kk2; Wy mniemaćie/ ábyście mię ćčili/ gdy mię Pánią zowiećie/ y domnie fie vćiekaćie/ á wy to tzninac/ mnie fromoćićie *KrowObr* 154, 12 [3 r.], 13v, 24, 44, 47v (34); Nie pływałby márynarz áni gárdlá ważył/ Ale to wśytko czyni by rośkořzy záżył. *RejWiz* 20v, 89, 107, 152, 182, 183; *Leop Ps* 49/20, *Luc* 10/28, 1.*Tim* 1/13, 1.*Petr* 4/11, *Apoc* 22/9; *OrzList* b, h4v; *UstPraw* A3, Iv; *RejFig* Bb6; *RejZwierz* 16, 132v; *BibRadz* *4v, *5v, *Gen* 15/8, *Ex* 5/15, *Lev* 23/11 (35); *BibRadzBaz* ktv; *OrzRozm* G4v; A iż napierwey vćiekáli przed náłzymi/ tho czynili mnimáiąc być Kánibały okrutne *BielKron* 441, 9, 35v, 36, 37v, 38v (47); *GrzegRóżn* E3, I; *KochZg* A4, Bv; *KwiatKsiqz* P2; *Mqcz* 19b, 221a, 249b, 413a; by nie było w Mieście Kátá/ muřiałby řam Burgmiřtrz wieřić złodźieię; á by nie było Burgmiřtrzá/ muřiałby řam Stárořtá to czynić *OrzQuin* X3, Y4, Aa3; *Prot* E; *SarnUzn* D4; niechayże chory řyędźie nád gárcnem á nád pářą řye pářzy/ á to niechay czyni do kilá kroć. *SienLek* 119, 46v, 47, 48v, 86, 153v (19); *LeovPrzep* bv; *RejAp* 11, 20v, 27, 40, 45 (17); on przed nimi/ poczał fie vbierác w boty/ á gdy go pytáli/ czemuby tho czynił/ gdyż wy práwi odemnie niechczecie/ muřzę ia od was iechác. *GórnDworz* R7, B6, E4, Fv, Gv, G2v (25); *HistRzym* 12v, 36, 92v; *RejPos* 14v, 39v, 65v, 74, 85 (34); *BialKat* 28v, 36, 53v, 66, 68v (17); *BielSat* C3, G2v; boy řię Páná Bogá Co czyniac/ łacnać będzie/ do wśytkiego drogá. *GrzegŚm* A2, 49, 61; *HistLan* B2, D2v, F3v; *KuczbKat* 185, 190, 260, 325, 330, 425; [dudek] Czo y řam řmierdzi y gniazdo řwe záwřdy záplugáwi/ cžego inřzy řadny ptak nie czyni/ y owřzem ie řobie záwřdy kařdy chędoży. *RejZwierc* 52, A2v, 43, 74, 98, 101v (7); *BielSpr* 5, 10, 16, 24v, 42v (7); *KochMon* 31; *WujJud* 5v, 48, 52v, 54, 76 (24); *WujJudConf* 65, 103v, 195v, 238v, 240v; *RejPosRozpr* b3, b4v; *RejPosWstaw* 22, [41³]v, [41⁴]; *BudBib* B2, *Lev* 6/22, *Deut* 4/34, 1.*Reg* 18/25, *Prov* 6/32 (8); *MycPrz* II B3, D; *Strum* F2; *BialKaz* H2, Kv; *BudNT* b5, *Matth* 5/46, 21/23, 24, 27 (12); Łáćnieyfza fie im rzecz zda w Sobotę proznowác/ bo to leniwcy/ y dármo z cudzych prac żywiacy/ rádzi y kařdy dzień czynię. *CzechRozm* 98, A5v, 8, 10, 14, 20 (96); *PaprPan* B4, L2v, Hh2; *KarnNap* A4v, C4; pořłufznemi być kařą: á to nietylko dla ich gniewu/ ále y dla řumnienia káźde^{mu} czynić rořkázuią. [propter conscienciam oportere fieri docent] *ModrzBaz* 49v, 15, [16], 27, 29v, 32v (25); po řtopniácheř ná dořtoieńřtwo Biřkupie wřtąpił. Co řię czynić nie godzi. *SkarJedn* 245, 9, 32, 75, 105, 126 (21); *KochOdpr* B2; *Oczko* 20, 21, 25v, 29, 35v; *KochPs* 76; *SkarŻyw* A3, A5v, 29, 36, 87 (54); *StryjKron* 240, 254, 587; Bo Chriřtus Pan řłufźnie řáryzeuřze řřofował: X. K. zářię nieřłufźnie to czyni. *CzechEp* 164, *2, *3v [2 r.], *4 [2 r.], *4v [3 r.], 5 (118); *CzechEpPorz* *; *NiemObr* 8, 17,

19, 22, 28 (56); *KochMarsz* 153; *KochSz* C3; *ReszPrz* Av, 16, 94; *ReszHoz* 131; *ReszList* 158, 172; *WerGość* 236; *WerKaz* 291; *KochSob* 65; *ArtKanc* E6, E7, E7v, K11, P5; *BielRozm* 25; *GórnRozm* Ev, G2, G4, L2v; *KochWr* 29, 30, 31; *PapUp* F, G3, H3v, I3v, L, L3v; *ActReg* 15, 20, 47, 53, 77 (14); *GostGosp* 26, 36, 98; *Phil* F3, H3; *GórnTroas* 12; Abym fię nie fkarzył/ ni Bogá zwał frogim/ (Co ímutny rad czyni w vrnyśle vbogim) *GrabowSet* S; *KochFrag* 49 [2 r.]; iedno profzē/ ábyście mię pilno coście dotąd czynili/ fłucháli. *OrzJan* 23, 24, 31, 70; *LatHar* 58, 75, 126, 128, 195 (14); *KolakSzczęśl* Bv, B2v; *RybGęśli* B4v [2 r.]; *WujNT* 12, 13, *Matth* 5/46, 47, 21/23 (78); *WysKaz* 42; *JanNKar* Ev, F, F2; *SarnStat* 29, 101, 115, 179, 195 (30); *SiebRozmyśl* [A3], C, C4; *KmitaSpit* A2v; *PowodPr* 3, 15, 21, 22, 53, 79; *SkarKaz* 3a, 3b, 40a, 41b, 155b (31); *CiekPotr* 25, 40, 57, 61; *CzahTr* C2 [2 r.], 13; *GostCast* 63; *PaxLiz* D3; *SkarKazSej* 657a, 657b, 663a, 665a, 669a (10); *SapEpit* A4; *KlonWor* **, 48, 71. Cf *czynić co od kogo; co przez kogo; co za co; co nad kim*.

czynić czego [z okolicznikiem miary] (11): á gdy ono wino wywre, zalię także wiele wley/ á tak tego czyni kielko razow *FalZioł* V 113v, I 45b; *SienLek* 89, 165, 166, 172, 176v (8); *BielSpr* 25v.

czynić komu (86): *BierEz* K2v, P2; *FalZioł* I 110c; *WróbŻołt* H8v; *RejPs* 77; *LibLeg* 10/56v, 11/28v, 138v; *MurzHist* G2v; *GliczKsiąż* H6v, L6v; Mowiąc/ że mi pościcie/ kádzidły kurzycie/ A krwią ręce zmázane/ gdy mi to czynicie. *RejZwierz* 132v; *BibRadz* Ex 5/15, Num 22/30; *BielKron* 35v, 65v, 87v, 104, 183 (10); *GrzegRóżn* I; *Mqcz* 388b; *SienLek* 48v, 86, 166v, 170, 183; *RejAp* 11; *HistRzym* 50; *RejPos* 9, 137, 137v; *BielSat* L3; *BiałKat* 53v, 131, 371; *HistLan* B2, F3v; *WujJud* 54; *RejPosWstaw* [41⁴]; *BudBib Deut* 4/34, 1.Reg 8/8; *MycPrz* I [D]; *BiałKaz* C2; *CzechRozm* 192v, 216v, 229 [3 r.]; *PapPan* Bb3; *KochPs* 184; *SkarŻyw* A3, 546; który mię też (iáko zwykły dzieci w piałku igraiąc iedny drugim czynić) przezywa *CzechEp* 65, *4v [3 r.], 23 marg, 24, 53, 81 (9); *NiemObr* 5; *KochFr* 4; *ReszList* 172; *KochSob* 65; Oduść winy náfze nam grzeźnikom/ iáko y my czynim fwym gniewnikom *ArtKanc* P8; *ActReg* 100; *LatHar* 711; *WujNT Luc* 6/26, *Ioann* 15/21; *SarnStat* 195, 896, 993; *Kmita Spit* A4v, B3, C2v; *SkarKaz* 159a, 386b, 416a; *SkarKazSej* 687b; Wychowawfzy przyftoynie zá mąż was wydały/ Byście też fwym corkom tákże czynić chćiały. *ZbylPrz* B4v.

czynić przeciw(ko) komu, przeciw(ko) czemu (9): ácz też co kiedy przeciw nam mówią y piłzą/ iednák im zá złe nie mamy [...] rozumieiąc/ że tego przeciw nam nie czynią z żadney złości *CzechRozm* A5v; *ModrzBaz* 82; *CzechEp* *4, 15, 16, 205, [402]; *ActReg* 53; *SiebRozmyśl* [A3].

czynić czym (38): *OpecŻyw* 74, 74v; *MurzHist* A2; *KromRozm II* x3v; *KromRozm III* H5v; *Diar* 45; *Grucham*/ fzczebiecę yáko ptacy czinią gárdły. *Mqcz* 142c; *HistRzym* 92v; *RejPos* 119, 250v; *BudNT Matth* 21/23, 24, 27, *Mar* 12/29, 12/33; *CzechRozm* 50, 255; *ModrzBaz* 142; iá pátrzę ná twarz niewiaft/ ale wtym fzkody żadney duźnej nieczuię bo z łafki Bożey czyftem wzrokiem to czynię. *SkarŻyw* 292; *CzechEp* 28, 320, [402]; *NiemObr* 105, 106; *ArtKanc* E6; *WujNT Matth* 21/23, 24, 27, *Mar* 11/29, 33 (12); Iedno też was vpominamy [...] Co czynim tymi fłowy Iákubá Apoftoła *SkarKazSej* 657b.

czynić z kim (4): *OpecŻyw* 168v; *BielKron* 141; wfzákże z księżą oftroźniefy fię obchodził. Gdy co do wfzu ie⁸⁰ o nich przyfzło: ná ftronie ie zebráwfzy/ kara. y vpominał. tofz czynił y z zákonnemi niewiaftami *SkarŻyw* 310; *WujNT* 208.

czynić co od kogo (1): Iż tedy Vkrzywdzony ma krzywdę swą proponowac, nie ten co krzywdę Vczynił, od niego to czynic *ActReg* 19.

czynić co przez kogo, przez co (18): *ForCnR* Cv; *HistAl* A4v; Tegoż czaśu y ty miała pogorzały/ Wieliczka/ Konin/ Bełz [...] A tho przyfzło z wielkiej łuchości [...] Domnimawali fie też drudzy że to Krol Mátyaľz przez łotry náięte czynił *BielKron* 396v; *GrzegRóżn* E3; *RejZwierc* 206v; *WujJud* 229v; *CzechRozm* 59, 104, 123; *ModrzBaz* 94; Bo co fię ksiąg dotycze/ prawdá to iż ony fámy przez fię fą niemą twarzą/ nikogo nie biją/ ani lżą y nań fołdruią: ále pifarz ich przez nie wřzytko to czyni *CzechEp* 94, 15, 203, 262, 320; *WujNT* 211 [2 r.], 461.

czynić co za co (1): dla pokoju ludzkiego/ gárdło fwe ftáwił/ w ręce Tyrránowi idąc. Lecz mu Bog dla ktorego to zá owce fwoie czynił/ dopomogł. *SkarŻyw* 88.

czynić co nad kim (3): *BielKron* 325; *SkarŻyw* 490; Wyświecali wřzytkie biskupy/ y ftołice ich ośiadáli/ zábijáli ie/ y máiętności ich łupili. toż nád tudem pořpolitym/ y nád pány świeckimi/ y nád niewiáftami czynili *SkarKazSej* 687b.

W połączniu z jak(o) (240), tak(o) (88) także (16), takież (18) (362): *BierEz* P2; *OpecŻyw* 135, 168v; y podařł mu kubek podług twego vrzędu iakoř był zwykł tżynitz *HistJóz* A4v, D3; *MetrKor* 46/47; wezmi iego nálenie y pořiey, cziń tak pięć razow *FalZioł* I 5c, I 5c, II 17a, 18a, III 42a, V 34 (13); *GlabGad* B7, H7; *MiechGlab* 2; *BierRozm* 8; *LibLeg* 8/132v, 11/170v, 171, 182; *WróbŻołt* H8v; *RejPs* 44, 49v, 52, 122; *SeklWyzn* a2, d2; *SeklKat* D4v, R3, S2v, X3v; *RejKupSekl* a7v; *HistAl* I8 [2 r.]; *KromRozm I* H, Nv; *MurzHist* I4v; *KromRozm II* q4v, xv; *KromRozm III* C3v, G7, H2v, M7, N4 (7); *DiarDop* 98, 110, 113; yáko żywą ci ktorzy miłofńnice máyą/ fnimi fie bez złączenia fluffnego wtey myerze yáko beřtiye cżynią/ řchodzą. *GliczKsiąż* P2, G7v, I5, L6v, N7, O2, P2v; *LubPs* Sv; *GroicPorz* kk4 [2 r.]; áby fie nieřmućili dla vmárłych/ iákoby nádzieie řadney niemáiąc onich/ ták iáko tżynią pogáni/ ktorzy nádzieie řadney/ o przyřřlym żywoćie niemáią. *KrowObr* 77v, 8v, 85v, 93v, 132, 197, 216v; *Leop 2.Par* 21/6, *Ier* 44/17, *Dan* 6/10; *OrzList* f; *UstPraw* F; *BibRadz* I 8 marg [2 r.], *Ios* 6/14, 1.Reg 30/23, 3.Reg 11/38, 1.Par 17/9 (16); *OrzRozm* Iv; gdy nářzy kłękali ku Bořey řluzbie/ oni tákieř cżynili: gdy nářzy řtali/ oni tákieř řtali: gdy fie nářzy řegnáli/ oni tákieř cżynili *BielKron* 441, 20, 21, 38, 46, 47 (30); *GrzegRóżn* K3v [2 r.], K4; mařz twoie włařciwe řtarřze/ ktorych mařz řlufńnie/ iako y cżyniřz nářładować *KwiatKsiąż* P, P; Puřtořziciel/ puřtořzicielká/ Turek w przypowieřci bo ták turek pořpolicie czini. *Mqcz* 312d, 24a, 34a, 55c, 142c, 183b (21); *SienLek* 15v, 62, 64, 127, 166v (11); *RejAp* 11, 72, 116v, 160; tedi mi tho było wolno/ wtoczyć ie w Diálog *exemplo* ludzi onych wielkich/ ktorzy tákieř cżynili. *GórńDworz* B6, F2v, Ii3; *HistRzym* 50, 60v, 95v, 104v; odpuřciřz mu wřzytko [...] Tá k iáko cżyni ten twoy Ociec miłofierny. *RejPos* 172v, 9, 14, 16, 37v, 153v (12); *BiałKat* 131, 153v, 221, 371; *BielSat* C3, L3; *Grzegřm* 8; *HistLan* B2; *KuczbKat* 310, 350, 370; Z Dawná y tych czařow řtarzy waleczńicy Woyřko na cřterzy gráni řtanowili/ y po dźiř ták cżynią *BielSpr* 24v, 3, 17v, 20v, 35v, 45 (8); *WujJud* 4, 55, 93, 181, 183v (7); *WujJudConf* 208, 245; *BudBib* A3v, *Deut* 12/8, 1.Reg 8/8, 2.Esdr 13/18, *Esth* 4/5, *Ez* 45/25; *MycPrz* I [D]; *BiałKaz* C2; *BudNT* d3v, *Matth* 5/47, *Luc* 3/11, Kk3; *CzechRozm* 10, 92, 101v, 106v [2 r.], 126v (13); *PapřPan* Bb3; *ModrzBaz* 67v; Bo my małżeńřtwo S. cřćiemy [...] y im fię nigdy/ iáko cżynili Heretykowie nie brzydzim *Skarřjedn* 234; *Oczko* A2v, 16v, 19; *KochPs* 184; *SkarŻyw* A4v, 46, 203, 444; *StryjKron*

190; *CzechEp* 10, 16, 18, 20, 39 (46); *CzechEpPORz* *3v; *NiemObr* 5, 14, 22, 42, 44 (9); *KochFr* 4; Więc iáko był naiezdnikiem przodek/ ták też one Dzieci czynią rozdrażnione. *KlonŻal* C3; *ReszPrz* 42; *ArtKanc* A10, N8, P8; *BielRozm* 20; *Calep* 899a; *LatHar* 493, 711; *WujNT Matth* 6/2, s. 26, 44, 60, 64 (24); *WysKaz* 6; *SarnStat* *6v, 121, 466, 1273, 1285; *KmitaSpit* A4v, B3, C2v; *SkarKaz* 121b, 207a, 240a, 384b, 418b (9); *CiekPotr* C2; A gdy dáie/ nie wymawia nam złości y zbrodniow nálfzych/ iáko my czynim gdy co niegodnym dáiem. *SkarKazSej* 663b, 678b; *ZbylPrzyg* B4v.

W zdaniach zaczynających się od “niż” (4): *GórnDworz* Fv; *NiemObr* 83; á X. K niech się też infzymi oczyma/ niż do tych czałow czynił śprawie fwey lepiej przypátrzy *CzechEp* 98; A tákowé Targowé brác ma pomierniéy/ niż zwykł czynić *SarnStat* 312.

B. Z dopełnieniem bliższym (najczęściej nazwą czyn ności), którego treść precyzuje znaczenie, „czynić”. Połączenie takie można zastąpić czasownikiem utworzonym od tematu dopełnienia; *agere, facere* *Modrz, JanStat, Vulg, Cn; dare, reddere Vulg, Cn; edere, emittere, imponere, praemit tere, uti Modrz; operari Vulg [co] (3125) : BierEz* C4v; *OpecŻyw* 63, 65v [2 r.], 96; *PatKaz I* 1v, 4; ato prorocztwo they fybylle przyály proroczy śzwyący y czynyły gadanye y uyklad pyfaly yey prorocthwa *PatKaz II* 58; *ZapWar* 1533 nr 2407; Gdy trunki przyjmueisz/ tedy krwie nie pufzczay/ ani małżeńśkiego vczynku czyn. *FalZioł* V 59v; płócz vfta iżby tham ono płokanie mogło na mieścze bolące przychodzić/ á tego czyn płokania częłto przez dzień. *FalZioł* V 81, I 145b, III 34c, IV 7a, V 33, 49v (10); Piśał kxięgi Theofraſtus o ożenieniu do Iowiana w ktorych pytanie czyni, możeli się mądry ożenić *BielŻyw* 108; *LibLeg* 7/35v, 11/80v, 81v, 164; *ComCrac* 13v, 14, 20v, 21v; Y wiele inych wykřetow czynią wymawiaiąc się łtego vczynku złego *SeklWyzn* o3; *LibMal* 1546/ 121v, 1548/ 144v; *SeklKat* M4v, Nv; Niechay się nie podnoſi twe ſerce w pychę dla zwycięłtw ktoreś czynił. *HistAl* E6, H8, M3; *MurzHist* Ov; [ołtarz] na ktorym czyniono/ to wonnych rzeczy zapálanie *MurzNT Luc* 1/11, *Ioann* 10/37, 38; *KromRozm III* D8, G4v; przynieśli kartę, napisaną ręką p. Kanclerzową, czyniąc jakoby poprawę onegdajszego podania. *Diar* 51, 54, 93; *DiarDop* 113, 116; Nie czyn kořtu więłszego niż dochody znofzą *BielKom* C5; Tám gdy przyſłedł/ yáł rzecz czynić á námawyać żonę yego *GliczKsiqż* D4v; Szermyerz dotąd vczynya łwego vczy ſfermować/ łztuki czynić/ páraty wypráwyać/ áż go miłtrzem ołtáwi *GliczKsiqż* O2, K5, M4; Wnidźcyełz włſyfcy w łwyęte bramy yego/ Wyznawáyać yáko Pána łwego/ w páłacoch yego vczynyać wyznánye *LubPs* X2; W Tym Pálmie iełł modlitwá Pána Kryłtułowá/ w kthorey czyni żądanie pomłty nád żydy ſprzećiwniki łwymi *LubPs* Y6v, O3, Y2; *GroicPorz* b; *KrowObr* 170 [2 r.]; *RejWiz* 55v; Ale ſiodmego dnia/ Sobbotá Pána Bogá twoiego iełł. Nie będziełś czynił żadnego uczynku weń/ ty y ſyn twoy *Leop Ex* 20/10; Słyłłeli theż o bitwách ich/ y o dzieiach ich kthore mocnie á męźnie czynili w Gáláciey *Leop 1.Mach* 8/2, 4.*Reg* 12/3, 17/11, *Ier* 50/15, 3.*Mach* 4, *Ioann* 9/4 (8); *UstPraw* C3v, I; *LeszczRzecz* A6; *RejZwierz* 34, 77; Spráwuie wieczerzą Páńłką/ y czyni w nocy kazanie. *BibRadz Act* 20 arg, *3, 3.*Reg* 8/59, *Ier* 32/44, II 64c, 2.*Petr* 1/15; *Goski* A4; ták iuż opułłciała Polłka Koroná iełł/ że wnię wiázdy Tátárowie czynią gdy chcą *OrzRozm* C3; iełłi bogowie łą prawdziwi/ wiedzą myłłi ludzkie/ á wiedzyáwłzy/ czynią rozeznánie ſpráwiedliwe *BielKron* 60; łiali/ oráli/ winnice ſpráwiáli/ y ine roboty czynili *BielKron* 99v; łzli tedy ku Budzyniowi od wiedniá po práwey łtronie Budzyniá/ ále bárzo leniwe/ niepotrzebne czyniąc záłłtanawiańia. *BielKron* 314; czynił potym łam czworo żęglowanie/ dwoie od

Krolá Ferdynándá Káftylię/ á dwoie od Krolá Emánuelá Portugálkiego *BielKron* 446v, 62v, 165v, 212, 238v, 319 (16); Abowiem ktorzi kxięgi nieporządnie czytaią/ teras od konca czynią počzątek/ zaś pośrzodek czytaią *KwiatKsiąż* L, I, L4; Choragus [...] który kofztunek czini/ á pieniądze wydáye ná taneczne y ynższych gier rzeczi. *Mqcz* 52b; Declamo, declamaciyá á rzecz czinię *Mqcz* 55c; Ire grandibus gradibus, Wielkie kroki czinić *Mqcz* 104b; Káncelaria [...] gdzie pośpolite xięgi/ w które zapify czinią/ leżą. *Mqcz* 148c, 5a, 76a, 92b, 106b, 119b (24); kiedy miedzy iedzeniem/ wielkie napitki czyni/ toćiem przekaża żołądkowi *SienLek* 13, 24, 24v, 35, 39v, 170; *RejAp* 50v; Przyżli raz paniętá w máfzkárech przed krolá/ tákże czyniąc fwoy thaniecz parámi *GórnDworz* R8; *BiałKat* 241, 356, 358v; Owa tám s płáczem czyniąc wielkie nárzekánie/ Rzeklá *HistLan* D3; *KuczbKat* 185; *RejZwierc* 21 [2 r.], 80; kiedy fie woýfká pothykáią/ [...] ftrzelbá puka/ konie kwiczą/ ludzie okrzyki czynią/ w tráby trábią *BielSpr* 6; Chorążowie/ kthore obierano k themu godne/ ktorzy czytác y piác vmieli y lidźbę czynić *BielSpr* 15, 4, 16, 68; ten chwálebny Sákráment/ w ktorym Pan Chryftus bogáctwá Boskíę fwey przeciw ludźiá^m miłości obfićie rozlá/ czyniąc pámiątkę dźiwow fwoich *WujJud* 221, 142v, 239v; *RejPosRozpr* b3v, ev; *BudBib* A2v, 1. *Mach* 7/24; *Strum* I; *WierKróc* A3v, A4; *BudNT* li8v; weźmi ná páńftwo to/ fwiętá Koronę/ W niey wiáry/ y praw Bożych czyn pilná obronę. *StryjWjaz* C3; áczkolwiek v Ieremiafzá y v Ezáiafzá ná mieyfćách náznáczonych ieft zmianká Bábilonu [...] wźák że fá mieyfćá infze ktore nie czynią/ żadnego przypominánie Bábilonu/ áni oney niewoley/ tylko ták zgolá o zgromádeniu ich do źiemie ich mowią *CzechRozm* 117v, 20, 56v, 60v, 77 [2 r.], 110v (15); Wiele ieft śláchćicow [...] ktorzi y náklády wietfze czynić [*sumptus maiores facere*] y sług więcey chowác zwykli niżli ich máiętność znośi. *ModrzBaz* 83, 29, 34, 36 [2 r.], 39, 52v (14); Dwie żywe żenie mieć á rozwoody węzłá małżeńfkiego czynić/ to ieft przeciw Ewánieliey *SkarJedn* 240, A4, 107 282; *KochOdpr* A3v; *Oczko* 11 [2 r.], 11v, 16; A gdy bárzo był drápány y z orány Piotr miły/ żadnego ftekánie nie czynił *SkarŻyw* 41; Vfzu telf y ięzyká bárzo ftrzegł: obmowek żadnych áni czyniąc áni przyimuiąc. *SkarŻyw* 292, 31, 118, 242, 278, 309 (21); *StryjKron* 47, 95, 245; *CzechEp* 19, 141, 152 [2 r.], 164, 219 (18); Iefliż nie czynię fpraw oycá niego/ nie wierźcie mi *NiemObr* 101, 7, 46, 101, 104, 105 [3 r.] (10); kołá wfpółecznym miiániu/ Czynią dźwięk bárzo wdźięczny ku fłuchániu. *KochFr* 57; *KlonŻal* E3; *WerGość* 235; *WerKaz* 302; *ArtKanc* N6; Pořłowie ziąchawfzy fie/ czynią z Księżá fporę *BielRozm* 6, 8; *GórnRozm* B2v, C4; *PaprUp* Ev; *ActReg* 14 [2 r.], 64, 76, 113, 139, 156; Circunftrepo – Wkoło zgiefk czinię. *Calep* 199b; Concio – Kazalnica, katedra z ktorej rzecz czynimij. *Calep* 232b; Erogo – Widaię, náklad czinię. *Calep* 372a; Praeloquor – Przedmowę czinię. *Calep* 835a, 215a, 249b, 291a, 306b, 371a (20); *Phil* G3; *GórnTroas* 30; wielcy ludzie rozłádek czynią/ co fie álbo dobrze álbo źle sťánie *OrzJan* 119; *LatHar* 123, 210, 325, Aaa8; *RybGęśli* Bv; Przecz zgiefk czynićie y płáczęćie? [*Quid turbamini et ploratis*] *WujNT* Mar 5/39; [*hereticy*] fie fámi wyláczáią y odfťápienie czynią *WujNT* 836, 16, 332, *Ioann* 10/38, s. 350, *Act* 2/16 (14); od czytánie teź które będą czynić v fádu/ nic práwie nie máią brác. *SarnStat* 804 [*idem* 816, 911], 64, 82, 143, 199, 215 (32); nie fáam háyno iuź widzę bieg czyni/ Nie fáam rzádkie powietrze fkrzydły bierze fwymi *WitosłLut* A3v, A2; te pożytki obywátelów powiátu fwego vpátrowác/ y fźáacunek *in genere* czynić będą. *GrabPospR* L4; Mieřzczány teź vrząd ich podźieli/ wedłuk pożytków ich [...] fład iednego pieřzego wypráwę czynić będą *GrabPospR* M2v, Kv [2 r.], K4v [2 r.], L2v [2 r.], L4, M (20); *KmitaSpit*

C5; *PowodPr* 15, 49, 69; *SkarKaz* 121a, 352a, 387b [2 r.], 577b, 607a; *VotSzl* Ev; *CiekPotr* 15, 21, 80; *SkarKazSej* 698a; Te fłowá długie czynił Apollo ípániáły *SapEpit* A3v; A z tym tu czynię koniec rymow. *KlonWor* 81; *SzarzRyt* A, D.

czynić dla kogo (1): ponieważ máią żony y dzieci/ mułzą dla nich wietłzy náklad czynić. *ModrzBaz* 139.

czynić do kogo (29): *GliczKsiąż* A3v, F4v; Słyłfálem tho co mowił ten lud/ czyniác rzecz do ciebie: wlyłfthko dobrze mowili. [*quae locuti sunt tibi, bene omnia sunt locuti*] *Leop Deut* 5/28, *Act* 12/21; *BibRadz* I 353v, 411b *marg*; *Mącz* 331a; *GórnDworz* R4v; *RejPos* 231v; *BiałKat* 133v; *KuczbKat* 245, 275; nie dármo ono Sálomon w íwey próbie kthorą czynił do Páná dokládał: Bogáctwá zbytniego nie dáy mi moy miły Pánie *RejZwierc* 169; *KochOdpr* C3v; *SkarŻyw* 174; *BielSen* 8; *PaprUp* E4v; *ActReg* 82, 94, 105; nieprzyiacióły do gniewu y iádu wzrúfzýło/ á zwláfzczá zá przymowkámí ktore czynił do nieprzyaciół/ názywáiác Hetrułki niewolníkámí Krolow *Phil* C; *OrzJan* 122; fłuchaycie tey ktorą teraz do was czynię obmowy *WujNT Act* 22/1, s. 510, 512, *Rom* 11/2; *SarnStat* 886; *PowodPr* 20; Nádto świątobliwé oné Oświadczenia/ półpołu y z vpomináním Czynił ítáecznie do niéy *GosłCast* 59.

czynić od kogo (1): Márłzáłek iego [*Kniazia*]/ czynił od nas rzecz/ choćáłmy go o to nie nie żádáli/ w ty fłowá. *BielKron* 434v.

czynić około kogo, około czego (20): Sendziak [...] my dáł mocz abich swamy namowy czynyl okolo tich granycz *LibLeg* 11/76v; *Diar* 84; Luter z Zwingliuśem rozmowy czynili okolo wieczery páńłkiey *BielKron* 206v, 58; *SarnStat* 980. Cf »pilność czynić«.

czynić z kogo, z czego (72): *HistJóz* D2; Nie czyń kuńłztow s przyaciół nie przywodź ku grzechu *BielKom* C5v; *KrowObr* 27v; *RejWiz* A7v; wyście mu kubek vkrádli s ktorego łam pija y wiezdzby czyni. *BielKron* 17v; Derideo, ludibrio habeo, łmiechowisko z kogo czynię/ náłmiewam fię/ łizidę z kogo *Mącz* 41a; *GórnDworz* Kk7v; *RejPos* 200v; przekład/ gdy iy nie zárázem z onego ięzyká czyniá/ w ktorem one kśięgi nápiłano/ ale przez drugi ięzyk bywa przepuřzczán/ niemoże być łczyry ani dołkonáły. *BudBib* I B2; *CzechRozm* 13; *ModrzBaz* 60v; *SkarŻyw* 62, 457; *CzechEp* 135, [397]; Pátrzyć/ zkąd bym mieć mógl w łwéy chudobie podporę. Z czego iáko rozumiem poczet mułzę czynić. *KochMarsz* 154; *BielSjem* 29; *PaprUp* I3; kto bowiem łámego łiebie chwali kto s łpraw łwoich iákichkolwiek pochwałę czyni/ podobny bywa owemu Rycerzowi/ ktory łie z męłthwá łwego zwykł chełpić *Phil* M3; *OrzJan* 24; *WujNT* 171, *Col* 2/15; *GrabPospR* L3; tedy wielkie tryumphy/ wielkie łmiechy/ y chechotánia będą z tego czynić. *PowodPr* 73; *GosłCast* 90. Cf »liczbę czynić«.

czynić komu, czemu (55): *OpecŻyw* 101; Nádzieię łwá pokláda vpelną wbogu á vćieczkę łobie czyni ku niemu wewłfech łprzećiwnołciách łwoich *RejPs* 64v, 150v; *ComCrac* 16; *LibMal* 1544/86; *KromRozm* I Bv; *Diar* 91; *DiarDop* 116; Przed obliczym Aniołow twych będęć czynił łpiewanie *LubPs* dd6v; *GroicPorz* gg3v; *Leop Ps* 118/62, *Dan* 6/2; *BibRadz* I 273c; *Mącz* 136b, 220b; mocnieyłzym mocnieyłze przepuřzczenie czynić. *SienLek* 38; *GórnDworz* Aa7, Kk7v; *RejPos* 181, 259; *RejPosWstaw* 110v; *CzechRozm* 92; Przełámuie płáć łudzki wyłokie obłoki/ Ktoremu niechcąc czynić dáley Bog odwłoki/ Vkazał cie Hetmáná *PaprPan* B; *ModrzBaz* 92; *SkarŻyw* 31, 107, 305, 459, 560; *CzechEp* 126, [393]; *NiemObr* 41, 66, 174; *ReszList* 162; *PaprUp* K, K2, K2v, L3v;

GostGosp 114; *GrabowSet* C3; *OrzJan* 104; *WujNT* 568; *SarnStat* 954, 980, 1217; *GrabPospR* L4v; temu piśmu śwemu koniec czynię. *PowodPr* 84; lepiej szkodę mieć/ a przeszkody niewinnym do ich zbawienia nie czynić *SkarKaz* 422b; *GosłCast* 7; *SkarKazSej* 663a, 666a, 694b [2 r.], 696b.

czynić ku komu, ku czemu (15): Bowiem ku paniętom Tatarskiem nieflufza przez podarza przyśtępu czynić. *MiechGlab* 18; Dawid za Sálomonem śwem synem czyni przyczynę ku bogu *RejPs* 104v, 64v; *LibLeg* 11/48v; *RejKup* Ee; *LibMal* 1554/ 189; *LubPs* S4v; *RejWiz* [A10]v; *Leop Ps* 29/9; wołałem do Bogá mego/ y wysłuchał głófu mego z kościoła swego/ a wołanie ktorem czynił k niemu/ przyśzło aż do wśzu iego. *BibRadz Ps* 17/7; *Mącz* 388a; *RejPos* 199v; *CzechRozm* 160v; *ArtKanc* Pv; *SarnStat* 82.

czynić (na)przeciw(ko) komu, przeciwko czemu (11): *RejPs* 45; a on łam siebie potępiá/ wymową rzádko słychaná przeciwko sobie [.] wywody czyni *MurzHist* K2; *KrowObr* 147; Tego dowodu Zbawiciel nasz używał/ kiedy przeciwko Sáduceufom gadanie czyniąc/ z nieśmiertelności duśz/ ciała zmartwychwstanie pokazał. *KuczbKat* 90; *MycPrz* II B; *CzechRozm* 8v; *ModrzBaz* 35; *KochPs* 4; *ActReg* 3v, 40; iáko do Bogá [*Heliasz*] rzecz czyni przeciwko Izráelowi *WujNT Rom* 11/2.

czynić na kogo, na co (27): *DiarDop* 100; *GliczKsiąż* M3, O2v; *BielKron* 415v; wykład álbo wyrozumienie czynić ná autory *Mącz* 148b, 244a; *GórnDworz* Ee6; *RejPos* 332v; *HistLan* B2; *WujJud* 181v; Są ci/ ktorzi ná okazały pogrzeb wielki kózt y nakład każą czynić *ModrzBaz* [38], 50v, 83, 99v, 119v, 121; *ArtKanc* F2v; Bo za hoynieyfzy pośag, hoyniey mogły żyć, expenśy ná krzciny dziecióm śwym czyniąc, y ná pośagi *SarnStat* 1271, 345; *GrabPospR* Kv, N, N3v [2 r.]; *SkarKaz* 2a, 386a; *VotSzl* Fv; *CiekPotr* 10.

czynić o kogo, o co (13): *DiarDop* 103; *GliczKsiąż* N4v; *GórnDworz* Hh6; o ten wymyśł nowy/ takie śpory czynią. *WujJudConf* 253; *CzechRozm* 145v; *ModrzBaz* 28, 134; *SkarJedn* 275; *BielRozm* 8; *ActReg* 121; *PowodPr* 66; *SkarKaz* 382a; o to rozśádek czynili. Iáka zgodá iáka iest miłość woyská tego/ Przeciwko nim gotowem nieprzyjaćielńkiego. *CzahTr* E.

czynić za kogo (2): Káždy za śyę Bogu będye lidźbę czynił. *KromRozm* I Bv; *BiałKaz* Dv.

czynię czym (17): na tho wymowky czyn obyczajnye a krothkyemy slowy, wrzecz są długo nyewdavayancz *LibLeg* 7/35; A thak wiele ludzi prośtych ktorzy tym zielew wrośzki rozmagite y gułla czynią. *FalZioł* I 153b; potym czynić mazanie miełcz przerzeczonycb, oleyki y tłustościami namienionemi *FalZioł* V 19c, IV 29b, V 26, 84; *WróbŻółt* aa5v; *BielKron* 306v; manibus pedibusque sonum aliquem facio, Rękomá kláskam/ Nogámi y rękomá yáki dźwięk álbo śzum czynię. *Mącz* 306a, 3a, 49b; *SienLek* 199; za onemi tarczámi śzli do palá krokiem swoim/ czynięcy śztuki śzermierńskie mieczem álbo rohátyną *BielSpr* 4; *SkarŻyw* 114; *PaprUp* L3v; praw nie wykonywać/ a do śprawiedliwości fałszywą wolnością ábo ráczey śwowolnością/ przeszkody łami łobie czynicie. *SkarKazSej* 666a, 694b.

czynić między kim, między czym (18): *LubPs* Z3v; Duch święty żadnego bráku miedzy ludzkimi łobábami nie tżyni/ y żadnemu łtanowi ludzkiemu nie łolguie *KrowObr* C2; *BibRadz Ex* 18/16, I 138c marg; Tedy oni rzekli: Łofuymy. Y czynili łos miedzy łobą *HistRzym* 114; *WujJudConf* 156v; *CzechRozm* 98v; Gdzie zgoła czyniąc porównánie miedzy mową Bożą [...] w łtarym Tełtámenćie powiedziáną/ a miedzy mową Bożą [...] w nowym przymierzcu vcżynioną: nie tylko nowy nád łtary wyłtáwia. *CzechEp* 281, 84; *NiemObr* 83; *SarnStat* 117, 120, 132 [2 r.], 172, 214; Chryśtus rozdźiałów

miedzy bracią czynić niechciał. Profzę nie dzielcie się temi trzemi dziedzictwy: Religią/ Krolem/ y Oyczyną miłą *SkarKazSej* 675b, 684a.

czynić nad kim, nad czym (6): To nałmiéwanié i j ijné rozmaité nad niym czynili *OpecŻyw* 109v; Przypátrrze się [...] opátrności iego/ którą on tu czyni nád tym łtádkiem łwoim *RejPos* 168v, 183v, 0005; nád zábitem Mełfyalzem [...] mieli lámenty ták bolełne czynić iákie czyni mátká nád łmierciá iedynego łyná łwego *LatHar* 257.

czynić za kim (9): Stat a me, Při mnie łtoyi/ zá mną tę rzecz czyni. *Mącz* 417b; *BiałKat* 133v; Świętych [...] prółimy o to áby przyczynę zá námi czynili/ y czego nam trzebá vprołili. *KuczbKat* 365, 275; *ModrzBaz* 60v, 119; *SkarŻyw* 174; *ActReg* 102; *Phil* E2.

czynić z kim, z czym (8): *ZapWar* 1529 nr 2373; czárownice [...] wielkie czáry s tym [mięsem źrebięcia] czynią. *Mącz* 156c; *RejPos* 246; A czyniąc z nim przypodobánie Aniołóv káp: 2. v 2. 3. zacniełzym go nád ony Anioły czyni *CzechRozm* 45; *CzechEp* 155; *ArtKanc* S17; *GostGosp* 154; *SarnStat* 336.

czynić na kim (1): A on znaiątz pańlką łáłkę/ pocźnie na niym częłteé wyproły czynicz *ForCnR* Cv.

czynić o kim, o czym (116): *PatKaz* I 10v; *BielŻyw* 114, 129; Gdyż [poeci] lepak o ludziech nie rządnych pamiątkę czynią tam się warować mamy ich vczyńkow y theż nałładowania, á vłzy załłonić *BielŻywGlab* n1b 12; *GliczKsiąż* D3; *RejWiz* A7v; *UstPraw* G4; BOgáty pijánicá związał łobie głowę/ Doktorowie się zefłzi/ czynić o tym mówę. *RejFig* Ee; *BibRadz* Ex 23/13, Ez 22 arg; *BielKron* 211; *KwiatKsiąż* F2; *Mącz* 334c, 388a; kował czynił włpominánie o klocu łtráconym *HistRzym* 121; wasci przełładowáć będą/ y łłowá y wyznawánie wáłze/ ktore o mnie czynić będąyecie *RejPos* 335v, 129v, 274v, 308; *WujJudConf* 200v; *CzechRozm* 181; *ModrzBaz* 61v; *SkarJedn* 190; *CzechEp* 213, 236 [2 r.]; *NiemObr* 41; *WerGość* 211; *ArtKanc* G16; *Phil* N; czyni ná gorze ono ofobne kazánie o błógołławieńłtwách y o dołkonáłości Chřełściánłkiey. *WujNT przedm* 35, *przedm* 36, *Act* 24/25; O czym łzerókie díscurły czynić, niémáłz plácu y czáfu do tego. *SarnStat* 1271, 1146, 1280; *CiekPotr* 86. Cf »pilność czynić«, »wzmiankę czynić«.

czynić w kim, w czym (22): *LibLeg* 10/121v, 11/137v, 172v; *ComCrac* 18v; Dokádze ci grzełłnicy ták będą miły Pánie/ W tych nieznółnych łwych łprołnołcyách czynić przechwalánie *LubPs* V3v, bb2v; *KrowObr* 59, 201; *GórnDworz* G3v, Ee7; *KuczbKat* 215; *CzechRozm* 99; *SkarJedn* 225; *ActReg* 6, 43; W czym/ té obádwá vrzędy/ żadnéy zwłoki nie máią czynić: ále *quotienfcunque* táka łpráwá przypádnie/ onę niemiefłkáníé odpráwić *SarnStat* 272, 275, 336, 411; *GrabPospR* N4; Rołkáuie Bog [...] áby Hetmáni ábo Rotmiłtrze/ w ludzie półpolitym ná woynę wywiedźionym brák czynili *PowodPr* 62; *CzahTr* [Dv].

W charakterystycznych połączeniach : czynić brak (6), dowód (5), dźwięk (5), kazanie (28), koniec (11), koszt (13), kroki (4), kurzenie (4), mówę (4), namowy (7), nakład (26), obmowę (9), obrony (6), okrzyk (6), pamiątkę (11), poczet (4), prółby (17), przedmowę (7), przesłkody (6), przyczynę (7), rozdział (11), rozmowy (4), rozsądek (18), rzecz (34), rzeczy (50), skoki (4), słowa (8), spor (9), łpiewanie (4), tryumfy (5), uczynki (72), wjazdy (5), wołanie (5), wyłład (4), wyprawę (18), wywody (11), wyznánie (7), zamknienie (15), zapis (15), zgiełk (4).

Przysłowie: łacwiey cudze gánić/ niż łwoie czynić. *GroicPorz* Bv.

Zwroty: »drogę czynić« [szyk zmienny] = *agere iter Cn* (16): i poczęli vczniowie iego konać drogę (*marg*) czynić abo iść w drodze (–) *MurzNT Mar* 2/23; *BibRadz Sap* 11/2; *Goski A3*; *BielKron* 436; *Extendere se magnis itineribus*, Wielkie cugi á drógi czinić. *Mqcz* 444d; A iłz do nich y krolowie pielgrzymowania y drogi czynią. *SkarŻyw* 92, 212, 243, 596; *SiebRozmyśl* [A2]v, B2 [2 r.]; *WitosłLut A4v*; *SkarKaz* 40b, 41b; A wy piękne Chárytes/ kędy fię śpiełzyćie/ Dokąd idźiefz Orphee/ gdzie drogę czynicie? *SapEpit* B3.

»liczbę czynić« [w tym: z czego (47)] = *rationem reddere Vulg, Modrz; rationem edere Modrz; inire rationem Calag; rationem facere JanStat* [szyk zmienny] (73): *RejPs* 140; *ComCrac* 16; *RejRozpr D3*; *LibMal* 1545/102; *RejKup* b3v, b4v [2 r.], C, d3v, v6 (12); *RejKup Sekl* a6v; *KromRozm I Bv*; *KromRozm III H5*; *Diar* 91; *DiarDop* 116; Też Ráyce powinni ná każdy rok przed ftárfzymi y celnieyfzymi s poľpolftwá liczbę czynić/ ze wŹyftkich wŹiętych dochodow Mieyfkich. *GroicPorz* b4v, gg3v; *KrowObr* 41v; *RejWiz* 191v; *Leop Dan* 6/2; *UstPraw* B3; *BibRadz I* 273v, *Is* 41 *arg*; *Goski* 14v; *BielKron* 201; ná który czas liczbę ludzie czynić mułzą z żywotá Źwego. *LeovPrzep* E4v; *Górndworz Aa7*; A iž áni wzwielfz kiedyc rzeká wftań iuž y idž s Źwiátá tego/ á czyn liczbę z włodárfthwá twego. *RejPos* 194, 146v, 190v *marg*, 191v, 192v *marg*, 246 (8); *RejPosWiecz* ³ 99 v; *KuczbKat* 60; *RejZwierc* 167v; Bo muŹieli oni/ ktorzi w Rzymie Recžpoľpolitá ržádzili/ Źkoro doľzedł rok/ y z vržędu wftępowáć/ y liczbę zniego czynić. *ModrzBaz* 43, 44v, 76, 83, 123v; Ráchowáć Źię. Liczbę czynić. *Inire rationem. Calag* 389b; *SkarŻyw* 107; *NiemObr* 41; *KochFr* 117; *ArtKanc* S17; oto wam Krol ie⁸⁰ m. litzbe tzini/ iadł w piatek ribi á wľobote grzibi *PaprUp* K2, K, K2v; *ActReg* 163; Zadney licžby nie czynić z Vržędnikiem/ áni z Száfárzem/ áni z PodŹkár bim/ áž pieniádze odebrawľzy od niego. *GostGosp* 154; *WujNT* 568; *SarnStat* 336, 346 [2 r.], 364, 392, 419 (12); *VotSzl* Ev.

»pilnoŹć, pracę, staranie czynić« [w tym: o czym (22), okoľo czego (15)] = *diligentiam adhibere Modrz, JanStat; curare, diligenter attendere, diligentiam facere JanStat; studio committere Modrz; sollicitudinem facere Vulg* [szyk zmienny] (38 : 38 : 16): *KlerPow* 4; *FalZioľ V* 32; *RejPs* 73v; *LibLeg* 11/137v, 172v; *RejKup* g6; gdyŹmy na sejmie krakowskiem o egzekucyi staranie czynili, tymže nam dotyskawano; Radžcie o obronie, potym i o tem będzie KIM stanowił. *Diar* 36, 25, 65; okoľo wáľfych Źynow ktorym pyenyádze zbyeracye žadney práwye pilnoŹci nye czynicye. *GliczKsiąž* M2, H5v, O2v; *GroicPorz* Bv; *RejWiz* 147v; *BibRadz I* *4v [2 r.], *5, *5v, 216b *marg*; *BielKron* 43v, 213v [2 r.], 219, 334v; *Mqcz* 195c; *RejAp* 97; *Górndworz* G3v, Ee7, Hh6; Sľuchayže pilno á Źľuchay/ iáká pilnoŹć a iákie Źtáranie Pan Źwoie nád tobá thu czynić racžy *RejPos* 183v, 166v, 234 [2 r.], 292; *HistLan* A4v, B2; *KuczbKat* 85, 155, 215, 399; *BielSpr* 18v, 27v; *RejPosRozpr* [c2]; *BudNT* Cc2v; *CzechRozm* 145v; *KarnNap ktv*, G2; A przeto wielką pilnoŹć Krol czynić ma/ okoľo obieránia tych vržędnikow/ ktoremi zwyczáy ieľt záľadzáć koľo SenatorŹkie *ModrzBaz* 25, 13, 134; W Náwroceniu y nauce do wiáry Źwiętey wielką pracá czynili Źľawni y Źwięci dwá Sľowacy bráćia rodženi/ Methodyus y Cyryllus Biľkupi *SkarJedn* 225; *Oczko* 11; *KochPs* 4; *SkarŻyw* 319; *ReszPrz* 105; *ReszHoz* 125, 132, 137 [2 r.]; *ReszList* 173; *WerKaz* 275; Zá tym Źpržętna goľpodyni/ O wieczerezý pilnoŹć czyni *KochSob* 70; *PaprUp* L; *ActReg* 6, 89, 121; *LatHar* 29; *WujNT Iudae* 3; *SarnStat* 82, 275, 336, 411, 541, 1175; *PowodPr* 66; ludzie y pánowie ná vržędách Źiedžác [...] pilnoŹci ná obiáŹnienie prawdy y wiadomoŹci pewney nie czynią *SkarKaz* 2a, 382a, 610b; *GosľCast* 7; *PudľDydo* [B5]v; *SzarzRyt* B2v.

»(w)zmiankę (a. (w)zmi(e)nkę) czynić« [w tym: o czym (57)] = *commemorare, memorare aliquid, inducere, inferre mentionem* Cn; *memoriam facere* Vulg [szyk zmienny] (82): *LibLeg* 7/98, 100v; żadeny Doctor nieczyni zmienki oczyłczv *SeklWyzn* Gv; *SeklKat* M4v; *KromRozm II* c4, g3, r4v, v; *KromRozm III* D8, E7 [2 r.], F6, G4v (13); *LubPs* Z3; Dziękuiemy Bogu ząwždy zą was włyżyłthki/ czyniąc zmiánkę o was [*memoriam vestri facientes; wspominając was* WujNT] w modlitwach náłfych *Leop* 1.Thess 1/2, k. Nnv, AAa; *BibRadz* I 46b, 276b marg, II 64d marg, 2.Petri 1/15; *BielKron* 92v, 139, 143v, 464v; *Górndworz* Q3v; *RejPos* 260v; *KuczbKat* 240; *RejZwierc* 266v; *WujJud* 142v; *RejPosRozpr* cv; *RejPosWstaw* 110v; *MycPrz* II C; *BudNT Philem* 1/4, Ii8v; *CzechRozm* 50, 138, 151; *ModrzBaz* 119; *SkarJedn* 107; *SkarŻyw* 131; Czynią też wzmiankę Kroniki Polskie/ zwłáłzczá Długos y Miecbohius fol. 27. cap. 4. iłz Bolesław Chrobry [...] vczynił przymierze z Wołodimirzem Xiążęciem Rułkim *StryjKron* 165, 16, 95, 121, 180, 245 (8); *CzechEp* 158 [2 r.], 293, 309; *NiemObr* 51; *KlonŻal* E3; *WerGośc* 238, 247; IMnie Vrzędu ieszcze nieoddano, nieczyniłem namnieyszey smianki otym, iedno zPanem Podlaskiem barzo mało *ActReg* 171, 158, 161; *Phil* E; *KochCz* A4v; *LatHar* 122, 123, 124 [2 r.], 302, 380; wiele innych piáńrów łtárych czynią wzmiankę tych to mnichow w Alexándryey *WujNT* 125, 186, *Eph* 1/16, s. 762; *SarnStat* 1168; *CiekPotr* 80.

Szereg: »czynić a sprawować« (1): Iużeś łie theż náłłuchał o dziwney łprawie/ opiece/ y opátrności iego/ kthorą on vłtháwicznie czynić á łprawować raczy nád wiernemi łwemi. *RejPos* Ooo5.

a. *Sprawować, zajmować się czym, przeprowadzać, prowadzić; facere* JanStat, Vulg; *committere, interponere* JanStat; *obire* Modrz; *exercere* Vulg [co] (260) : *BierEz* D4; *PatKaz* II 44 [2 r.]; *ZapWar* 1528 nr 2457; Thakże káždego roku dla łupu, czynią naiazdy do ziemie Litewłkiey/ Rułkiey/ Wáłáskiey y Podolłkiey *MiechGlab* 74, 16, 37, 65; *WróbŻółt* gg6; wam dawami Mocz abisczie na miesczv naschim yako Comissarze naschi czyniły pylne a swiebodne wiwiedzenie *LibLeg* 11/80v, 10/146; Ktorych rzeczi Execucye Voyevodovie czynicz mayą. *ComCrac* 12v, 15v [2 r.], 18 [2 r.], 19, 22; *SeklKat* I3; Słá nadniemi przełóžený A prawie nato łtworzeny: I Bogacztwi opatrzeny By czynili rząd na Ziemy. *RejKup* o5; Ale ten Alexander niezliczne walki czynił/ w ktorych nie inłzego iedno zwycięłstwo ząwždy otrzymał *HistAl* D6; *KromRozm III* F8, H6, P5v; *Diar* 27, 55, 62, 93 [2 r.]; A to wszystko powiedają być prze to, że WKM sądow zwykłych sejmowych czynić nie raczysz *DiarDop* 106, 106, 109 [2 r.]; *LubPs* I3v; *GroicPorz* Cv [3 r.], s3, s3v, oo3; *GroicPorzRej* C3v; *RejWiz* 112v; będzie Krol krolował/ á będzie mądry y będzie czynił Sąd y łprawiedliwość ná ziemi *Leop* Ier 23/5, *Iudic* 6/3, 2.Tim 4/5, *Apoc* 13/12; Żydzi kupiectwá żadnego czynić nie máią ná wśiách iáko y krzełciáni pod łtráceniem kupiey. *UstPraw* I4v, A3v [2 r.]; *LeszczRzecz* A3; *RejFig* Aa7; *BibRadz* Mich 6/8, *Zach* 7/9, *Tob* 3/2; *Goski* A4; *OrzRozm* G, G3; Ieremiałz [...] rádził ludu połpolitemu áby oráli/ fıali/ żony poymowáli/ budowáli/ y włzelkie gołpodárłtwá czynili *BielKron* 95, 199, 250, 331; *Mącz* 42d, 233a [2 r.], 244a; bełtia [...] zbuntowawłzy łie s tą bełtią łiedmigłowátą/ poczęłá wnet czynić moc iey/ oto poczęłá podbijác pod połłufzeńłstwo łwoie krole/ kłiążetá/ y rozliczne narody *RejAp* 111v, 111; *Górndworz* N5; *HistRzym* 77, 83; *RejPos* 176v; *BielSat* Ev; *RejZwierc* 234a; *BielSpr* 2, 11; dowcipem zwodz (marg) wł: czynł (–) bitwę. *BudBib* Prov 20/18; Czyni łtátek y dobytek. To ielt/ ktory narod nic inego nie czyni/ iedno łię byđłem y innym dobytkiem báwi. *BudBib* I 429b [Dosłowne łłumaczenie z hebrajskiego], 1.Par 22/8, *Sap* 9/3; *MycPrz* II B4v; *BudNT* Ioann 5/27, *Apoc* 13/5; Bo á iáko

konieć powróćć/ iáko łtrzelbę czynić/ iáko broni vżywáć/ iáko kopiją łkłádáć może/ kto tego
pirwey namniey niekołztował? *ModrzBaz* 110, 94, 95v, 131; *SkarJedn* 125; *Oczko* A3v; Połellstwo
czyniáć złotą mową łwoiá/ ze łwá/ owcę vczynił *SkarŻyw* 88; Pifarzu/ czyn łwoy vrząd/ piłz co
widziłz *SkarŻyw* 188, 173, 311; *StrykKron* 432; *CzechEp* [379], [411], [414]; *NiemObr* 108; Co też
mowiłz iż iezdzą w złá chwilę ná Roki: Sobie łámi w tym krzywi/ iż czyniá odwołki. *BielSjem* 7;
BielRozm 34; Prawo/ powiełz/ nic w tem nie winno/ ále winni Stárołtowie/ ktorzy *exequitiy* nie
czyniá. *GórnRozm* 12v, 13 marg; *KochWr* 24; *ActReg* 18, 87, 164; *Calep* 680b; *GrabowSet* R; *WujNT*
Ioann 5/27 [2 r.], s. 121, 608, 870; Które dilácie pozwány czynić może. *SarnStat* 464; [Krol] przez
wiele czálów woyny y wypráwy woienne miał/ czynił/ dżierzał/ y łprawował [*bella et expeditiones*
habuerit, fecerit, tenuerit et exercu erit JanStat 719] *SarnStat* 901 [*idem*] 903; łtroná która rułzenie
czyni nie wiécý/ ieno ieden grołz zá to zápláćć będzie powinna. *SarnStat* 808, 45, 93, 125, 263,
272 (46); *KlonKr* A4; pięćkroć rániony był na łwoim čiele/ Gdy łzturmy/ gdy potkánia czynił bárzo
wiele. *KmitaSpit* A4v; Y tám zarazem czyni Bog exekuciá/ bioráć zwierzchność w niewolá pogáńłką
PowodPr 74, 23 [2 r.]; *SkarKaz* 2a, 4b, 240a; *SkarKazSej* 679b, 694b, 700a; Ieden nád lełnym Sanem
czyni tárgi/ Drugi nad Wieprzem *KlonFlis* D4.

czynić do kogo (2): Appelácye do Papiežá Biłkupi y dochowni [!] włzytkiego kołłółá czynili.
SkarJedn D3, 128.

czynić okołó czego (3): *OrzRozm* 1v marg; trzebáby tákich Dozorcow w káždem Powiećie dwu
obráć: ktorziby pewnych czálów/ czynili opyt y wywiádownie okołó obyczáíow ludzkicb/ ábo y
záchowánie [*qui de moribus omnium statis temporibus inquirerent*] *ModrzBaz* 32v; *SarnStat* 611.

czynić komu, czemu (6): *ZapWar* 1528 nr 2459, 1549 nr 2657, Ktori łtrzeże prawdy na wieki ktori
czini łprawiedliwy łád cirpiáćim krzywdę/ á daie pokarm łáćniáćim. *WróbŻółt* 145/7; *LubPs* ff2;
SkarŻyw 260; *SarnStat* 809.

czynić przeciw komu, przeciw czemu (10): Wilcy ten pokoy złomili/ Przeciw owcam boy czynili.
BierEz Fv; *ComCrac* 22; *HistAl* C7; *KrowObr* 167; *BibRadz* 2.Petri 2/11; *BielKron* 199; *RejAp*
108; nam Katolikom Swiedzkić [!] [...] nienalezy co inszego czynic iedno sám Proces a executiá
przeciwko gwałtownikom *ActReg* 21; *WujNT Iudae* 15; *SarnStat* 501.

czynić na kogo, na co (12): *MiechGlab* 2, 19; A o pokuczka ziemyá nyema sye nygdi vpominacz
[...] any zadnych nayazdow na nyá nyeczinić *LibLeg* 6/78 [*idem*] 6/159; *HistAl* H, H6v; *MurzNT*
Luc 6/28; narodowie oney źiemie [...] bronili im budowáć/ á czyniáć wtárczki ná nie/ przerywáli im
Leop 3.Esdr 5/73, *Ez* 16/41; *BibRadz* 4.Esdr 15/16; *BielKron* 449; *GórnRozm* C3.

czynić o co (9): vydzenye czynyl slachatny Ian Mychalowsski o possyeczenye trawy *ZapWar*
1520 nr 2180, 1529 nr 2372; żadnego połłpćkn práwego [!] nie omiełzkał czynić o złý przewod
práwá. *UstPraw* Kv, K2; *GórnRozm* C3; *Scrutinium* áłbo pytánie o zábićć [...] Woiewodá káždy
w Woiewództwie łwoim czynić má *SarnStat* 611, 347, 801; O niełzczeńny rozumie/ przemyśle
przekłety: Iáko łmiełz czynić tárgi o towar ták łwięty? *KlonWor* 28.

czynić czym (6) : Ale ten rząd tylko vczenim/ nápomínáćim/ poćyelláćim/ á rządnyć łłáłowáćim
łwyátołci/ vrzędnicy kołcyelni czynić máyá. *KromRozm* III H3; *GroicPorz* v2v; poćilki czynili
rohátynámi y kulámi áłbo kámielłmi *BielSpr* 29; *SkarŻyw* 574; A iellł króćm wiádołłóci y zwolenia

téyże ízláchty y Panow zechcemy budowác: tedy to bndowánié náłzym kółztem y wydatki czynić bédziemy. *SarnStat* 126 [*idem*] 883.

czynić między kim, między czym (3): Ale popráwcie drog wálznych y ípraw wálznych ku dobre^{mu}/ á íprawiedliwy łád czynicie miedzy łtronámi. *BibRadz Ier* 7/5, *Ez* 18/8; *WujNT* Aaaaa4v.

czynić nad kim, nad czym (7): Vrząd iego ná tym iełt/ áby Exekucyá czynił nád złoczyńcá *GroicPorz* h, Cv; *UstPraw* A4; *RejPos* 21, 288v; łád nád włzytkim łwiátem ieden iákiś Bog nawłzechmocnieyfzy miał czynić *StryjKron* 155; *SarnStat* 272.

czynić z kim (12): *ZapWar* 1529 nr 2372; Boiowania kthorełmy z bogiem Dariułem czynili/ á iákołmy walczyli/ o włzyeki [!] mniemamy iż dobrze wiecie *HistAl* H2; *Leop Soph* 2; thám nálaźł lud [...] s ktorymi iáł frymárki czynić/ to iełt/ brał od nieh Perły rozmáithe/ białe y czyrwone zá łkło/ zá dzwonki/ zá igły *BielKron* 443v, 447v [2 r.], 453v; *RejAp* CC2v, 107v; Y dano mu bitwę czynić z świętymi/ y zwyciężác ie *BudNT Apoc* 13/7; *StryjKron* 662; *WujNT Apoc* 13/7.

czynić na kim (1): Połowie [...] łkárzyli łie ná Stárołty/ iż dekretow niektorych dnchownych [...] czynili ná łłáchcie exekucią *PowodPr* 23.

czynić o kim, o czym (10): *ZapWar* 1525 nr 2164; *ComCrac* 16v; Ktory łtrzeże prawdy ná wieki/ czyni łád o tych co ćierpią krzywdę *Leop Ps* 145/7; *CzechRozm* 9; *ModrzBaz* 46v; *KochPs* 16; O czym gdy Papiełz Mikołay piąty pilne y długie wypytánie czynił/ kánonizował go roku 1451. *SkarŻyw* 463; *SarnStat* 501, 503; *RybWit* A3.

czynić w czym (12): *KromRozm III* L; posłowie [...] protestacyją in causa religionis czynili *Diar* 83; *Górndworz* N5; *SkarJedn* 55; *Oczko* 30; *ActReg* 18; exekucią *tám in bonis, quám in perfonis* czynić máią *SarnStat* 119, 166, 211; *KlonKr* B3; ludzie młodzi/ nie łwiádomi/ nie ćwiczeni/ w R. P. rządy czynią *SkarKazSej* 663a, 676a.

W charakterystycznych połączeniach : czynić apelacyją (4), bitwę (4), egzekucyją (58), frymarki (6), kontrowersyją (5), moc (5), najazd (10), odwołki (8), powinności (4), pro testacyje (5), rzqd (16), sqd (30), skrutynijum (5), szturmy (5), targ (8), urząd (8), walkę (9), wojny (6).

b. *Odprawiać; facere* *JanStat*, *Vulg*, *Cn*; *agere, dare* *Vulg*, *Cn* [co] (216) : *BierRaj* 23v; Będziels moia milá matko [...] w Ieruzalem wilkánotz [!] czyniła/ aletz będzie barzo gorzká *OpecŻyw* 82v; *PatKaz III* 141 v; *WróbŻółt* Z4; *SeklKat* Gv, G4, X3; Są tu połty/ yłnchothy [!] Ktores czynyl łwoiey cznothy Wyanky/ korunki/ paczyerze Czos ie mawal wzwoiey wierze. *RejKup* k8, r5v, aa8; Zonę poyác pokutę czynić. *GliczKsiąż* Pv *marg*; *LubPs* D4v, I3, I4; *SeklPieś* 20; *KrowObr* 59, 102; V iednegółz ołtarzá będziecie modłę czynić [*coram altari uno adora bitis*] y ná nim palić zápal wonny? *Leop 2.Par* 32/12, *Soph* 1/5, *Act* 17/30, *2Cor* 7/1; *RejFig* Ccv; *BibRadz Ion* 3 *arg*, *2.Mach* 1/23; kapłani łpiewali exekwie/ y inne Cerymonie czynili/ iáko w Rzymłkich kościelech bywa *BielKron* 222, 8v, 71, 90, 93, 116 (16); *RejAp* 19 [2 r.], 19v [4 r.], 25v, 31v, Ddv2; *HistRzym* 54, 113v [2 r.]; *RejPos* 200v; Młzá/ iákomci iuż powiedział po Chryłtušie Apołtołowie czynili. *BiałKat* 348v, 358v; *KuczbKat* 230, 385; *WujJud* 82v [4 r.], 99, 108 [2 r.], 161; *WujJudConf* 191 [2 r.]; Śiedm dni oczyścienie czynić będziełz ná ołtarzu *BudBib Ex* 29/37, k. B2v; *BiałKaz* B2v; *BudNT Luc* 5/33; *CzechRozm* 207v; Dyłcypliny to iełt bicżowania czyniła z innymi połpołu *SkarŻyw* 160; Krolewicowie y Książętá náśládowali Romuáldá y wielkie vmartwienia czynili. *SkarŻyw* 573 *marg*; Iufz mięfa nieiadł y winá nie pił/ połty

wielkie czyniąc *SkarŻyw* 440, 20, 56, 57, 70 [2 r.], 75 (33); *CzechEp* 80, 158; *ReszList* 158; *ArtKanc* A10, I4, L9, N3v, S4; y modlitwy ná ten čás czynimy/ y poſtem ſię nieco dla tego trudźimy. *LatHar* 124; Spowiedź częſtą czyniącym/ ábo czynić wolą máiącym/ náuká y przeſtrogá. *LatHar* 130, +8, +8v, 108, 124, 131 (12); Czas moy blisko ieſt/ v ciebie czynię Páſchę [*facio Pas cham*] z vczniámi memi. *WujNT Matth* 26/18, *Matth* 3/2, 23/14, *Luc* 5/33, s. 243 [2 r.], 478 (10); *WysKaz* 39; *SarnStat* 608, 703; *SkarKaz* 383a; *SkarKazSej* 707a.

czynić do kogo (7): *LubPs* ee3v *marg*; czynił modlenie do Pána Bogá ſtworzycielá wſzech rzeczy. *BielKron* 111; *RejPos* 308v, 313v; *CzechRozm* 203; *LatHar* 625; *PowodPr* 35.

czynić od czego (2): oni ludzye nie czynili pokuty ſwoiey/ od mężoboyſtwa/ od czárow/ od cudzołóstwa/ y od złodzieyſtwa ſwego. *RejAp* 83, 31.

czynić komu, czemu (9): *SeklWyzn* c4; *Leop* 2.Reg 15/32, 2.Par 7/22, *Dan* 3/18, *Act* 7/43; *BielKron* 154v; *KochMon* 31; nic nieumiał/ iedno piſmo S. rozmyſláć/ á ochotną modlitwę P. Bogu czynić. *SkarŻyw* 298; Nie wzywamy tedy Świętych/ áni im nabożeńſtwa czynimy *WujJudConf* 58.

czynić ku komu (5): *LubPs* O4; *Leop Eccli* 50/19; kazał poſcić wſzythkiemu duchowieńſtwu y modlitwy czynić ku pánu Bogu *BielKron* 348v; *OrzQuin* Z2; *SkarŻyw* 82.

czynić przeciw komu (1): czyni modlitwę Prorok ſwięty przeciw Saulowi *LubPs* O3.

czynić za kogo, za co (30): *LubPs* P6v *marg*; lud moy [...] czyniłby pokutę zá fwe drogi bárzo złe *Leop* 2.Par 7/14; *BielKron* 38; *BiałKat* 358v [3 r.]; *HistLan* D2; *KuczbKat* 200, 205; *SkarJedn* 272; Oni Mſze y pámiátki zá iego duſze [!] czynili/ zwálſzczá trzy kroć ná rok. *SkarŻyw* 99, 35, 309, 358, 545, 576; *StryjKron* 400; *ReszList* 148; Dopomożyſz nam ábyſmy ſię náwrócili/ z grzechow powſtawſzy, zá nie wierną pokutę czynili *ArtKanc* I16, N4v, Q20; *LatHar* +9v, 88, 100, 183, 276; Tymże obyczaiem z ſtrony doſyć vczynienia/ karnoſci y rozmaíte vtrapienia/ ktore my ábo kto iny zá nas czyni/ áby były przed oblicznością Páńſką przyiemne *WysKaz* 32; *SkarKaz* 382a [2 r.], 385b.

czynić czym (1): powroſkami częſte diſcypliny czynił *SkarŻyw* 411.

czynić nad kim (1): iáko ſię z frogiey ręki iego wyproſiem/ ieſli tu pokuty iákiey y nagrody ſpráwiedliwoſci iego/ ſami nád ſobą nieczyniemy? *SkarŻyw* 484.

czynić przed kim (12): ſpowiedz mogę czynić/ przed mądrym ſłvgá koſcielnym *SeklWyzn* c4, [2 r.]; *BibRadz* 2.Esdr 1/6; *WujJud* 82v; *WujJudConf* 82; Wſtawálem záwždy przededniem/ Abym czynił modły przed niem [*Bogiem*] *KochMRot* B; *ReszPrz* 46; *LatHar* 131 [2 r.], 133; *WujNT* 12 [2 r.].

czynić za kim (10): *RejAp* 77v; *BiałKat* 21; *WujJud* 229; *BudBib Sap* 13/17; *ModrzBaz* 49v; *CzechEp* 44; modl ſię zá poſpolítwem/ przyczýn ſię zá duchowieńſtwem/ czyn modlitwę zá nabożną płcią niewieſciá *LatHar* 408, 487, 521, 625.

W charakterystycznych połączeniach : czynić biczowania (3), ceremonije (3), modlitwę (69), modłę (18), nabożeńſtvo (3), pokutę (72), poſt (12), spowiedź (14).

c. *Odbywać, urzǳać; facere Vulg, Cn; instituere Modrz [co]* (99) : Heród czynił gody ſwé^{go} narodzenia *OpecŻyw* 47v, 26v; *TarDuch* B8; *LibLeg* 6/78v; *WróbŻoſt* 70/10; *SeklKat* P3v; *RejKup* R; *KromRozm* III E; Papieſz w Rzymie pierwſzą Proceſyá ná Wielkęnoc/ do koſciółá Panny Máryey wiétfzey tznini. *KrowObr* 146, 200v, 201 [2 r.]; *Leop Eccli* 27/30; tbo ieſt nieurzędnie ludźiom ſwieckim [...] tákie zyázdy/ takowe Synody czynić *OrzList* i3; *RejZwierz* 12v, 17v; nigdy nie

omiełzkawał Monftry/ którą Wenetowie czynić po Powiećiech swoich zwykli na każdy rok *OrzRozm* V3, A3, Cv; niewiały y dzyewki Izraelfkie czyniac tryumfy iako bywał obyczay v nich wychodząc z miały śpiewały *BielKron* 65v; obchody w mieście czynili w sześci kościelech ze wżytymi Procesyami/ położywszy łeprą krolewskie ná mórach. *BielKron* 425v, 54v, 114v, 216v, 247, 272v (12); *Mącz* 505a; *RejPos* 9v, [226]; *BiałKat* 341, 358v, 361; *RejZwierc* 98v; *BielSpr* 26; Nieśmiałem owych łchadzek męzczyzn z białymi głowami/ ktore czynią dla tańcow [*ad choreas instituta*] do nierządnych domow przyrownać *ModrzBaz* 54, 54; Biłkupá Rzymłkiego/ iż bez niego czynić Synodow y łtánowić nic niemogli. *SkarJedn* 129; połyłali do Grekow/ aby się ziaćhawszy ná iedno mieyfce/ y Concilium ábo Zbor czyniąc/ zgodę z łtrony wiary S. między łobą łpoili. *SkarJedn* 328, A*v, [A*2]v, 92, 128, 160 (10); ná tym mieyfcu gdzie to igrzyłká y gonitwy czyniono/ był ryty obraz Cefarzowey Eudoxyey *SkarŻyw* 89, 167, 472, 502, 546, 573; *ArtKanc* N7, Pv; Concelebro – Święczę, obchod czynię. *Calep* 230b; Repotia – Kołatią którą czini zenny po wełzelu. *Calep* 914b; *GrabowSet* E3v; *OstrEpit* A3; Woienni ludzie nie indzie iedno ná polu łtania łwé niechay czynią *SarnStat* 901 marg; *SkarKaz* 456b; *SkarKazSej* 663a, 682a, 695b.

czynić dla kogo (2): przez ółm dni czynili wełęą dla Roxany dziewczki Dáriułowey *HistAl* G5v; *SkarŻyw* 309.

czynić około czego (1): czynili Synod w Antyocenie około łekty Arryanow. *BielKron* 156v.

czynić komu (14): matka świętego Iána chciała gody czynitz łynowi łwému Iánowi *OpecŻyw* 40v, 66; *LubPs* S2v; żoná/ prołiła przed thym męzą łwego/ aby iey kółzthownego pogrzebu nieczynił *BielKron* 212, 75v, 292v; Parento, Obchód czynię/ pogrzeb łprawuyę rodziców łwoyim *Mącz* 278c, 140d; łobie łobne wieczere czynili/ co łie Páwłowi łwótemu nie podobáło *RejPosWiecz* ³ 97; *RejZwierc* 169v; *SkarŻyw* 62; *LatHar* 73; *SkarKaz* 80a; *CzahTr* K4v.

czynić przeciwko komu (1): Pháryzeufzowie/ czynili nátychmiały radę z Herodyany przeciwko iemu iákoby go łtráćili. *WujNT Mar* 3/6.

czynić z kim, z czym (7): *BierEz* R; Iako Darius czynił radę s łwemi kłiążęty/ iákoby łie mógl łprzećiwic Alexandrowi. *HistAl* E; *Diar* 31; *RejWiz* 21; *BielKron* 208; włchodne kościoły chcąc z łwemi zbor czynić bez Papieżá/ iáko owce bez páłterzá/ w błędy przyłzli *SkarJedn* 145; *WujNT Mar* 3/6.

czynić o kim (5): *RejPos* 197v; A oni łye w méy pladze wełelili/ Y łchadzki o mnie táiemné czynili *KochPs* 49, 56, 82; Kiedy one Maenades zefłzy łię w gromáde/O czárách y o gułłách czyniły więc radę *KlonWor* 7.

W charakterystycznych połączeniach: czynić gody (6), igrzyska (3), krotochwile (5), obchod (6), pamiątkę (7), pogrzeb (5), procesyją (5), radę (9), schadzki (7), sejmy (4), synody (7), tryumfy (7), wieczere (3), zbory (6), zjazdy (3).

Szeregi: »czynić i obchodzić« (4): máią tznąć y obchodzić pámiątkę vłtáwitztą/ oney nadrołłfzey offiary *KrowObr* 201, 200v, 201 [2 r.].

»zebrać i czynić« (1): Iáko wy bez rołkazánia nawyżłzego Biłkupá/ y bez namiestniká iego Synod zebrać y czynić możecie? *SkarJedn* 146.

d. *Dawać, udzielać, składać; facere JanStat, Vulg, Cn; dare Vulg, Cn; praestare JanStat, Cn; tribuere JanStat; referre Modrz [co] (1693) : PatKaz III 148v; wołk na łpalone mieścze przyłożony/ lińną pomocz czyni. FalZioł V 89, I 2d, II 5d; BielŻyw 155; GlabGad F5, K8; LibLeg 11/81v, 107v; SeklWyzn 4, 4v, g4; Czin ze ty przed fie offyare Stanieć to ła prawą wiare. Dai kończyolom dai klaftorom I też infem świetem łborum. RejKup 16; Rurał fie nye obaczy/ mnima by go s prąwey chući witano á pokłony czynyono GliczKsiąż H7v; HistAl D2v, Kv; LubPs E4, cc3, dd4v; dłużnik pierwey niż łye pocznie ruchomym fantem wyzwálác/ przyłfygę czyni iż niema złotych/ srebrá/ gotowych pieniędzy. GroicPorz cc4v, A3v, c2, h3, zv; Czemu Votá tzynią/ obiecuiąc poślufzeństwo/ tzyłthość/ y vbołstwo? KrowObr 133v, 133v, 137v, 138, 141v; RejWiz 182, 184; Wywyłfaycież Páná Bogá nałfe⁸⁰/ y część á chwałę czynicie [adorate] ná gorze iego świethey Leop Ps 98/9, Ps 131/7, Is 65/11; Strzeżcie się/ ábyście iáłmużny wálzey nie czynili przed ludzmi BibRadz Matth 6/1, I 3a marg, Num 18/31, Os 4/13, Eccli 45/18, Matth 6/2 (7); A gdy Pan Bog sítąpił przez obłok/ fklonił fie pręthko do zyemie/ chwałąc y czyniąc pocźciwość BielKron 35; Moizełz Stárołtá z Dybry/ o którym wielem iuz piłáł iákie poślugi zacne czynił. BielKron 256; Pruły y Pomorzány [...] mułieli ołd dáwać y poślufzeństwo czynić BielKron 356v, 33v, 34v, 38v, 39, 42v (40); KwiatKsiąż A4; Commodo, Pośluge yáką czynię/ Pożyczam Mącz 61c; Porricio [...] ofiáruyę czinię ofiári. Mącz 162d, 32b, 141c, 159a, 166b, 273b (10); SienLek 124; Ma y metáphorá dobrze wzięta/ niemałą grácią/ [...] zwálzyczá ná dawaniu odpowiedzi/ á ielli ten kto odpowiedź czyni/ prowadzi też metáphorę do końcá/ którą go potkano, GórnDworz Q5v, R4v; HistRzym 83; RejPos 116, 181, 202, 298v, 319v; BiałKat 46, 333v, 348v, 360v; HistLan E2; KuczbKat 210, 370, 405, 415; RejZwierc 94v [2 r.]; BielSpr c; dał im moc y rołkazanie/ áby tę ofiárę ná iego pámiątkę czynili álbo ofiárowáli WujJud 148v, 149, 178v, 184v, 201 [2 r] (9); Wuj JudConf 61v [2 r.], 138, 240v; RejPosRozpr [c2]v; on będzie czynić (ofiárę zá) grzech/ y obiátę/ y całopalenie y (offiáry) dziekowne błagáiąc (Bogá) BudBib Ez 45/17; Według maiętności twoich czyni iáłmużnę. A ielli máłá mafz máiętność/ nie boyże fię dáwać iáłmużny z oney twey trochy. BudBib Tob 4/8, Lev 7/9, 1.Reg 2/29, 1.Esdr 3/4, Ez 46/2, Tob 4/7 (9); HistHel B2; CzechRozm 71v, 72, 219; Bo kto prawdziwą á świetobliwą przysięgę czyni/ część Bogu wyrządza ModrzBaz 87, 10, 27v; SkarJedn 260, 366; Chćali nagrody/ niech iá łami pierwey czynią/ Iáko ci/ ktorzy krzywdę naprzod vczynili. KochOdpr B4; Calag 568b; Nie zmarłzyczłá fię y ná onę pracá/ ále zwefelem czyniła poślufzeństwo SkarŻyw 225, 21, 27, 28 [2 r.], 41, 98 (36); MWilkHist G; CzechEp 87, 124, 306, 309, 332; ReszPrz 16, 35, 99; ReszHoz 115; WerGość 258; GórnRozm D2, F4v; ActReg 42, 77, 80, 108; Munero – Podarek czinię, obdaruię. Calep 680a; Gratificor – Wdzięk czinię, pośluge czinię. Calep 464a, 223b, 755b, 1121b; Włpomni ná dobroć łwoię/ ktora z wieki zrołłá/ Y łálki/ ktoreś czynił/ ná płácz łtrapionego GrabowSet G3v, D; LatHar 194; pokłonić fię/ małz ná brzegu wykład tego łłowá/ chwałę oddáć ábo pokłon czynić. Bo fię też ták łłowo Adorare wyłóżyć może. WujNT przedm 25, s. 6 marg, Matth 6/2, 3, Act 9/36, 13/2 (13); SarnStat 16, 269, 290, 399, 458 (12); SkarKaz 40a, 155b, 156a, 156b, 157a (11); VotSzl D4v; SkarKazSej 681a; KlonWor 53; śmierć folgi nie czyni. SzarzRyt C4.*

czynić z kogo, z czego (31): MetrKor 40/818; LibLeg 6/115, 7/33v; HistAl I8v, M6v; UstPraw K2v; Kain czynił ofiárę Pánu z owocow ziemie. BibRadz Gen 4/3; BielKron 14v, 77v, 82v; RejZwierc 43v;

z roboty rąk swoich iáłmużny czyni *WujJud* 92v; *BudBib Tob* 4/7, *Eccli* 34/22; ofiarę Pánu Bogu znáwrocenia grzełznych czynił *SkarŻyw* 106, 141, 162; *StryjKron* 596; *SarnStat* 17, 129, 302, 366, 433 (11); *SkarKaz* 121b, 386b.

czynić dla kogo (1): vkázował znáki moich dobrych á cnotliwych posług ktorem czynił zázwdy dla nich z młodości swoiey. *BielKron* 109v.

czynić do kogo (4): Bog w Synái czyni nápomínánie/ y obietnice do ludu. *BibRadz Ex* 19 arg, 1.Par 28 arg; *OrzQuin* T4; *ReszList* 168.

czynić około czego (1): kiedj bedą Comiffarze czinicz krola ye^{go} M. okolo thego fprawiedlywofcz tedj to bedzie yemv wolno *LibLeg* 11/71v.

czynić komu, czemu (640): nathen czasz y przyszygą czynily krolyowy yego mylosczy y slubowaly *MetrKor* 37/2, 31/621; Polyecam też tobye mylofcywi Iefu wffitky [...] ktorzimy wfpomozenye mylofyernye czynyą *BierRaj* 17, 19v, 20v; Nie czyn złemu nic dobrego/ Boć nie będzie wdzięczén tego *BierEz* K4v, L3, M4v, Q4; otom iá ijm wielé dobrého czynil/ oni mnie platzą złé za dobré *OpecŻyw* 101, 5, [123]v, 150v, 182 [2 r.], 189.v; *OpecŻywSandR nlb* 6; *ForCnR* A3, E3v; *PatKaz I* 14v; *PatKaz II* 77v, 78v, 84v; *PatKaz III* 92v, 122v; Y fpytał go ieden czemu by takową poczeńność kxiążęciu żydowskiemu czynił, kłaniaiác y modlác fie iemu *BielŻyw* 156, 20, 27, 105, 165; kto medianę pufzcza wftytkiemu ciału abo fzkodzi [...] albo pomoc czyni *GlabGad* E5v, M; *MiechGlab* [90]; *LibLeg* 7/11, 10/62v, 70v, 71, 11/27, 2; *WróbŻolt* G3; Iako pan bog czynił wielkie dobrodzie; ftwá wftárym zakonie żydom. *RejPs* Ff4, 27, 75v, 11y, 129, 191v, Ff7; *RejJóz* Q3; dziatki powynny tak zprzirodzenia/ iako y dla tego przikazania wftytki wczefności czynić rodziczom swoim *SeklKat* H, H2v, H3, H4, Zy; *RejKup* s5v, ee2; chwalifz bogi infze ktorzi cie k fluzbie przypadzaią á im ofiary czynifz. *HistAl* Kv, B6v, C2v, Dv, D2v, E5 (13); *GliczKsiqz* M3v; Czyńcye częś fwyętemu imyenyowi yego/ Chwalác Páná Bogá s fercá vprzeymego *LubPs* G4; Duffo moyá dobrorzecz temu Pánu fwemu/ [...] Czyń częś chwałę yák Pánu wyecznie trwáycemu. *LubPs* X5, Hv, M3, Pv marg, P2v marg, P5v marg (22); *GroicPorz* a3, i3; ohietnice/ przyśięgi/ y fluby im tzynicie/ w ktorych wftytkę nádzieię zbáwienia wáfzego pokládać. *KrowObr* 141; A chczfz tzynić offiárę Bogu/ offiaruyze lámego fiebie/ ktorego małz w mocy *KrowObr* 189v, B3v, 102v, 126v, 127v, 154 (12); *RejWiz* 96v, 182v; Sluby czynicie [Vovete] y pełńcie ie Pánu Bogu wáfsemu *Leop Ps* 75/12, 1.Reg 16/5, *Ps* 29/10, 65/2, 4, *Sap* 18 arg (9); Iednę zacną niemocną/ ná złężeniu vżrzał. Kazał iey namiot rozbić/ czynił wielkie wczáfy *RejZwierz* 21, 7v, 38v, 91; ofiary czynili Baalowi/ á kádżili báłwanom. *BibRadz Os* 11/2; Zapowiedź mu czyni áby nie śmiał prorokowác przeciw Bethel. *BibRadz Amos* 7 arg; święćili dzień Szábátu/ bárzo wielkie chwały czyniác Panu y oddawaiác dzięki záto iż ie záchował *BibRadz 2.Mach* 8/27, *Gen* 4/3, 8 arg, 28 arg, I 3a marg, 6d marg (18); *OrzRozm* D3; lud profty onemu obrázowi wielkie czći wyrządzał y ofiary czynił przez długie czáfy *BielKron* 8; Chuffy przyzedł do Abfáloná/ pozdrowił go/ czyniác mu vcźciwość. *BielKron* 72, 12, 12v, 17, 17v, 18 (79); Cui sacrificatur [...] Któremu ofiary czinią *Mqcz* 363c, 81b, 120d, 268c, 397b; *RejAp* 41, 56, 97v, 108, 119v (7); *Górndworz* P4, S6, X5v, Ii3v; *HistRzym* 44v, 46v, 99v; Pátrzayze thu łáfkáwey á miłościwey otuchy á rozlicznego błogofławieństwá/ ktore thu Pan náłz czyni wiernym swoim *RejPos* 267, 3v, 4, 32, 50v, 64v (21); *BialKat* 18v, 46, 53v, 273v, 356; *HistLan* C2, C3, D, F3v; *KuczbKat*

25, 80, 190 [2 r.], 245, 305 (7); Są też drudzy co w nădzieię iăkiedy łowitey odpłaty chcą ludziom dobrodzieyftwă czynić. *RejZwierc* 98, 25v, 94, 94v, 95 [2 r.], 101 (16); gdy Znákwowi Krzyżá S. cześć czyniemy/ nie drzewu/ áni śrzebru/ áni złotu [...] ále Pănu ktorego zwycięftwă ten ieft znák/ cześć wyrządzamy. *WujJud* 49, 9v, 49, 58v 93, 184v (11); *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Num* 29/39, 4.*Reg* 5/17, *Ez* 45/23; *HistHel* [A2], Cv; *Strum* R4; *BiałKaz* Dv, Gv; *StryjWjaz* B [3 r.], C; *CzechRozm* 6, 25v, 48v, 176v, 267; *ModrzBaz* 104v, 132v; *SkarJedn* 160, 174, 201, 205, 223, 345; *KochPs* 32, 74, 102, 113; Pănie wiernieć słuŹyc chćę/ y ná toć przyłięgam/ y obiecuię tobie wierne poddăńftwo zăwŹdy czynić *SkarŹyw* 338; dyabłom ofiary czynili y lyny łwe w ogniu ie palăc ofiărowăli *SkarŹyw* 483, 20 [2 r.], 21 [2 r.], 40 [2 r.], 41, 56 (65); *MWilKHist* F4v; *ZapKościar* 1580/11; *StryjKron* 385, 547; *CzechEp* *2, 23 [2 r.], 106, 285, 309 (8); *CzechEpPORz* *2v; *KochEpit* A2v; *KochFr* 104; *KlonŹal* A2v; *KochWz* 139; Źywot zakonniczy/ y wotă/ ktore BOgu czyniă/ łă Papielkie czăry. *ReszPrz* 41; *ReszHoz* 126; *ReszList* 179; *KochTarn* 78; *PudłFr* 48; *ArtKanc* Kv, K10v, L8, N9v, N10, Q10; *BielRozm* 9; *PapUp* G3v; *ActReg* 55, 82, 84, 115; Owcom tăkŹe łwoy czăs czynić/ y tăk doić/ coby iăgnię odchowăłă *GostGosp* 118; *Phil* M, N2; *GrabowSet* G4; *KochFrag* 49; *OrzJan* 25; *LatHar* +8v, 112, 171, 371, 450, 620; *WujNT Matth* 20/20, *Ioann* 16/2, *Act* 7/43, 2.*Cor* 6/1, s. 89 (19); którěmu [rektorowi] oni [Źacy] pod przyłięgă powinně połŹuŹeńftwo czynić [debitam obedientiam praestare *JanStat* 219] y iego we czći mieć bęď winni. *SarnStat* 203, 41, 187, 277, 908, 1014 (9); *SkarKaz*) (2v,)(3, 121b [2 r.], 161b, 209b (24); *CiekPotr* 50; heretykom tăkă łăłkăwość pokazowăli/ iăkiedy oni Kătholikom nie czynili. *SkarKazSej* 687b, 664b, 665a, 695a; *KlonFlis* B3; *SapEpit* B. Cf *Zwroty*.

czynić ku komu (2): pan Voyewoda łasyeczkie y Chrzesczyanskye cziny napomynanie kv kroluiowy ye⁸⁰ M. *LibLeg* 11/70; *RejPos* 217v.

czynić przeciwko komu, (na)przeciw(ko) czemu (6): czołnek z winem pity/ barzo wielkă pomocz czyni. Naprzeciw wkăłŹeniu wężowemu. *FalZioł* V 88v; wyznawăcie PapięŹă być pănem wăłzym/ przeciwko ktoremu Źadney grozby obiecuięcie nietzynić *KrowObr* 131v, 131v; *OrzQuin* E2; *CzechRozm* 251v; łczyrołci y łăłki [...] przeciwko poddănym păńftwu zakonu năłŹęgo z ludzkołci răďŹi czynimy *SarnStat* 1120.

czynić na kogo, na co (2): izby telko na Tvrkă a na nieprŹiiaaczeliă navalnego mieli pomocz czynicz *ComCrac* 11v; *CzechRozm* 125v.

czynić o kogo, o co (8): *LibLeg* 11/49v; Takies o krzywdj y zasscia miedzy ludzmy maia czynicz nyeodwlocznă sprawiedliwosc. *ZapWar* 1548 nr 2668, 1548 nr 2668; *UstPraw* C3; *SarnStat* 617, 654, 913, 1234.

czynić prze kogo [= dla kogo, komu] (4): Są też dobrodzieftwă niektore łzkodliwe czo ie prze ludzi czynimy/ á wďdy ie łobie thym powinowăłimy. *RejZwierc* 95v, 94v [2 r.], 95.

czynić przez co [= za pomocz czego, czym] (1): Pănu Bogu przez modlitwy/ łămemu łobie przez połty/ nagrodę nieiăkă czyniăc/ á bliŹniemu przez iăłmuŹny *LatHar* 112.

czynić za kogo, za co (33): *SeklKat* Zv; *GliczKsiăŹ* C7v; A ză tăkye twoye łwyęte dobrodzieyftwă Pănye/ O pułnocy włtăyăc tobyem czynił dŹyękowănye *LubPs* bbv, M3v, R4, V6v, Y2 marg, Z4v (11); *LeopPs* 39 arg, *Prov* 7/14; *BielKron* 39; *RejPos* 206; *WujJud* 229; *WujJudConf* 201v; *BudBib* B4v [2 r.]; *CzechRozm* 219; *SkarŹyw* 353 [2 r.], 491; *GostGosp* 40; *Phil* N2; iăłmuŹny/ ktore kołcioł BoŹy

włtawicznie czyni za vmárte. *WujNT* 633, 349, 493; za wiérne y życziwé posługi dla ośláchcenia królewskiéy ołoby przyłtoyné nagrody czyni. *SarnStat* 21; *SkarKaz*)(3, 381b.

czynić czym (23): *BierRaj* 19v; *OpecŻyw* 182; anyely nyepreštayączemy głoły chwałą czyniły *PatKaz II* 50v; *LibLeg* 11/158; iesslerby dłużnik pieniądze obiecał/ á niemiał by ich/ ále ma dobrą łtojące álbo ruchome/ tedy innymi dobrými ma czynić zapłátę. *GroicPorz* r3; *KrowObr* 127v; Krol Dawid Prorok y Arłistá Boży vpominánie tymi łłowy czyni *BibRadz* *2v, *Ps* 25/7; *BielKron* 97, 255; *OrzQuin* X3v; *HistRzym* 99v; *RejPos* 209v; *CzechRozm* 46v; Bogá iednego włzechmocnego chwałą/ y wam łwemi modłitwými wiele dobrego czynią? *SkarŻyw* 70; oznáymuiemy/ y káždému komu należy wiadomość tego czynimy tym łłtem náłzym *SarnStat* 1014, 617, 654, 913, 953, 1234; *SkarKaz* 121b; Ty ráda/ ty pomocą máłce łwey posługi Czyniłz miłey oyczyźnie/ iák Cámillus drugi. *SapEpit* B.

czynić między kim (3): *LibLeg* 6/119; To też iest Krolewłki włafny vrząd [...] łprawiedliwość miedzy obywałtemi czynić/ á nieprzyaciela zwyciężać. *ModrzBaz* 22v; *SarnStat* 1234.

czynić nad kim (5) : Wtem płalmie łą wyłiczone włłytłki dobrodzieyłtwá páńłkie ktore czynił náđ ludem łwym włtárem zakonie *RejPs* 114, Ff7v; *LubPs* Y2; *RejAp* 156; *SkarKaz* 311b.

czynić z kim (12): *LibLeg* 11/81, 137, 138, 139; *ZapWar* 1550 nr 2665; *UstPraw* A2v [2 r.], C3, D [2 r.], F2; Odpuść grzechy prołzę/ á czyn łálkę zemną *GrabowSet* B3.

czynić o czym (7): Dzień ieden dawa znác podobieńłtwo o drugim á noc takież iedná czyni nam łprawę o drugiej *RejPs* 27; *GórńDworz* S6; *RejPos* 217v; *BudBib* 3.Esdr 4/44; *CzechRozm* 40v, 176v, 267.

czynić w czym (4): ná to mieyłce náznáczył Augułtus [syna]/ gdy mu dobre posługi czynił w łprawach Rycerłkich *BielKron* 140; *CzechEp* *2, [380]; *SarnStat* 17.

W charakterystycznych połączeniach : czynić całopa lenie (5), chwałę (48), cześć (48), dobrodziejstwa (35), (co) dobrego (20), jałmużnę (32), łaskę (15), nagrodę (11), na pominanie (8), obietnicę (18), odpor (5), ofiarę (237), otuchę (11), poczcliwość (45), pokłon (22), pomoc (17), posługi (67), posłuszeństwo (27), przysięgę (45), służbę (13), śłuby (18), uczciwość (11), wczesność (7).

Zwroty: »dzięki (a. dzięki [w rymie (1)]) czynić« [w tym: komu (67)] = *gratias agere* *Mącz*, *Vulg* [szyk zmienny] (95): *OpecŻyw* 52v, 141, 153v; *PatKaz II* 76v, 81 [2 r.]; Bogá nawyłłłzłego chwalimy á iemu włtawicze dzięki czyniemy *HistAl* 16; *BielKom* D4; A czyni tu nadobne nápominánie/ ábychmy tego wdzyęczni będąc/ za takie dobroci iemu záwždy dzyęki czynili. *LubPs* dd4v, M3v, Q3 marg, R4, S6v, T2v marg (19); *KrowObr* 81, 99v; *Leop Ps* 39 arg, *Mar* 14/23; wzięł chleb/ y czynił dzięki Bogu przed włzythkimi/ y włomiwłzy/ poczał ieść. *BibRadz Act* 27/35, *2, *Ps* 69 arg, *Is* 25 arg, *Tob* 10/15, *Eccli* 51/17 (10); *BielKron* 11, 31, 38v, 39, 51v (10); *GrzegRóżn* C3v, K4; *KwiatKsiąż* A4v; *Mącz* 218a; *RejAp* 96; *HistRzym* 26v; *RejPos* 206, 311; Céłarz to oglądawłzy co Skárbeł vczynił/ Habdánk z łwymi iál mówic/ dzięki iemu czynił. Z tąđ mię Habdánkiem zowá *BiałKat* d4v, 196, 268v, 351; *WujJud* 236v; *RejPosRozpr* b3v; *RejPosWstaw* [110³]v; *BudBib* B4v, *Tob* 10/15, 2.Mach 9/20; *BiałKaz* D; *KochPs* 9, 45, 179, 213; wyrzawłzy łzkodę onę wielką/ dzięki Panu Bogu włzechmogáćemu czynił/ iłz w vbołłtwie/ ielczce vbołłłzym zółławał. *SkarŻyw* 497, 113, 456;

StryjKron 160; *CzechEp* 86; *ReszPrz* 19; *ArtKanc* K13v, K20, N19v; *Phil* N2; *GrabowSet* G, P3v, P4; *LatHar* 94, 224, 691, 706; *RybGęśli* B4v; *WujNT Matth* 26/27, *Mar* 8/6; *WysKaz* 36.

»sprawiedliwość czynić« [w tym: komu (68)] = *iustitiam facere JanStat, Vulg; iustitiam administrare Modrz, JanStat; iustitiam expedire, iustitiam v. ius mini strare JanStat; iudicia administrare Modrz; iudicium exercere Mącz; iustificare Vulg* [szyk zmienny] (139): *MetrKor* 40/818, 46/175v [2 r.]; maiać prawo sądzic y spraviedlivosc {sobie} czynicz s kazdem poddanem komu by ktho yedno oczo vine dal *ZapWar* 1550 nr 2665, 1537 nr 2494, 1548 nr 2668 [2 r.]; czemuż żadnego fedziego niemacie, oni rzekli, bo fami łobie łprawiedliwość czynimy. *BielŻyw* 162; czy Com^miffarze ktorzi tam te łprawyedlywołcz czynycz będą czas panv Woyewodzie y dzień oznaymyą *LibLeg* 11/71v, 6/115, 119, 156, 158 [2 r.], 7/33v (38); *SeklKat* H3, M2; *HistAl* G4; *LubPs* B2; *GroicPorz* c, c2 [2 r.], pp2v; *KrowObr* 163v; Czyń łprawiedliwość małemu y wielkiemu zá rowno. [*Justifica pusillum et magnum similiter*] *Leop Eccli* 5/18, 1.Par 18/14; Krol w Powiáćiech ma czynić łprawiedliwość. *UstPraw* A, A, A2v [2 r.], A4, Cv, C3 [3 r.] (13); *LeszczRzecz* A2v; *BibRadz Ps* 81/3; *BielKron* 44v, 70v, 392v; *Mącz* 14c; Dał tobie Królu Pan Bog przez Kápłaná fwęgo Miecz/ ábyś ty tym Mieczem łprawiedliwość w Królestwie twym czynił *OrzQuin* X3x; *BiałKat* 101; *BielSat* [I4]v; *RejZwierc* 43v [2 r.]; *MycPrz* II A3v; *WierKróc* B2v; *BiałKaz* M4v; *ModrzBaz* 22v, 30v, 90, 91; *KochOdpr* B4; *SkarŻyw* 58; Wielki Xiądz Kazimierz [...] wrócił fie do Wilná/ gdzie czyniąc łam z łiebie łprawiedliwość/ połtał do Kniázia Michayła [...] áby łię wrocil łezpiecznie do Oyczyzny. *StryjKron* 596; *BielSjem* 14; *BielRozm* 7; *PapUp* F4; *GostGosp* 40; *LatHar* 109, 399; Káłztelan w ciągnieniu łprawiedliwość z łzláchty czynić ma *SarnStat* 129 [*idem*] 302 17 [2 r.], 46, 137, 138 (36); *PowodPr* 67; Bog im drugdy dopułzczał/ áby zábijáli nieprzyaćiele łwoie: nie z nienawisći/ ále z łprawiedliwości/ ktorą Bog nád nimi czynił *SkarKaz* 311b, 2a; *VotSzl* E3v, F; Czyniono łprawiedliwość káždemu łkutečną. *KlonWor* 74.

»czynić sobie wczas« = *wypróźniać się, na stolec iść, stolec mieć; oletum facere, oletare Cn* [szyk zmienny] (4): Iż nie mogł do drzwi tráfic/ w bot wczás czynił łobie. Pan fie porwie do botá/ wwiąznie mu nogá *RejFig* Aa8v, Aa6v; Forio, Potrzebuyę/ Czinię łobie wczás. *Mącz* 134a, 145b.

Szeregi: »czynić i (a) (od)dawać« (5): *KrowObr* 238v; *MycPrz* II Dv; *KochPs* 113; Giedros [...] zbudował Zámek [...] do ktorego wżyfłki wołóści okoliczne przyłłuchály/ y powinne połłufzeństwo czynili y oddawali. *StryjKron* 355; Ofiáry nie czynić á P. Bogu nie dáwać/ wielką kłátwá y niełzcześnie. *SkarKaz* 315b *marg.*

»sprawować, czynić i dawać« (1): SAM Pan Bog wżyfłko dobre łpráwuie/ czyni/ y dáie łudźiam ná łwiećie *BibRadz* *2.

α. *Zadawać, wyrządzać; facere Mącz, Modrz, Vulg, Cn; afficere, inferre Modrz, JanStat; agere Calag, Cn; gerere JanStat* [co] (647) : *ZapWar* 1514 nr 2119; *BierEz* I; *MetrKor* 46/117v; *BielŻyw* 51; *GlabGad* N2; *LibLeg* 7/9, 37, 10/68v, 92v, 93v (7); *SeklKat* F2v; *MurzNT* 176 *marg*; *LibMal* 1553/177; *Diar* 47; *DiarDop* 99 [2 r.]; *LubPs* M3v; *GroicPorz* a2v; *KrowObr* 93; A wżák widałz iákie więc [płomień] czyni wielkie łzkody. *RejWiz* 111; *Leop Ex* 2/13, *Eccle* 5 *arg*, *Eccli* 42/14; *UstPraw* A3v, D2v [4 r.], D3, E3v; *RejZwierz* 123, 125v; Nie czynięcie krzywdy áni krwie niewinney nie wylewayćie. *BibRadz Ier* 22/3, *Ez* 18/17, *Os* 12/7; *BielKron* 88, 101, 102, 112v, 204v *marg* (28); Obtundo metaph. záłmucam/ przikrość czinię/ złość wyrządzam *Mącz* 468d; *BielSat* N3v; *MycPrz* I Cv, II Cv, C2v;

Odwłoki/ ktorých w náfzych fádźiech vżywáią/ bárzo fą przykre tym ludziom ktorzi krzywdę ćierpią/ ále tym co ią czynią/ bárzo miłe. *ModrzBaz* 84v, 6v, 35v, [41], 47v, 125v, 138; *KochOdpr* C2; *Calag* 242a; czárt [...] dla tego fzkody czyni/ áby mu fię ludzie pokłónili/ á iego o pomoc próšili *SkarŻyw* 36, 412; Ten Kryftus co dźiś zmartwychwstał. Gwałt czyni/ łupi nam piekło *MWilKHist* E4; *KochJez* B3v; *KochMRot* Bv; *BielSjem* 40; zadnego vblizenia Kosciołow Cerkwi Zborow burżenia wszelakiey religiey czynic niemamy *ActReg* 43, 4, 28; Vulnificus — Ten ktori raneczini. *Calep* 1147b, 670a; to nie tylko fzkodę czyni/ ále y fromotę: co może bydź dármo/ prze niedbálftwo zá pieniądze kupowác. *GostGosp* 148, 2, 50, 136, 154; *Phil* K4; *GrabowSet* N2v; *OrzJan* 21; ten co krzywdę czyni [iniuriam facit]/ odniešie to co vkrzywdził *WujNT Col* 3/25, *Mar* 10/19; *SarnStat* 293, 302, 366, 438, 491 (9); *GrabPospR* K4v; *SkarKaz* Ooooc; *CzahTr* E3; *GostCast* 29; *SkarKazSej* 701b; *KlonWor* 64.

czynić komu, czemu (435): Podź zábiy złodzieiá fwego/ Ktoryć czyni wiele złego *BierEz* Q4, H3; *OpecŻyw* 83, 108v, 152v; *MetrKor* 46/118; *FalZioł* V 109; Prawda ieft iż mnie lekkość czyni moia kraina gdziem fię rodził, ale ty krainie y rodzinie fwey lekkość czyniśz *BielŻyw* 23, 48, 85, 88, 143 [2 r.]; *BielŻywGlab nlb* 13; *BierRozm* 9; Aby na tho pamyanthacz raczil a czorcze náfzey y yey miłofczy szynowy synowczowy albo wnukowy náfzemv wpansthwach ych zadney nyelałki any zadnego nyepokoyv albo vczyłku czynycz nyekazał. *LibLeg* 7/104, 7/32, 32v, 100, 103v, 10/67 (20); *WróbŻołt* 37/13, k. N; Strzeż ięzyká twego áby nikomu nigdy złorzeczeńftwá nieczynił *RejPs* 49v, 52v, 93, 108, 117v; *LibMal* 1543/70v, 74y, 1546/111, 1554/190v; *RejJóz* E5; *SeklKat* H3; Vmilknelo też łumnienie Czo my czynyło trapienie. *RejKup* I, g6, dd4; *HistAl* E6, L3; *MurzHist* D, F3v; *GliczKsiqż* E2, O7v; *LubPs* Cv, F3, H4, I2v, L4v (9); *GroicPorz* h, cc4, mm2; *KrowObr* Bv, 62, 99v, 209v; *RejWiz* 8v, 23, 61v, 62, 69v (8); *Leop Gen* 26/29, *Lev* 25/17, *Ps* 37/13, *Prov* 28/7, *Is* 10/2; *UstPraw* A, A3v, C3, D, D2v, E3v; *RejFig* Aa2; *RejZwierz* 29v, 40, 45v, 66, 122v, 132v; iákoś inym czynił pohánbienie także y łam pohánbion będziefz *BibRadz* I 471b *marg*, *Gen* 19 *arg*, 8, *Ex* 33/9, *Lev* 19/13, *Deut* 23/16 (13); *OrzRozm* S3 [2 r.]; *BielKron* 12, 44, 69, 107v, 109 (62); *GrzegRóżn* N3; *Mqcz* 80a, 113c, 176d; *OrzQuin* G3; *Prot* B3v; *SarnUzn* D3; *SienLek* 99v, 190; *RejAp* 123, 168v, 169; *GórnDworz* E5, Q6v, R2v, Ff6v, Ii5, Mm4; *HistRzym* 109; pátrzay ieśli nie czyni lekkości temu imieniowi świętemu/ á práwie iáwnie á iáłnie łzydzi á gárdzi y thymi iáwnemi dobrodzyeyftwy iego *RejPos* 293, 7v, 59, 90, 202v, 216 (10); *HistLan* F2v; *KuczbKat* 310, 315, 320, 435 [2 r.]; A wízákoż y w czytániu/ y w káżdey fprawie fzkodá przyrodzeniu gwałtu czynić/ á w káżdey rzeczy dobrze ieft rołtropnego pomiáru vżywác. *RejZwierz* 15, B2, 4v, 35v, 60v, 75 (15); *BielSpr* 17v, 69v, 70; *WujJud* 73 [2 r.], 76v [2 r.], 118 [2 r.], 148v, L14v [2 r.] (10); *RejPosWstaw* [41³]; *BudBib Ez* 22/7, *Eccli* 4/1, 9; *HistHel* D; *MycPrz* I C3v; *WierKróc* A2; *BialKaz* Bv; *BudNT* Ii; *CzechRozm* 76v, 223v; *PaprPan* H, K3v, Qv, Sv, Y3v, Hh3v; Są ktorzi fię z łtrony tego zdádzą być fprawiedliwi [!]/ że nikomu krzywdy nieczynią/ ále ci łami nieodpieráią/ choćby mogli/ od drugich zádaney krzywdy *ModrzBaz* 57v, 8, 21, 21v, 29, 32v (12); *SkarJedn* 287; *Oczko* 7; A on rad dla Pána fwe⁸⁰/ násmiewiłká ony y wzgárdy odnošł: pomniác iákíe tełz łamemu Pánu Iezufowi Zydowie czynili. *SkarŻyw* 75; Wołáłz y ryczyłz/ á iákoby cię kto palił łamá łobię [!] śmierć czyniśz. *SkarŻyw* [197], 36 [3 r.], 40 [2 r.], 41, 76, 86 (40); *ZapKościer* 1579/2; *MWilKHist* F; *StryjKron* 305, 406, 737; ktorzyby ráczey łam krzywdy ćierpiał/ y fzkodę podeymował/ niżby ią infze^{mm} czynić miał. *CzechEp* 24, 17, 64, 149, 207, 210 (11); *KochFr*

88; *ReszPrz* 36; *BielSjem* 6; *ArtKanc* M3, Q6v; *GórnRozm* C2v, D3v, E4, G3, M3, N2; *PapUp* B4, I3, L4; *ActReg* 6, 17, 142, 164 [2 r.]; *GostGosp* 20, 42; *Phil* F3, O3; *KochPij* Cv; *GrabowSet* H4; *WyprPl* C3; *LatHar* 163; *WujNT Matth* 20/13, *Mar* 14/6, *Act* 9/13, 16/28, s. 669; *WysKaz* 27, 32 [2 r.]; *JanNKar* D2; GDziekolwiek Żyd przez pánítwá nálzé poiedzie/ żaden iemu trudności iákiéy/ álbo przykrości/ álbo obciążenia niech nie czyni *SarnStat* 253, 128, 156 [2 r.], 186, 226, 242 (30); *SiebRozmyśl* [A4]; *GrabPospR* K4, K4v; *KmitaSpit* Bv; Ordy Tátárskie [...] ktore [...] wielką klęskę w narodzie nálzym z bliźże⁸⁰ iuż łąsietwá czynią. *PowodPr* 8, 56; *SkarKaz* 41a, 278b, 279a, 311b marg, 381a (15); *VotSzl* B3, C3v; *CiekPotr* 47; *CzahTr* D3, E2v; *GosłCast* 60; *SkarKazSej* 666a, 674b [2 r.], 678a, 686a, 699a (9); *KlonWor ded **3v*, 12, 23, 59, 80; *ZbylPrzyg* A2v.

czynić naprzeciwko komu (2): *LibLeg* 10/91v; ná przeciwko ktoremu [*biskupowi*]/ ią tu według fwiátá/ nic nie mowie/ áni pífzę/ áni namnieyżzego włztzypku nietzynię *KrowObr* B3.

czynić przez kogo, przez co (11): Tátárowie y Slężacy wielkie łzkody w kroleŕstwie czynili przez łupiełtwo. *BielKron* 389v, 410; *SkarŻyw* 36. Cf *Zwrot*.

czynić czym (21): zły duch pokufami gwałt czyni człowiekowi *WróbŻołt* N; *HistAl* L3; *UstPraw* E4v; czynił Turkom łzkodę łtrzelbą *BielKron* 312v, 130, 228, 378, 410; *RejZwierc* B2, 151; *BielSpr* 17v, 69; *WujJud* 148v; A tego czáfu kiedy wiáttry włtána/ y flagá ná Stáwie/ tedy wielką łzkodę czynią w Grobléy ónymi dżiurámi. *Strum* H2; *BudNT* a4; *PudłFr* 41; *GostGosp* 50, 134; *WujNT* 669; *SkarKaz* 420b; *SkarKazSej* 707a.

czynić nad kim (4): *BibRadz Ioel* 3/19; święci w gorácości Duchá Boże⁸⁰/ tákie excesfy y męczeńłwa nád łamymi łobą czynili *SkarŻyw* 31, 32; *PapUp* D4.

czynić na czym (8): *OrzQuin* G3; wielkie im vdręczenie ná zdrowiu y dżiatkách/ y máiętności czynili. *SkarŻyw* 559; Co mię też Tokarzem názywa/ y ná tym mi krzywde czyni *CzechEp* 64, 210, 348, [414]; *SarnStat* 226; Ale złe práwo/ zázwdy trwa/ zázwdy zábija/ y łzkodę czyni/ y ná dułzy y ná cíele. *SkarKazSej* 701b.

czynić w czym (35): Máłočby nam po zyołach bychmy przyrodzeniu/ Nie czynili bezpráwia w piciu á w iedzeniu. *RejWiz* 61v, 158, 171, 192v; *Leop Apoc* 6/1; *UstPraw* D2, E4; *BielKron* 210, 251, 314v, 315v; *SarnUzn* D3; *RejPos* 202v; *RejZwierc* 12, 274v; *BielSpr* 69; SYnu nie czyn łkrzydwy vbogiemu wpożywieniu *BudBib Eccli* 4/1; *Strum* H2; *CzechRozm* 223v; *PapPan* Y3v; miałto roboty łzkodę Pánu w drogim ziórnie iego czyniem. *SkarŻyw* 312, 496; *CzechEp* 212; *PudłFr* 41; *ActReg* 16, 164; Vłtawiamy/ áby [...] łkrzydwy Stárołtowie nálzy álbo Vrzędnicy w grunćiech Ziemiáńłkich nie czynili *SarnStat* 844, 304, 844, 901, 903; *GrabPospR* K4v; *CzahTr* D3, D4; *SkarKazSej* 696a.

czynić gdzie [w tym: w czym (53), po czym (3), u cze go (3)] (68): *MiechGlab* 37; Tatarí ktorzi w panstwach náłchich łzkodj czynily *LibLeg* 11/28v, 7/32, 7/104, 9/52, 10/71v, 91v (12); *LubPs* S2v, V3; *OrzRozm* Vv; áby żadnych gwałtów w mieście nie czynili/ áni kościołów łupili *BielKron* 348, 172, 173v, 186v, 203v, 220 (45); *BielSpr* 69; Tátárowie/ kthorzy czynić zwykly wielkie łzkody w Rułi ná Podolu/ na Woliniu y ná Pokućiu *MycPrz* II C2; *BiałKaz* H4; Cesarz Turecki posłáł donich zeby się wroćieli vnas łzkod żeby nieczynili. *ActReg* 124; żołniérze [...] łzkód zgołá nigdżiełż czynić nie máią/ y owłzem z tórgu życ máią. *SarnStat* 432, 303; By przyniołł káždy wroblow/ pod winą po kopie. Aby ten źmiy nie czynił/ po dżiedżinie łzkody *KmitaSpit* A2v.

W charakterystycznych połączeniach : czynić bezprawie (12), ciężkość (7), gwałt (94), krzywdę (152), lekkość (18), przykrość (24), sromotę (11), szkodę (264), trudności (5), ubliżenie (7), zelżywość (8), (co) złego (13), złość (9).

Przysłowia: Bo gołpodárftwo z grzechem/ czyni zá czálem łzkodę z pośmiechem *GostGosp* 154.
krotki pożytek/ wieczną łzkodę czyni. *PowodPr* 74.

Zwrot: »czynić szkodę przez (miecz i) ogień« [szyk zmienny] (8): Tego też czáfu wielkie łzkody przez ogień czyniono Luterianom *BielKron* 218v; Po weřelu wypráwił łie do Prus y z bráciá/ táł przez miecz y ogień wielką łzkodę czynili *BielKron* 355v, 57, 236v, 338, 376v, 395v, 407v.

2. *Postępować, zachowywać się; facere Mącz, Modrz, JanStat, Vulg; agere Mącz, Calag, Vulg, Cn; operari Vulg [jak] [w tym: tak(o) (146), takież (7), także (34), jako (70), inaczej (57)] (945) : March* ¹ A4v; *BierEz* B3v, Kv, M3v, N, R3; ij na włfytko tzo pytała/ łalkawie odpowiedziál/ nietak iako czyniá ludzie chelpliwi/ ktorzy gardzá vbogimi. *OpecŻyw* 51, 35, 53v; *FalZioł* I 5d, V 29; á tenli obyczáy ryczerze zachowaiá iako v Alexandra, v ktorego tak czyniá iż każdy rycerz po wypiciu z kupka y z innych łtátkow łrzebrnych abo złotich może y łobie wziáć. *BielŻyw* 157, 50; A tak kto iefł czudny á zły, czini taki przeciw przyrodzeniu *GlabGad* N3, Iv; *KłosAlg* A4v, G4v; *March* ³ V6; *WróbŻołt* Q5, S6; *RejPs* 52; *LibLeg* 11/40, 43v, 44, 171v; *RejRozpr* Bv, B4; *SeklWyzn* b4; Mądrze czyniłz łozephie iż łie nie frałuielz A iż dobrá nadzieię tę o łobie cžuiefz *RejJóz* I4v; *SeklKat* D2, F2v [2 r.], I3; Czudnie mowis bys tak czynyl Nigdy bys łię nieprzewynyl. *RejKup* Ev, i6v, t2v, y4; *RejKupSekl* a8v; *HistAl* D8v, K3; *KromRozm I* C4; *MurzHist* F3V; *KromRozm III* O6v, Q4; *DiarDop* 99, 102; *BielKom* D4, G6v; myędzy łáfkę też myęłfáli nyeco kárności/ thak yáko zwykli czynić kuchárze/ ktorzy podczas potráwy łlodkye zálewáyá y zápráwyáyá octem *GliczKsiqz* F8, B4, C5, C8 [2 r.], E2v, E5 (19); *GroicPorz* dd4v; *KrowObr* 1v, 40 [3 r.], 40v [2 r.], 46v, 74v, 92 (15); chce po káżdym kogo ná tym włparze Połádził tu ná łwiece/ áby takież czynil/ Dobre áby miłował á złe záwždy winil. *RejWiz* 51, 81, 144; Bo ręce wáłłfe pełno łá krwie. Omyjćiefie/ á bádźcie czyłfthymi/ odeymćie złości myłli wáłłfych z oczu moich: Poniecháyćie czynić przewrotnie/ vcźćie łie dobrze dziáłáć: łzukáyćie łádu/ pomagáyćie vćilnionemu/ łáđćie ołiročiąłemu/ brońćie wdowy. *Leop Is* 1/16; Bo mię opułćili oycowie wáłłfy/ mowi Pan [...] y zákonu moiego nie łtrzegli. Ale y wy ielzcześćie gorzey czynili [*sed et vos peius operati estis*] niźli oycowie wáłłfy. *Leop Ier* 16/12, *Num* 32/8, 4.Reg 7/9, 17/8, *Iob* 9/12, *Ps* 74/5 (19); *OrzList* d3v, f3; *UstPraw* F3; A czoł to inłzego iefł/ iedno że Pan Bog rozum odiáł/ bo ták zwykl czynić/ kogo chce łkaráć/ z rozumem go pirwey rozłáćzá. *LeszczRzecz* A5; *RejZwierz* A5, A5v, 132; *BibRadz* *6v, *Num* 15/13, *Deut* 18/17, 4.Reg 7/9, 2.Par 19/10 (12); złołliwi Bogu przeciwni máiá być pohánbieni łłowy y vcźynki/ kto ináćzey czyni/ przyzwála łnimi *BielKron* 253v; Pámiętay Attilá żeł człowiek/ obáć łie iż nie człowieczeńłkie czynilz? ále iako Smok okrutny ludzi morduielz? *BielKron* 298, 11v, 17, 25, 42v, 50 (19); *KwiatKsiqz* F3, P3; Cumulare scelus scelere, Co dáley to gorzey czinić. *Mącz* 72a, 1d, 113d, 179a, 195c, 233b (9); *OrzQuin* C, C2; *Prot* 0; *SienLek* 101; *SarnUzn* [G2]; *RejAp* 135; gdzie iefł dobre Polłkie łłowo/ táł złe czyni/ kto Łáćilłłkie miáłto niego kłáđzie *GórńDworz* F6; pirwey czynimy cnotliwie/ ábo niecznotliwie/ toż Potym łtawamy łie/ ábo cnothliwemi/ ábo niecznotliwemi. *GórńDworz* Ff2v, D6, E6v, F5v, K, K3 (12); *HistRzym* 76v, 87v; *RejPos* 9v, 23v, 57v, 85v, 113 (18); *BiałKat* 46, 136, 141, 268v; *BielSat* C3v; *RejZwierc*

59v, 60v, 83v, 139, 183 (7); *BielSpr* 2, 4, 5, 7, 29 (8); *WujJud* A5v, 55 [2 r.], 143v [2 r.], 180, 199 (10); *WujJudConf* 199, 258; A (ia) wzbudzę łobie oliárowniká wiernego ktory wedle łercá niego y wedle dułze moiey czynić będzie *BudBib* 1.Reg 2/35, k. B4v, *Deut* 17/12, *Iudic* 1/6, 4.Reg 15/34, 2.Par 25/2 (15); *Strum* G3v; *BudNT* 2.Petri 1/19; *CzechRozm* 1v, 2, 5 [2 r.], 6, 19 (19); Ktorzi wzgárdziwłzy tákowemi łędziámi/ chcá áby Krol włzytkie łpráwy łádził/ nie ináczey czyniá/ iedno gdyby do wielkiego mnołtwá ludzi chorych iednego tylko lekárzá chćieli dáć *ModrzBaz* 92, 4v, 10, 26v, 44, 45v (12); *Oczko* 18; *Calag* 212b, 389b; *SkarŻyw* 46, 62, 80, 81 [2 r.], 99 (12); *CzechEp* *3v, 50 [5 r.], 62, 89, 90 (27); *NiemObr* 55, 65, 85, 167, 179 [2 r.]; załz nie głúpie czyni/ Kto łię fráfuie/ á żywie w kłopoćie? *KochFr* 31; *ReszPrz* 56, 100; *WerGośc* 209; *WisznTr* 24, 31; *PudłFr* 18; bo nam przykłád zołtáwił/ iáko tu on łam czynił/ áby káždy ták z nas żył. *ArtKanc* B3v, A10, M4v; Y cíby godni wieze áłbo wielkiey winy/ Co wywołá Sáłetrę do cudzey kráiny. Iáko czyniá niektorzy/ áłbo y Żydowie/ Wołá prochy do Wołoch/ do Węgier/ łotrowie. *BielRozm* 21; owłzem widzi mu łię/ że przyłtoynie/ á práwie podług powinnołci łwey czyni/ áno włzyłtko opák łię ma/ á połłępki iego łykámi pachná. *GórnRozm* H3; POLAK. Więc iutro niechay cię naydę ná tym miełłcu/ á prołżę cię nie czyni ináczey. [...] WŁOCH. Vczynię iáko kázełz. *GórnRozm* H3, L2v; *Paprup* E2v, F3; *ZawJeft* 21; *ActReg* 159, 166 [2 r.]; *Calep* 312a; *GostGosp* 98, 118; *Phil* L; *KochPij* C3v; *GrabowSet* H4, K3; *OrzJan* 15; Przełtańcie (powiáda) czynić przewrotnie/ á vcźcie łię żywot wiełł przyłtoynie. *LatHar* +2v, 135, 253; Ty wierzyłz iż iest ieden Bog. Dobrze czyniłz: y czárćie wierzá/ y drzá. *WujNT* *Iac* 2/18, *przedm* 39, s. 35, *Matth* 23/3, 1.*Cor* 7/37, 38 [2 r.] (18); *SarnStat* 83, 232, 275, 289, 295 (20); *SiebRozmył* Bv; *KmitaSpit* A2v, B; *PowodPr* 56; Wedle wyłługi/ mowi Apołtoł/ káždemu. P. Bog pláci/ y zá złe y zá dobre/ ták iáko kto w ciełe czynił. *SkarKaz* 549a, 279b, 417a, 453b, 457a, 515a (8); głúpie mowić, nierozmyłłnie czynić, Oboie to Pángraczy w pożyćiu łzkodliwe. *CiekPotr* 37, 15, 47; *GosłCast* 38; *KlonFlis* E2v; *KlonWor* 45.

czynić około kogo (1) : Acz ci ktorzy mi tego zárzrzi wielką pilnołciá łie záwłdy łtáraią áby y około łiebie y około mnie złołćiwie czynili *RejPs* 186v.

czynić komu (163): bo przykłád dalem wam/ aby iáko iá czynię wám/ iżbyłcie ij wy takię czynili *OpecŻyw* 92v; *BielŻyw* 49; *LibLeg* 10/153; *MurzNT* *Luc* 6/31 [2 r.]; Czyń iey [starołci] ták áłbo owák nikt iey nie vgodzi/ Káłzle łtęka nárzeka *BielKom* Ev; *GliczKsiqz* O; *LubPs* Y2v; *KrowObr* 63v; *Leop* 4.*Esdr* 15/56, *Ier* 50/15; *Mqcz* 205c; *RejAp* 148v; vcźmy łie teł tego z dobrodzyeyłtwá iego/ iáko, on nam czyni/ ábychmy teł ták czynili nád [...] bliźnimi łwemi *RejPos* 211v, 197v, 211, [219]; *BudBib* *Is* 64/3; *BudNT* *Matth* 7/12; *GrabowSet* Yv; *WujNT* *Luc* 6/31 [2 r.]; *SkarKaz* 517b. Cf »dobrze czynić [komu]«, »czynić złe [komu]«.

czynić przeciwko komu (3) : niepráwie czynili przeciwko łynom Iudłkim/ á przełewáli krew niewinná w ziemi łwoiey *Leop* *Ioel* 3/19, *Gen* 16/5; *CzechEp* 10.

czynić z kim (10): nie iedno że mv onę winę odpvłcza żywotem darvie/ ale go tełz łobie weźmie/ [...] Tym obyczáiem pan bog czyni z nami grzełłznymi *SeklWyzn* b3; *RejKup* *Sekl* a4v; *Leop* *Sap* 11/15; *BibRadz* I 183d marg; *BielKron* 379v; *RejPos* 50; *BudBib* *Ioel* 2/26; *CzechRozm* 235v; *CzechEp* 10; *SkarKaz* 8b.

czynić jako kto (13): *KrowObr* 92v; á oczekawáiąc przyiázdu iego/ czynili iáko zboyce [*exercebant latroci nia; rozbojem się bawili Wu]*/ odzieráiąc the ktorzy támtędy chadzáli *Leop Iudic* 9/25; *BibRadz Iudic* 2/17; *GrzegRóżn* B4v; *Patrizo*, Czinić yáko ociec náłładowác oycá *Mqcz* 283d, 110c; *RejPos* 197v, 284v [2 r.]; *SkarŻyw* 263; áby on też obłudnie/ nie łzczyrze etc. iáko Fáryzeufzowie czynić miał. *CzechEp* 165; *GórnTroas* 49; *WujNT Iac* 2/12.

Ze zdaniem okolicznikowym [*w tym z zapowiednikiem: tak* (40), *także* (4), *takież* (1), *tako* (1); *jako* (45), *jakoby* (7)] (53): *OpecŻyw* 92v, 97; tak mają ludzie czynić. iakowi chcą być widzeni. *BielŻyw* 54; *RejPs* 52; *LibMal* 1548/142; *HistAl* H6; *MurzNT* 126, *Luc* 6/31, *Ioann* 13/15; *GliczKsiqz* I8v; *KrowObr* 40v, 122v; *Leop Ier* 50/15, *Dan* 3/30, *Ioann* 13/15, *k. ZZ3v*; *OrzList* i2; IAKo Morze wymiáta/ ná brzeg zdechłe ryby/ Tákte ten Podkomorzy/ też czyni bez chyby. Káždemu w oczy powie/ co mu fie nie widzi *RejZwierz* 79v; Abowiemem wam dał przykład/ iż iákom ia wam vczynił/ ábyście y wy ták czynili. *BibRadz Ioann* 13/15; *OrzRozm Qv*; [*Aleksander*] czynił iáko ná Rycerzá wielkiego zależało. *BielKron* 122v, 50, 214; równie ták czynimy/ iákobym ia czynił/ gdybym chćiał być w Wárfzáwie/ nie ieżdżąc z Przemyśla ná Iárośław/ ná Sędomiérz/ ná Rádoń/ ku Wárfzáwie. *OrzQuin C, C2*; *RejAp* 135; bo chociaż máło złego broili/ iednák iáko naygorzey mogli/ á vmieli/ ták czynili. *GórnDworz Iv, L4, R5, Kk6*; *HistRzym* 104v; *RejPos* 50, 143v, 209v [2 r.], 210; *RejPosWiecz* 2 90v; *BudNT 1.Cor* 16/1; *ModrzBaz* 125v, 137; *SkarŻyw* 501; *CzechEp* 10, 114, 337; *KochFr* 51; *Paprup* H2v; *GórnRozm H3v*; *KołakSzczęśl B2v*; *WujNT przedm* 39, *Luc* 6/31, *Ioann* 14/31, *1.Cor* 16/1; *KlonWor ded* **2v.

Zestawienia: »dobrze czynić« = *postępować moralnie, spełniać dobre uczynki; benefacere* *Mqcz, Modrz, Calep, Vulg, Cn; recte facere* *Mqcz, Cn; facere bonum a. bene* *Vulg* [szyk 137 : 42] (179): *BierRaj* 23v; Pán Iézus dlá ijch omowek/ nie przeštál dobrze czynitz/ ij owłfem pilniey niemotzneé vzdráwiál/ aby ie od ijch błędu odwiódl. *OpecŻyw* 52; Utorá łzwyátółzcy regula yełt wuczynyenyu dzywnych uczynkow dobrych/ przeto rzekl dauyd A czyn dobrze *PatKaz III* 141v, 141 [2 r.], 148v; *BielŻyw* 12, 51, 88, 96, 127; *WróbŻółt* 13/1, 3, 52/2; *RejRozpr B3v*; *SeklKat M, X3v* [2 r.]; *RejKup t3*; *MurzHist S2v*; głupi człowiek mądrze niemowi/ złoczyńca dobrze nieczyni *MurzNT* 61, 3v, 61 *marg*; Pelágius vczył/ iż człowiek bez łáfki bózey może dobrze czynić/ y záflugowác łoby zbáwyeny *KromRozm III E3*; *LubPs* I2, K2; A chcełz fye niebać zwirzchnóści/ czyń dobrze. *GroicPorz pp4*; *KrowObr* 77; lepśša iełt niepráwość męłka/ niżli niewiáftá która dobrze czyni [*mulier benefaciens*] *Leop Eccli* 42/14, *4.Reg* 12/2, *Tob* 4/23, *Eccli* 35 *arg*, *Rom* 3/12; *RejZwierz* 10; Záíłteć nie iełt nikt łpráwiedliwy ná ziemi/ ktoryby dobrze czynił á nie grzełzył. *BibRadz Eccli* 7/21, *Gen* 4/7, *Ps* 33/15, *Ioann* 7 *arg*, *Rom* 3/13, *2.Thess* 3/13; *OrzRozm S2v*; *BielKron* 3, 79v, 81, 94, 363v, 467; *KwiatKsiqz H4, M3v*; *Mqcz* 116b, 283d; *GórnDworz C8, X5*; *HistRzym* 113v [2 r.]; *RejPos* 342; *BiałKat* 28v 218v; *GrzegŚm* 11; *WujJud* 53v, 66v, 69, 99v [3 r.], 101 (18); *WujJudConf* 66v [2 r.], 67; *RejPosWstaw* [21²], 22 [2 r.]; Zwróć od złá/ á czyń dobrze *BudBib Ps* 36/27, *Gen* 32/12, *Ps* 36/2, *Eccli* 7/20, *2.March* 9/19; *BudNT Act* 14/17[16], *Rom* 13/4, *2.Cor* 13/7, *Gal* 6/11[9], *1.Tim* 6/18, *Petri* 2/15; *CzechRozm* 229v [3 r.], 233, 243v; *SkarJedn* 366; *SkarŻyw* 100, 258, 263 [3 r.], 279, 337 (9); *CzechEp kt, *3v*, 1, 119, 138, 311; *NiemObr* 120; *WerGość* 203; *ArtKanc P6, Q5* [2 r.], R17v; *KochWr* 24, 32; *Calep* 136a; *LatHar* +2, +++1v, 325, 375, 593; *KołakSzczęśl C, C3v*; kto czyni

dobrze, kto poczciwie żyje. *WujNT* 312 *marg*, *przedm* 39, s. 13, 21, *Matth* 12 *arg*, 12 (43); *WysKaz* 4 [2 r.]; *PowodPr* 66; *SkarKaz* 85a; Márne imię przyiaćiel, gdy dobrze nie czyni *CiekPotr* 35.

»dobrze czynić [komu]« = *obchodzić się z kim dobrze, wyświadczać dobro komu; beneficium conferre* *Mącz*; *commodare* *Modrz*; *operari bonum* *Vulg* [szyk 104 : 20] (124): Złemu nie czyni dobrze. *BierEz* K4v, M4, P3v; Z książ de Beneficijs. Lepiej á wżyteczniej ieść złym dla dobrego dobrze czynić, niż dobrym dla złego szkodzić. *BielŻyw* 144, 17, 34, 44 [2 r.], 51; *GlabGad* L7v; *March* ³ V7; *SeklKat* 12, 12v; *MurzNT* 56, *Luc* 6/27; *GliczKsiąż* N8; *LubPs* Y2v, aa2, cc5; *KrowObr* 62v; *Leop Eccli* 49/11, *Mar* 14/7; *BibRadz Gen* 12/16, *Ier* 32/40, 41, *Matth* 5/44; tego ona [*Rzeczpospolita*] ma v siebie zá godnego łobie/ który ieć dobrze czyni/ mnożąc cześć y pożytek ieć. *OrzRozm* P2v, P2, P2v, R3v; *Confero beneficium*, Czinię komu dobrze okazuyę dobrodzieyństwo. *Mącz* 122c; *RejPos* 45; *RejPosWiecz* ³ 99 [2 r.]; *HistLan* F3v; *KuczbKat* 420; Sthroz ná wieży [...] muśi iuż łtrzedz pilno y wołać/ á przedfię ludziom dobrze czyni że ich łtrzeże/ á łobie też nie złe bo go kármić y płáćić mu mułzą. *RejZwierc* 94v, B2v, 94v [6 r.], 95 [2 r.], 98, 100v, 174 (16); *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Ier* 32/40, *Eccli* 14/11, *Bar* 5/33; *BiałKaz* Mv [2 r.]; *BudNT Matth* 5/44; *CzechRozm* 91v; małz im wedle przemożenia twego dobrze czynić *KarnNap* D4; trzebá fię o to łtáráć/ ábychmy/ ile możemy/ drugim dobrze czynili [*aliis commodemus*] *ModrzBaz* 69, 5v, 62, 67v, 68; Który wielkim był iáłmużnikiem/ y wiele vbogim dobrze czynił. *SkarŻyw* 103, A3, 86, 114, 189, 238 (12); *CzechEp* 8, 17, 45, 60, 101; *KochFr* 59, 102; *ArtKanc* C18 [2 r.]; *Phil* F3; *KochCn* B3v [2 r.]; *LatHar* 40, 324, 325, 557, 679 [2 r.]; *KołakCath* B2v, C3v; *KołakSzczęśł* B2v [2 r.], C3; *WujNT Matth* 5/44, *Mar* 14/7, *Luc* 6/27, 33, s. 262 (8); *SkarKaz*)(3v [2 r.], 6b, 203a, 278b, 280b (11); *CiekPotr* 47; Miłuięćie pożytki łwoie pojedynkowe/ á połpolite burzyćie. y mnimaćie ábyśćie dobrze łobie czynili y życzylili. *SkarKazSej* 667a, 665a, 670b.

»złe czynić« = *postępować niemoralnie, popełniać złe uczynki; malefacere* *Mącz*, *Modrz*, *Calep*, *Vulg*; *male agere, operari iniquitatem* *Vulg*; *improbe agere, malis artibus uti* *Cn* [szyk 107 : 16] (123); *March* ¹ A4; mała rzecz u boga ta yełth złe nyeczynycz/ ale thełz kozdy ma praczouacz dobrze dzyelacz *PatKaz III* 141v, 141; *BielŻyw* 165 [2 r.]; Non enim qui operantur iniquitatem, in vijs eius ambulauerunt. Abowiem nie ci którzy złe czynią/ nie ci w ie^{go} drogach chodzą. *WróbŻołt* 118/3, k. B, R2v, 52/5, 58/3, 91/8 (8); *RejPs* 38, 52v, 208v; *SeklKat* D4v, F2, X3, X3v [2 r.]; *HistAl* K2; *MurzNT* 11 [2 r.], *Ioann* 3/20; *KromRozm II* q2v; *LubPs* M2, N5v; *GroicPorz* pp4; *KrowObr* 64, 64v; *RejWiz* 21, 49v; Rádość iełth łprawiedliwemu vczynić łąd: ále tym co złe czynią/ łtrách. *Leop Prov* 21/15, 4.Reg 17/2, 21/6, 9, 2.Par 21/6, 36/5, k. ZZ; *BibRadz Gen* 4/7, *Prov* 2/14, *Is* 66/4, *Ier* 3/5, *Eccli* 27/10, I 353d *marg*; *BielKron* 69v; *GrzegRóżn* B4v *marg*; Ponere vitia, Przełtáć złie czinić. *Mącz* 309d, 57d [2 r.], 116c, 205c; *Górndworz Iv* [2 r.], Ff2, Ff3v; *RejPos* 146, 163, 239, 247v, 248 [2 r.], 251; *BiałKat* 218v; *GrzegŚm* 11; *RejZwierc* 13 [2 r.]; *WujJud* 17, 158v, 216v, 218, 218v; *WujJudConf* 65; *RejPosWstaw* 22 [2 r.], [110²]v; *BudBib Iudic* 19/23, 1.Reg 12/25, 3.Reg 14/9, *Ps* 36/8, *Ier* 52/2; *CzechRozm* 229v; Bo trudno temu/ który przywył złe czynić/ wźiáć przed fię nowy náłog dobrzeczynienia *ModrzBaz* 12, [38]v, 66v; *SkarJedn* 344; *KochPs* 9; Bo bárziew ten grzełzy/ który wiadomie [...] złe czyni: niłzli ten/ który nie wiadomie [...] w grzechu leży. *SkarŻyw* 79; Złe czynil y wielce grzełzył Páweł S. iłz onego

obiąśnienia/ ktore oświeca wśelkiego człowieka ná świat przychodzącego/ nie przjimował *SkarŻyw* 80, 59, 107, 165, 196, 258, 263; *PudłFr* 18; *ArtKanc* R17v; lepfze to prawo/ ktore ząbiega temu/ żeby człowiek źle nie czynił/ niżli to ktore złości iufz popełnione karze. *GórnRozm* C2, A4v [5 r.]; *KochWr* 24; *Calep* 632b; *GórnTroas* 25; *WujNT* 13, 151, 163, *Luc* 6/9, *Ioann* 3/20 (10); *SarnStat* 398, 714; *SkarKaz* 3a, 85a; *SkarKazSej* 678b; Zle fię czynić wciąż Ludzie, gdy nic nie czynią, á brzuch tylko tuczą. *KlonWor* 33.

»czynić źle [komu]« = *źle się z kim obchodzić, wy rządzić zło, szkodzić komu; malum dare* *Modrz* [szyk 18 : 1] (19): *BielŻyw* 88; *GlabGad* L7v; *March* ³ V7; *RejRozpr* K2v; *SeklKat* I2v; Nędzā dobrze żadnemu/ vczyńić nie może/ Kto łam łoby zle czyni/ drugim nie pomoże. *BielKom* B8V; Choćby mi człek chcył zle czynić nic fię ya nye boyę *LubPs* O2; *BibRadz Ps* 7/5; *Prot* A3v; *RejZwierc* 94v; *BudBib Bar* 5/33; *ModrzBaz* 71v; Miłował poddāne iāko mātka dzieci/ a choćāz mu zle czynili/ on im zle życzyć nieumiał. *SkarŻyw* 482, 567; *CzechEp* 27; *GrabowSet* H3v; *SkarKaz* 83a, 280b; *CiekPotr* 47.

Szeregi: »czynić i postępować« (2): Czynić tedy y postępować tāk przeciw nieprzyacielowi łwemu będę/ iāko czynił Stefan pierwszy męczennik Chriřtā Pānā z nieprzyacioły łwoimi *CzechEp* 10; *SarnStat* 1217.

»czynić i żyć« (3): *RejPosWstaw* 21v; Czyń tāk y żyi iākoć tu łam Pan Chryřtus każe. *KołakSzczęśł* B2v; *WujNT* 218.

3. *Sprawiać, tworzyć; facere* *Mącz, Vulg, Cn; dare Vulg, Cn* [co] (4369) : *OpecŻyw* 63v, 69, 75v [2 r.], 96, [170]v (10); *OpecŻywList* C2; *PatKaz II* 72v; *PatKaz III* 112; *WróbŻołt* T8, 76/12, 15, aa4v, 117; A łnadz zā łwieżey pāmięci Co dziwow czynili łwieći Ze vmārłe ożywiāli Krzywe kołci naprałfczāli *RejRozpr* B3; *LibMal* 1548/ 142v; *HistAl* H6v; *KromRozm I* [L3]v; *MurzNT* 48v, *Ioann* 9/16; *KromRozm II* d2v; *KromRozm III* D3, E, Ev, M5; nie czynieliřmy ładnych głoł ani ładnych ekscepcyj od niego [recesu piotrkwskiego] *DiarDop* 119; *LubPs* H2v, R5v, gg3, hh5; *KrowObr* 82, 121, 145, 154 [2 r.]; Ktory czyni wielkie rzeczy/ y nie ogārnione/ y dziwne/ ktorym niemāłz łicźbj. Przydzielili do mnie/ nie vyzrę go *Leop Iob* 9/10, *Ex* 14/13, *3.Esdr* 5/72, *Iob* 38/40, *Ps* 76/15, *Mar* 6 arg (12); *BibRadz* 371a marg, *Apoc* 16/14; *OrzRozm*, Ev marg; powiedzyl łm Aaron włzytki łłowa Pāńłkie/ á dla lepfzey wiāry czynił znāki przed nimi. *BielKron* 29, 40v, 46, 87, 96v, 139 (21); Clatro, Kratę czinię/ Grodżę/ zāgradzam. *Mącz* 56a; *Fumico*, [...] Kādźidłem kadźić/ dym czynić kādźidłowy. *Mącz* 139b, 129a, 244b, 249a; *RejAp* 112 [3 r.], 113, 114, 162v, Ddv [2 r.]; *RejPos* 9, 10v, 22, 41 [2 r.], 78 (17); *RejPosWiecz* ² 92v; *BialKat* 336; Nieumieię obiechāć nieprzyaciēłłkiego/ Woyłkā/ āni zālādek czynić przes chytrego. *BielSat* L3; *GrzegŚm* 2; *RejZwierc* 48, 65 [2 r.], 184 [3 r.], 192v, Aaa3v; *WujJud* 46, 48v, 62 [2 r.]; oto iā łtānowię przymierze przed włzytkim łudem twoim czyniāc cudā/ ktorych nie tworzoło po włzey ziemi *BudBib Ex* 34/10, *Ex* 11/10, 15/11, *1.Reg* 12/16, *Ps* 76/15, 85/10 (8); *BudNT Ioann* 6/30, 9/16, 11/47; *CzechRozm* 103v [2 r.], 104 [4 r.], 186 [4 r.], 186v [2 r.], 187 [2 r.] (39); Siāno/ słomā/ y takie pāždźierze/ āby w mieřcie blifko tych mieysc gđdzie ognie czyniā [ubi ignes solent accendi] [...] nie były chowāne. *ModrzBaz* 83v; A tāk chwalmy/ y z cāłego łercā łłogosławmy Pānā nālżego/ ktory łam ty wielkie/ cudowne rzeczy czyni *SkarJedn* 313, 47, 155; *Oczko* 6, 9 [3 r.]; Coř ty zā cudā czynił/ coř łprāwował/ Abyř był w cāle

wierné fwe zachował. *KochPs* 207, 106, 147, 199; *SkarŻyw* A3v [2 r.], 30, 57, 75, 80 (28); *StryjKron* 375; *CzechEp* 43, 118, 176, 189 [3 r.], 218 (12); *NiemObr* 165; *WerGość* 216; Nie czynim nic nowego czego nie bywało/ Wiele fie takich rzeczy pierwey przygadzało. *BielSjem* 8; A ręce ktore/ przemocne dziwy czyniły/ grzeźnicy ná krzyżu rozbili *ArtKanc* E9, B12, C18, N15, P7v; *GórnRozm* F2; *ActReg* 148; Criłpo – Kędziory czynie. *Calep* 271a, 701b; *GostGosp* 26; *GrabowSet* Q3; Niektorzy tu period czyniąc/ nową sentencyą tak zaś zączyniają *WujNT* 306, *przedm* 34, *Matth* 7/22, s. 32, 38, 39 [5 r.] (98); *SkarKaz* 39a, 204b, 241a [4 r.], 275b, 277a (25); abyłmy zgodę y ípolną iedność zamięłowáli/ á rozdziałow y íchilimow/ w iednym Chryštuśie związani y ípoiieni będąc/ nie czynili. *SkarKazSej* 671a.

czynić dla kogo (1): Niedawno widząc możność dziwow ie⁸⁰ którą on dla nich czynił w egipcie *RejPs* 116.

czynić komu, czemu (13): *Leop Eccli* 27/11, *Esth* 16/14, *Ps* 87/11; *RejZwierz* 130; trzebá fortelow ná Turki takich iákie oni drugim czynią *BielKron* 311, 25, 445; Ventulum huic sic facito, Wiew tak ná nię z lekká czyn yey wiátrek. *Mqcz* 483d; *SienLek* 2v; *CzechRozm* 103; *ArtKanc* E14; Pánie/ ręce wznołżę k tobie/ Czyli dziwy czynić chcéłz/ tym/ co leżą w grobie? *GrabowSet* H3; *ZbylPrzyg* A4v.

czynić przeciwko komu, przeciwko czemu (2): Prorok o tych mowi ktorzy załogi czynili przeciwko krołéftwu Chryštuśowemu *Leop Ps* 2 arg; *OrzRozm* Ev.

czynić na kogo, na co (2): *Leop Esth* 16/23; Czynią też haki ná náłze/ vkaże fie ich trochę rzekomo będą wćiekác/ iefli ie będą gonić/ przywiodą ná Ludzie iż ie ofkoczą. *BielSpr* 66v.

czynić przez kogo, przez co (16): *Leop Act* 2/22; *RejZwierz* [203]v; *CzechRozm* 187, 188, 188v; *SkarŻyw* 455; *CzechEp* 24, 28, 311; kiedy święci przez reliquiae ábo ízáty fwoie cudá czynią/ lálká y moc ich pochodzi od Chriřtuřá *WujNT* 143, 152, *Act* 14/3, 15/12, 19/11, s. 869; *SkarKaz* 636a.

czynić czym (28): *WróbŻółt* ggv, 117v; *SeklKat* O3v; napiřřawřchi łoby na karthke vidzenye ono rořproll skorą na nocze y wlozil ye thamo y wyřchedl, thakze mocza pífma onego czuda czynyl *LibMal* 1554/190v; *BielKom* C5v; *BielKron* 46 [2 r.], 142, 420, 464v; mařz łobie czynić chłod rzeczámí chłodzácemi/ Wirzbina/ grzybieniem/ Rożą potřząłáiąc/ y octem dom pokřapiáiąc. *SienLek* 2v; *RejAp* 113v; *RejPos* 10 marg, 153, 206; Wiárą oni řwięci/ iáko o nich řlychamy/ wielkie dziwy czynili/ vmárte krzeřili/ kiedi chcieli ogień deřcz z niebá zwabiáli. *RejZwierz* 128v; *CzechRozm* 103v; *SkarJedn* 345; *KochPs* 158; A Theodorus cudá wielkie czynił iednym dotykánim ręki řwey/ leczył niemocy y dyabły wygániál. *SkarŻyw* 189, 483, 600; *NiemObr* 115; *WujNT* 407, 408 marg, Yyyyyv; *SkarKaz* 418b; *ZbylPrzyg* A4v.

czynić nad kim (11): *MurzNT Ioann* 6/2; *LubPs* dd4 marg; *Leop Ioann* 6/2; *BibRadz Ex* 10/2, 1.Reg 6/6; náłładowála go wyelka tłufzcza/ ábowiem widzyeli znáki ktore czynił nád tymi ktorzy bywáli niemocni. *RejPos* 80v, 81, 257v; *SkarŻyw* 238, 363; *WujNT Ioann* 6/2.

czynić z kim (3): *RejJóz* K4; *RejZwierz* 125; on ofóbne dziwy z námi czynić raczy/ á řwych nędzných robaczkow nigdy nie przebaczy. *ArtKanc* L3.

czynić za czym (4): *MetrKor* 46/46 [*idem* (2)] 117, 175; dla iego obłudnych řpraw/ y cudow fałřzywych/ ktore zá czárámí y pořługą dyabelřką czynił/ zá Bogá mieć go łobie řmieli *SkarŻyw* 600.

czynić w kim, czym (3): *Diar* 62; Wyznaycyř wřřřcy Pánu iż yeřt miłostíwy/ Ktory řam w řynych ludzkich czyni wyelkye dziwy *LubPs* Y5v; *SarnStat* 552.

W charakterystycznych połączeniach: *czynić cuda* (287), *dziwne rzeczy* (6), *dziwy* (58), *odszczepieństwa* (3), *ogień* (4), *sekty* (3), *węzły* (4), *załogi* (5), *znaki* (25), *znamiona* (12).

Zwrot: »czynić postawę« = *udawać* [szyk zmienny] (7): *BielKom* C5v; kiedy w drodze było/ czyniąc tę postawę/ iakoby on żał/ á łmęthek/ iuż ią ominać miał [...] w rzekę wkoczył. *Górndworz* Bbv; *HistLan* C3v, D3; *RejZwierc* 84; Pokryłeś dudki w gębę/ czyniąc tę postawę Ześ przegrał *KochFr* 100; *CiekPotr* B4.

a. *Spełniać; popełniać, dopuszczać się* (o czynach moralnie dobrych lub złych); *facere* *Mącz*, *Modrz*, *Vulg*, *Cn*; *agere* *Vulg*, *Cn*; *gerere* *Calag*, *Vulg*; *edere*, *exequi*, *exercere* *Modrz*; *commitere* *JanStat*; *operari* *Vulg* (706) :

czynić co (659): *BierEz* E2, F4v, I2, R3v; *OpecŻyw* 41v, [127]v; *PatKaz* III 142, 148v, 154v; *TarDuch* B4; *BielŻyw* 42; *MiechGlab* 4, 21, 26, 65; *WróbŻołt* S5v; *LibLeg* 10/92v, 11/65, 90, 168; *RejPs* 55v; Inicjo wiznal ze Marfchalek iego thowarziſchem był przy kradziezi w Califchu poznawſchi ſzye ſznym kthora czynieli powſziach ſuknye y drobne ynſche rzeczy kradzancz. *LibMal* 1548/140v, 1543/77v, 1546/114v, 1554/184v; grzeſzy przeciw panv bogv/ ten ktory/ pokarmy ſwymi naznaczonymi/ czyni obżarſtwo/ niemiernie ich pożywaiacz *SeklWyzn* Fv, b4 [2 r.], f3; Nieczin grzechu niecziftego krom ſtadla małżeńſkiego. *SeklKat* B3, A2, D3, D3v [2 r.], F, F2 (17); A wſędim mu ſię przewynyl Bom nic dobrego nieczynyl. *RejKup* h3, c3v, c6v, S, s2v, t7v (9); *RejKupSekl* a4; cudzołofthwá ſie nie dopuſzczamy/ áni żadnego wyſtępu czyniemy *HistAl* I6v, I6, I6v, K2v, K3v, K4; *KromRozm I* H2; A kto czyni prawdę (*marg*) prawdziwie a niezmſlnie [!] dobrze (–) idzieć na ſwiatłość/ aby były obiawione vczynki iego *MurzNT Ioann* 3/21; ábyfmy prawdę czyniąc rć. to yeſt/ vprzeymye ſye ſprawuyac w miłofci przeciw bogu y bliżnyemu/ pomnażali ſye we wſſem dobrym *KromRozm III* H2v, D, G8, H3v; *DiarDop* 103; *BielKom* D; *GliczKsiqż* B7v, D6v, G4; *LubPs* Dv [2 r.], Ev, I2, I4v, N5v (13); A ſlyſzyſz tu iakie bluznierſtwá tczynicie/ gdy tę martwą Spiżę tzáruiecie? *KrowObr* 103v, 60v, 61 [2 r.], 64 [3 r.], 64v [2 r.], 65 (12); *RejWiz* 133v, 142, 160v; Czynili zaś ſynowie Iſráelfcy złe rzeczy przed obhcżnoſcią Páńfką *Leop Iudic* 6/1; Náwroćcie ſie tedy grzeſſnicy/ á czynicie ſprawiedliwoſć przed Bogiem *Leop Tob* 13/8, *Num* 32/13, 3.Reg 21/20, 25, 4.Reg 17/12, 21/2 (59); *OrzList* b4v; *UstPraw* I3, I3v; *RejZwierc* 41, 132v; Kthory chodzi w towarzyſtwie tych co czynią złoſci/ á chodzi z ludźmi niepobożnymi. *BibRadz Iob* 34/8, *Gen* 18/25, 19/7, *Lev* 18/30, *Deut* 9/18, *Iudic* 2/11 (30); *OrzRozm B* [2 r.]; iakie tám okrucieństwo/ łupieſtwo/ morderſtwo nielithoſciwe czynili Hiſzpáni z Niemcy/ wyſłowić trudno *BielKron* 204v; Sam theż Loktek dziewki y mężátki gwałtem ku ſwey luboſci pobierał/ y wiele zbytnich rzeczy dopuſcił y czynił/ nic ná vpominanie nie dbáiac. *BielKron* 368, 4v, 45v, 60, 80, 87v (21); *KwiatKsiqż* B2, P4; *Mącz* 348d; *SarnUzn* C4; *RejAp* 152, 193, Dd3; nie ták fromotna rzecz ieſt nieſláhciczewi/ nie czynić ſpraw pocżciwych/ iáko ſláhcicewi *Górndworz* Dv, Q4, T8v [2 r.], Y5v, Ee8, Kk2v (8); *HistRzym* 28, 33, 46v, 51, 53v (13); *RejPos* 19, 71, 163, 180v, 200v (10); kto czyni grzech/ ze dyablá ieſt/ ábowiem od pocżátku dyabeł grzeſzy. *RejPosWiecz* ² 93v, 92v, 93v; *RejPosWiecz* ³ 98v; *BiałKat* 216, 261, 373v, 376; widzą w moich ſyniech obyczáie ſproſne. Widząc co oni czynią/ przeciwnego Bogu *BielSat* G4; *GrzegŚm* 7 [2 r.], 12; *KuczbKat* 205, 321; *RejZwierc* 44, 63v, 104v, 128v, 212; Mówcieſz tedy iaſniey/ áby z tych ſłow kto nierozumiał/ żeby Pan Bog y grzechy w nas

fprowadzał/ á my ich nieczynili ále cierpieli *WujJud* 138, 60v, 64 [2 r.], 66v [2 r.], 97v, 108 [2 r.] (13); *WujJudConf* 233v; *RejPosWstaw* [41²]^v; Wlzytkie przestęptwá iego/ ktore czynił/ niewspomniá się mu/ wfprowadliwości fwey którą czynił/ żyć będzie *BudBib Ez* 18/22, *Iudic* 19/23, *3.Reg* 14/8, *k.* [212]a *marg*, *4.Reg* 15/34, 16/2 (30); *BiałKaz* A4v [2 r.]; *BudNT* b8, *Matth* 5/47, 6/1, *1.Ioann* 3/4 [2 r.], 3/7 (8); *CzechRozm* 56 [3 r.], 56v, 213 [2 r.], 214v [2 r.], 215 [4 r.] (18); *PaprPan* B3; *ModrzBaz* 1, 59, 63v, 109, 114v, 135v; *SkarJedn* 5; *Calag* 258a; *SkarŻyw* 92, 251, 338, 403, 517 (6); *StryjKron* 31, 51, 467; *CzechEp* 20, 27, 54, 151, [380]; *NiemObr* 105 [2 r.], 106 [2 r.], 115; *KochMRot* A2v; *ReszPrz* 61, 63; *ReszList* 166, 171; *WerGość* 204; W Swiecie przebywając, miłość wielką czynił/ Wiele ich vzdrowiał/ martwe fłowem wkrzeszał *ArtKanc* B12, C16v, K11, M4; *GórnRozm* C4v, E3 [2 r.]; *ZawJeft* 39 [2 r.]; *GostGosp* 152; *OrzJan* 95, 103; *LatHar* 113, 159, 606; *KołakSzczęśl* B3v; dobre vczynki fą fprowadliwością: á iż człowiek czyniący dobrze/ czyni fprowadliwość. *WujNT* 25, 12, 20, *Matth* 6/1, s. 26, *Matth* 7/23 (62); prawo tak nowego iáko ftáregó zakonu/ té którzy brácią zabiáią/ y infzé okrutné vczynki czynią/ frego karze y potępia *SarnStat* 595 [*idem*] 609, 5, 150, 245, 349 (12); *SiebRozmyśl* H4v; *KlonKr* A2v; *KmitaSpit* Cv; *PowodPr* 3, 42; Gdzież tu zołtanie pychá y hárdóść owych wyfokich pánow y ftanow/ ktorzy nigdy tákiey pokory nie czynią/ á fobie iá zá zelżywość máią *SkarKaz* 515b, 279a [2 r.], 312a, 349b, 350a [5 r.], 384b (15); *GostCast* 18; *SkarKazSej* 661b [2 r.], 662a, 670b, 687b, 706b (8). *Cf* *czynić co naprzeciwko komu; co czym; co nad kim; co z kim; co na kim; co w kim.*

czynić komu, czemu (26): *TarDuch* B4; *LubPs* X4v; Kto wylewá krew: á ktho czyni zdráde robotnikowi/ brácia fobie fą. *Leop Eccli* 34/27; Nie vkrádniesz nic żadnemu/ fáłzú nie czyn brátu fwemu *ArtKanc* M4, K11; *GórnRozm* C4v; *WujNT* 466 *marg*, 625; *SarnStat* 701, 707, 1206; Gdy nas vkrzywdzi bliźni náłz á wyftąpi przeciw nam/ czynmy mu miłóśierdzie/ odpulzczaymy *SkarKaz* 279a, 349b, 386b, 422b. *Cf Przysłowie.*

czynić co (na)przeciw(ko) komu, przeciw(ko) czemu (7): pamiętay na bluznienie ktore czynią ludzie głupi naprzeciw tobie wftawicznie, *WróbŻółt* 73/22, Ov; *LibLeg* 10/154; *Leop Ps* 118/78; Czynił też wiele złego przeciw Bogu y zákonowi/ przeto nań Bog dopuścił iż go zabił Fáceia drugi fyn Romelie *BielKron* 88; *SkarŻyw* 83; *ArtKanc* I18.

czynić co czym (2): *Leop Sap* 3/14; A niektorzy chytrze ty błędy fárbuią [...] y tak fłowy zdráde czynią *WujJudConf* 243v.

czynić co nad kim (45), *nad czym* (1): *WróbŻółt* 58/6, S5v; Przepominając oney dziwney frogółci iego którą on czynił przed oblicznością ich nád nieprzyacióły *RejPs* 114v; fbithek czynia nad hołpodarem moyem, y nad zyemyam hołpodara mego. *LibLeg* 11/168; *LubPs* Z5; *KrowObr* 110v; Antyochus okrucieńftwo nád mieffczány w Ieruzálem czyni/ zabiya łupi/ przedawa/ y kościół wybrał *Leop 2.Mach* 5 *arg*, *Ex* 20/6, czynicie miłofierdzie y láłkę każdy nád bliźnim fwym. *BibRadz Zach* 7/9, *Deut* 5/10, *2.Mach* 5/6; Tám Ruś bez wftydu fie zachowála/ czyniąc gwałty y morderftwá rozmaíte nád poľpolitym ludem w wielkiej Polfczce. *BielKron* 354v, 54, 54v, 65, 78v, 86v (16); *RejAp* 164; *RejPos* 71, 152v, 226v; *BiałKat* 213v; *BudBib Ex* 20/6, *2.Reg* 10/2; *PaprPan* Lv; *SkarŻyw* 29, 135 [2 r.], 179, 271, 572; *ArtKanc* M4; *SarnStat* 1103; *SiebRozmyśl* D; *KlonKr* A3; *SkarKazSej* 662a.

czynić co z kim, z czym (4): *Leop Iudic* 19/24; Coż owłzem s tymi ielzczę więcey miłofierdzya fwego czynić raczy/ chociay to niewidomie ípráwować á okázować raczy/ ktorzy ízukáią á náíláduią fwiętego imienia íego. *RejPos* 284v; íákíe tedy tám báłwochwálstwo z tym chlebem y winem we Mízy czynią *WujJudConf* 241; *BudBib Gen* 21/23.

czynic co na kim (2): żadnégo obywałelá ośiádlégo [...] nie będziemy áni rofkazemy łápác/ áni żadnéy pomłty ná nim czynić *SarnStat* 894 [*idem*] 702.

czynić co w kim (5), *w czym* (1): Nieczyńcie nic niepráwego w Sądzie/ w łókcíu/ w wázeniu/ w pomierzániu. *Leop Lev* 19/35; íam íeít Pan Bog mocny/ miłóścíwy/ czyniác miłofierdzye w tych ktorzy mię miłujá *BielKron* 32, 86v *marg*; *WujJud* 137v; y czynili wielki mord w Izráelu, *BudBib* 1.*Mach* 7/22; *PowodPr* 12.

Ze zdaniem dopełnieniowym wprowadzonym zawsze zaimkiem „co” [w tym z zapowiednikiem: to (91)] (128): *BierEz* 14; *OpecŻyw* 59v; *BielŻyw* 35, 51, 165; *WróbŻółt* B7; *RejPs* 60v; *RejRozpr* K3v; *SeklKat* D2, D3, D4, E4, F2v (9); *HistAl* G5v, K; *KromRozm I* N4v; *MurzNT Mar* 2/24; *KromRozm II* k2; *GroicPorz* mm2; *RejWiz* 187v; Nie będzielz czynił co niepráwego íeít/áni będzielz łádził nieśpráwiedliwie *Leop Lev* 19/15, 2.*Par* 14/2, 20/32, 26/4, 27/2, 31/20 (8); *BibRadz Deut* 13/18, II 95d *marg*; *BielKron* 62v; *KochSat* [C2]; *Mącz* 17b, 88d, 115c; *RejAp* 132v; bo dla tego/ co miło/czyni człówiek/ to czo nieprzyłtoi: á dla tego záíę co przykro/ zániechywa tego czynić/ co był powinien *GórnDworz* li5v, D5v, D6, Y, Bb, Ff8; *HistRzym* 69v, 113v; *RejPos* 130v, 151, 219; *RejŻwierc* 25v, 215, 236d; bowiemeście zgrzelzyli przeciw Pánu Bogu wálzemu/ czyniác to colię íemu niepodobáło. *BudBib* 4.*Esdr* 2/3, 3.*Reg* 14/8, *Tob* 4/16, 3.*Esdr* 4/39, 4.*Esdr* 1/34, *Eccli* 15/11; *BudNT Ioann* 8/20 [= 29]; nie mogę tego co widzę być dobrym czynić/ dla grzechu mnie przyległego: Lécz częłto działám zle/ chociaż tego nie rad widzę. *CzechRozm* 206v, 212, 214, 215 [3 r.]; *PaprPan* Ff3v; video meliora, proboque, Deteriora sequor. [...] Widzę co íeít lepszégo/ lecz czynię co wáđzi. *ModrzBaz* 7, 24v, 52v, 81v; *SkarJedn* 354; Przeto złość porzuc/ czyń co ráđzi cnotá *KochPs* 54; *CzechEp* 25, 53, 85, 201, 215 (12); *GórnRozm* E2v [2 r.]; *GostGosp* 166; *GrabowSet* C3, Qv; *LatHar* 248; *WujNT Matth* 12/2, *Ioann* 8/29, *Rom* 1/28, 2/1, 7/15 [2 r.] (18); *SarnStat* 13 [2 r.] [*idem*] 164; *SkarKaz* 279b, 350b, 421b, 638a [2 r.]; *PowodPr* 3; *CiekPotr* 47, 77; *SkarKazSej* 694b, 696b; *SzarzRyt* C3v.

W charakterystycznych połączeniach: czynić (co) dobrego (62), grzech (29), grzech nieczysty (5), kłámstwo (5), kradzież (5), miłosierdzie (35), morderstwo (5), nieprawość (19), obrzydłość (14), okrucieństwo (24), prawdę (10), rzeczy dobre (5), rzeczy złe (17), sąd (6), sprawiedliwość (40), uczynki boże (5), uczynki dobre (52), uczynki miło sierne (7), (co) zacnego (5), zdradę (9), (co) złego (38), złości (2).

Przysłowie: *BielŻyw* 51; Czo tobie miło czyn drugiemu, A czo tobie nie lubo nie czyn drugiemu. *WróbŻółt* B7; *SeklKat* B3v [2 r.], L2 [2 r.]; A íżby íie w tweý cnotie też to włáđziło/ Byś drugiemu nie czynił/ co tobie nie miło. *RejWiz* 187v; *RejPos* 130v; Czego íám nierad widzíš nie czyníże tego drugiemu. *BudBib Tob* 4/16; *PaprPan* Ff3v [ogółem 11 r.].

Szeregi: »czynić i pełnić« (1) : Yako íeít/ proznowanie/ obzarłtwo/ opylłtwo/ kósterłtwo/ friyerłtwo/ blufnierłtwo/ y naynich grzechach/ ktore nawięcey krzełciany czinią y pełnią w dzień fwięty *SeklKat* G3.

»czynić a popełniać« (1): Mienić á ozywác fie biskupem/ kápłanem/ duchownym/ á ísprawy złościwe á przeciwnie vrzędowi íwemu czynić á popełniać. *RejPos* 189v.

»czynić i stroić« (1): wchodza wzyemye hośpodara moyego y czynya y ítroya wyelkie rzeczi y íbithek czynya nad hośpodarem moyem *LibLeg* 11/168.

»czynić i wykonywać« (1): Zebyfmy bluźnierftwá [...] potáiemne wízelákie íprofnóści wykonywáiąc/ y przeciw zwierzchnóści świeckiey co nie przyftoynego czynic y wykonywác mieli. *CzechEp* 54.

b. *Ustanawiać, zaprowadzać; facere JanStat, Vulg, Cn; statuere Modrz; erigere JanStat [co] (88) :* mi na tich mieřczach nie dopwfczymy granycz zadnich czynycz. *LibLeg* 11/85, 10/70v, 11/26v, 57v; *KromRozm III* E4v; taka odmiana obraża i zwierzchność JKM. przeciw ktorej nikt privatim odmiany czynić nie może i przeciw pospolitej uchwale przeszłego sejmu piotrkowskiego. *Diar* 52; tznienie fiedm ítopniow flug kościelnych. *KrowObr* 119v; Abowiem nie kochałz fie thy w zátóraceniu nálfym bo po burzy czyniřz vćiřlenie/ á po płáczu y żáłobie rozrádowanie wlewałz. *Leop Tob* 3/22, *Iac* 3/18; *UstPraw* I2, I2v; Wyfádził tedy Cefarz ty ořoby/ kthorzyby formę decretu czynili *BielKron* 208v; *Pacifico*, Czinię pokóy/ Vskramiam/ Vřpokoyam *Mącz* 285b; *SarnUzn* F, G8; *GórnDworz* Gg5; *HistLan* F; *BielSpr* 40; *BudNT Eph* 2/15; *CzechRozm* 98; *ModrzBaz* 67, 124v; *SkarJedn* 31, 81, 369; *SkarŻyw* 309; *CzechEp* 43; Niech íczępi miedzy ludźmi dobre obyczáie: Niechay czyni porządek/ rořtérkóm zábięga *KochPieř* 51; *BielRozm* 8; *GórnRozm* C3 [2 r.]; *LatHar* 599; ci prawdźiwie rozerwánia y odfzczepieńftwá czynili [...] Bo tyle krztow czynili/ ile było krzćicielow *WujNT* 579, 44 marg, *Eph* 2/15, *Iac* 3/18, Bbbbbbb; ná rzeczy które ná tãrgi przez kmiećie bywáią wożóné [...] cénę y miárę wkłádáli/ pořtánawáli/ miárkowáli/ y czynili [*indicere, instituere, moderari et erigere JanStat* 278] wedle ítárádawného zwyczáiu. *SarnStat* 930, 117, 129, 270 [2 r.], 285, 288 (16); ná Seymiku gdzie táxę pożytkow będą czynić *GrabPospR* M2v; *SkarKaz* 312a.

czynić komu, czemu (10): Choc im [Żydom] Státutá nyepráwye bárwy czynyą/ náturá ye lámá práwye ínyą ná íwyát wypuřćza *GliczKsiąż* B2; Melchisedekowi piřmo ř. zgołá żadnego oycá y mátki/ áni ná niebie/ áni ná żiemi nie przyczyta/ áni íákiego początku y końcá dni czyni *CzechRozm* 35; *SkarJedn* 62, 312; [Bóg] náturze porządek nieodmienny czyni *Oczko* 3v; *GórnRozm* C3 [2 r.]; *ZapKořcier* 1587/72; Woiewodowie cénę rzeczam máią czynić. *SarnStat* 930 marg, 269.

czynić czym (3): *RejAp* 113; poczał ten pokoy czynić namowámi íwymi *BiałKaz* M; *CzechEp* [402].

czynić między kim, między czym (15): *KrowObr* 216v, 218, 218v; *BielKron* 407; *GrzegRóżn* K4v; *BiałKat* 133v; *WujJud* 79v; Czynią rozność miedzy fáłřzem á nieprawdą [*Diserimen statuunt*]. *ModrzBaz* 61, 91; áby íáko pářterz owce do kupy zganiał/ pokoy miedzy nieřpokoynymi czynił/ zgodę S. fundował *SkarJedn* 122; *CzechEp* [402]; Więć ieden rozność czyni miedzy dniami [*iudicat diem inter diem*] á drugiemu káždy dzień iednáki *WujNT Rom* 14/5, s. 81, 330; pořtánawiamy/ íkázuiemy/ y kończác rzecz/ to iednánie czynimy/ miedzy Królem Ie⁸⁰ M. y Biskupem przerzeczonym. *SarnStat* 184.

czynić w kim, w czym (7): *RejAp* 113; *CzechRozm* 16v, 98v; Duchá S. pochodzenia od fyná kto nie zna/ nierowność w Bořtwie czyni. *SkarJedn* d5v, 285; *SkarKaz* Oooob; áby káždemu wolno było/ wiárę íobie íáką chce tworzyć/ y odmianý w kořćiele czynić *SkarKaz* 701a.

W charakterystycznych połączeniach: czynić cenę (6), granice (10); nierówność (3), odmiany (4), pokój (18), porządek (9), różnicę (4) różność (8).

c. Przeprowadzać, zawierać, wydawać (akty prawne); *facere BartBydg, Mącz, Modrz, JanStat, Cn; pronuntiare Mącz, Modrz; condere Mącz, JanStat; definire, praescri bere Modrz; figere Mącz [co] (134) : BierEz B3; pactum facere, zmovą czynycz BartBydg 105; LibLeg 6/158v, 160; RejKup y5, z7, Aa; KromRozm I D3, I3v; każdy rękoymia niema w ładzie [!] nic záltawować/ ani Contráktow czynić bez dozwoleńia iłtćá UstPraw F4v; Godzi się vmowy czynić á łtánowiąć rzeczy/ biorąc łobie ná świádecztwo imię Boże BibRadz I 11d marg, Dan 3/29, Iudith 3 arg; Goski A2v; OrzRozm E2v, I3; dołyc rołtropnie połtánowanie czynił/ chocia piłmá nie wiele vmiał. BielKron 187v, 9, 78, 177v, 205v, 218v (8); KwiatKsiąż E3v; Figere et refigere leges, Czinić y zás kázić łtátuta á vłtáwy. Mącz 126d; Pronuntio [...] skázuyę/ decret á skażń czinię. Mącz 254b, 272a, 366d, 374b; RejPos 120, 178v; WujJudConf 157v; WierKróc Bv; CzechRozm 75, 81; Sędziowie duchownego práwá nigdy (ile wiem) nieczynią wyroku/ iedno zkárty/ ná ktorey będzie pirwey nápiłány. ModrzBaz 88, 21, 78, 88, 89v [2 r.], 96v, 126; SkarJedn 333, 374; A co się Conłtituciy tycze włzák wiemy iáko ie czynią/ y iáko nie ktorzy z gotowemi na Seym przyiezďáią [!], GórńRozm F4v; KochProp 10; ActReg 44, 45; Foedero – Przimierze czinie. Calep 426b; Sponso – Zrękowini czinie do ozenia. Calep 1000b, 290b, 744b, 1080a; KochAp 13; WujNT 461; OBiēcuiemy/ iż żadnych vłtaw czynić niebędziemy nowych SarnStat 49; próznoby Práwá czynić/ gďzieby nie były exequowáné SarnStat 54 [idem] 918; vłtáwiamy/ y tę ordinácią czyniemy [statuimus et ordinamus JanStat 594] SarnStat 503, 49, 50, 66, 67, 85 [2 r.] (19); SkarKaz 3a; mądrzy rádzą/ á głupi dekretá y konkluzye czynią. SkarKaz Sej 695a, 700a, 707a.*

czynić do kogo (2): RejPos 163v; Opowiem wyrok iego/ ktory czynił do mnie GrabowSet E3v.

czynić około czego (3): Stánowieniá nie czynią około obrony. BielSat Hv; vłtáwy około łprawowánia rzeczy czynił/ y wykonywał ModrzBaz 25; GórńRozm K4.

czynić komu (3): iáka to iełt wielka rołpułtność/ że ty y o tey rzeczy inłzym vłtawę czynić chcełz/ o czym łam ná się vłtáwy żadney mieć niechcełz? ModrzBaz 50v, 122v; Práwo łobie łami czyniemy. SarnStat 65.

czynić przeciw komu, przeciw czemu (2): BielKron 172v; Sámi łie tu z Saulem y z Dáthánem/ Kore y Abironem ładzićie/ y łtráłzliwą łkażń przeciw łobie czynicie. WujJud 9.

czynić na kogo, na co (6): Kryłtus łam ċini frogy Decret ná Drugie RejKup ee3v, Aa; RejZwierc 60v; SkarŻyw 337; SarnStat 1130; SkarKaz 3a.

czynić o kogo, o co (4): MycPrz II Bv; ActReg 85; bo z łobą o to contráctu nie czynili, bo łie nie ználi SarnStat 1271; Čzyni [Judas] Kontrákt o Páná choć mu workow wierzy/ Przecie go on tárguie włtawłzy od wieczery. KlonWor 28.

czynić między kim (2): Diktatorá vłtawcie [...] ten zupełná mocą decyzye miedzy námi á imi niechay čzyni/ chcecieli złemu zábieżeć. BielKron 107v; GórńRozm D.

czynić nad kim (1): on Dawid wydawa ná się frogą łentencią/ á frogi dekret nád łobą čzyni. RejPos 164v.

czynić z kim (27): *MetrKor* 46/47; na chrcie [!] łpanem bogiem czynym przimierze *SeklKat* V3; *BibRadz* I 5c marg, *Gen* 17/4, 2.*Esdr* 9/38; *BielKron* 216, 389v; Y tak z Robotniki czyni znowę/ abyć piérwéy vkazał *Grundfešt Strum* E3v, E2v; *CzechRozm* 74v, 75, 76, 263 [2 r.]; *ModrzBaz* 141v; abyście pokoiu nieczynili z obywatelmi tey ziemie *SkarŻyw* 557, 164, 503; niektorzy z Dyabłem połtánowanie czynili *NiemObr* 177; *ActReg* 85; *SarnStat* 441, 868, 1069, 1125, 1127, 1271; *SkarKaz* 455a.

czynić za kim (1): Paweł Decret czynj za Kupczem *RejKup* Eev.

czynić o czym (6): *BielKron* 228v; *RejPos* 157; *CzechRozm* 76; łędzia [...] aby tym wolniey o káždey rzeczy wyrok łprawiedliwości służący czynił. *ModrzBaz* 95, 50v; *CzechEp* 100.

czynić w czym (2): Podwoiewodzy iełliby nieczynił vftaw w rzeczách przedáiących/ tedy Woiewodzye ma być deferowan *UstPraw* A2; *SarnStat* 868.

W charakterystycznych połączeniach : *czynić dekrety* (25), *kontrakty* (5), *ordynacje* (3), *prawo* (7), *przymierze* (15), *skazania* (5), *skażn* (3), *statuty* (4), *traktat* (3), *ugodę* (3), *umowę* (4), *ustawy* (22), *wyroki* (19), *znowę* (9).

Szereg: »czynić i ustawiać« (1): gdj łie iuż takie zbytki poczęły zámnażać ná łwiece/ thedy łrogie grozy y łrogie práwá ná to czynili y vftáwiali *RejZwierc* 60v.

d. *Znaczyć, kreślić; (lineas) indicare* *Mącz* [co] (25) : I iefztze dáley/ tchnąc nád tą Wodą mowifz/ krełlenie tzyniąc. *KrowObr* 73, 73v, 103; *Lineo*, *Liniyuyę*/ *kryłzę*/ *kriski* czinię. *Mącz* 194b, 172b; *BudBib* I 289a marg; *SarnStat* 171.

czynić komu (1): Czyni mu Potym Káplán ná czele y ná pierśiach/ znak krzyża świętego *KarnNap* B3v.

czynić czym (9): mazidłem albo Oleiem wewnátrz łterzy krzyże/ a zewnátrz łiedm krzyżow/ tzynicie y łmaruiecie. *KrowObr* 103, 73, 83, 101v, 123v, 239; *virga qua Geometrae lineas indicant*, Prątek którym Geometre liniye czynią. *Mącz* 345a; łz całą ręką żegnáią/ y krzyłz S. iednym páłcem czynią. *SkarJedn* 233, 232.

czynić nad kim (2), *nad czym* (2): Darmo y ony krełłáne krzyże/ ktore tzynicie rękomá nád wodą/ nád chlebem/ nád winem/ nád łolą/ nád ogniem/ gromnicámi *KrowObr* 239, 73, 98; iác iedno czynię znak z wody nád wámi/ łz iefł tego wam potrzebá *RejPos* 12v.

czynić na czym (8): ná dłoniach iego krzyżyki oleiem tzynicie *KrowObr* 123v, 101; *BielKron* 329; *RejPos* 153v; czyni ná podobnych mieyfcách znáki/ y łokcie pokárbuy álbo popifz *Strum* Cv; *KarnNap* B3v; *SkarJedn* 232; łozeph/ kazał łobie [...] wody przynieść/ ná ktorą kłádąc krzyłz łwięty/ y czyniác ij ná wodzie/ mowifł *SkarŻyw* 458.

czynić po czym (1): Zwony krzćicie/ Oleiem łmáruyćie/ wodą kropćie/ krzyżyki po nich tzynicie *KrowObr* 103v.

W charakterystycznych połączeniach: *czynić kreślenie* (3), *krzyże* (7), *krzyżyki* (7), *znak* (4).

e. *Przygotowywać, przysposabiać* [co] (5) :

czynić komu (3): *SkarŻyw* 22; *Minerva*, *Venus*, *Iuno*: wnet *Phaebus* włpániły *Polecił*/ byłmy przyłtęp ktobie im czyniły. *RybWit* A3. Cf *czynić komu czym*.

czynić na co (2): Wilk ná mieyfcu nie vtyie/ Choć wie iż nań czynią kije *BielKom* A2; wędzidlá ná vporne konie czynią *RejAp* 127.

czynić komu czym (1): Widzę iá każdego z was zdrowiem á gárdłem moim szczyt łobie przeciw przyśłym przygodam czynić *BielKron* 306v.

f. *Układać, tworzyć, wymyślać; facere* *Mącz*, *Cn*; *conscribere* *JanStat* [co] (45) : *SeklWyzn* d4v; *MurzNT* 111; *LubPs* cc5v; Abowiem drugi niż zácźnie Inwentarz czynić/ połowicę indzie wynieść może *GroicPorz* ee3v, ee3 [2 r.], oo3; Tobiafz bacząc że w rychle miał vmrzeć/ teštáment czyni *Leop Tob* 4 arg; *UstPraw* K2v; *BibRadz Hebr* 9/16; *BielKron* 97; Canere carmen, Wierfze śpiewać/ czinić Rymować. *Mącz* 33d, 307d, 452b, 452c, 486c; *GórnDworz* D8v; *RejPosWiecz* ³ 96v; *RejZwierc* 274v; *CzechRozm* 260; málowania nieuczćiwe/ pieśni włzeteczne/ wespółek y ztemi ktorzi ie czynią [cum authoribus]/ niech będą zmiaft wyrzucone. *ModrzBaz* 82v; *ZapKościer* 1581/21v; *StryjKron* A6; ZE krótkie fráfkzi czynię/ to Iákubie winiáf: Krótfzé twoié nierowno/ bo ich ty nie czyniáf. *KochFr* 14; *KlonŻal* E4; MOwiáf o mnie po kárczmach/ iż złé wiérfe czynię: A choć ich ty nie czyniáf/ ia ciebie nie winię. *PudłFr* 34, 65; *Calep* 1060a; *WujNT Hebr* 9/16; *SarnStat* 213; *KlonWor* 70.

czynić komu (4): A czynili łobie o nas báśni rozmáyći pogáni *RejPs* 66v; *RejPos* 102v; *SkarKaz* 421b; Syluius Scytá/ teštáment táki fynom czyniáf. *SkarKazSej* 676b.

W charakterystycznych połączeniach: czynić fraszki (3), *inwentarz* (6), *testament* (15), *wiersze* (7).

a. *Tworzyć sobie, zmyślać (przeważnie bogów)* (8) : Fingo – zmisliám, czinię. *Calep* 419b.

czynić kogo (7): *BiałKat* 111; miáfto iedne⁸⁰ dwu łtworzyćielu/ przeciw piłmu święte^{mu} y łwym oycom y kościołowi/ tym rozumem łwym czyni. *CzechEp* 277, 177. *Cf* *czynić kogo sobie*.

czynić kogo sobie (4): *SeklKat* E2; Kto co wymyfla/ inźzego łobie Bogá czyni. *RejPos* 236v marg, 236v; *CzechRozm* 122.

Szereg: »zmyślać i czynić« (1) : dwu łobie wybáwićielow/ á pogotowiu y Bogow zmyfláćie y czynićie. *CzechRozm* 122.

A. *Wytwarzać, stwarzać* (608) :

a. *Wyrabiać, produkować, budować; facere* *Vulg*, *Jan Stat*, *Cn*; *construere*, *ducere*, *ingere*, *refingere* *Mącz*; *conficere* *JanStat* [w tym: co (417)] (428) : *BierEz* D3; Też oleyek róžany czynią niektorzy/ Nakładá róžej w oliwę w łklenicze á potem iá wyłtawią na floncze. *FalZioł* I 116a; Syrop thym obyczaiem czynią. *FalZioł* I 149d; Też firop Pigwiany kthory w aptekach czynią/ ieft barzo dobry ludziem ktorzy chęci khu iedzeniu niemaią *FalZioł* III 13d, I 4d, 18a, 113b, 135b, 149d [2 r.] (33); drugdzie też na bregach [!] rzecznych y po ziemi [pcoły] dobrowolno plałthry miodowe czynią *MiechGlab* 77; *RejRozpr* I3; *GliczKsiąż* G6v; kto wam ty rzetzone Obrázy rofkazał tżynić/ y do kościołow krześćijáńfkich łtháwiáf *KrowObr* 110, 94, 109v, 110v [3 r.], 111 [3 r.], 112v [2 r.] (14); *Leop Ex* 36/1, *Is* 19/10; Gdzye mołty czynią [...] áby brał mołtowe: w tákiey rzeczy może mołt rzrucić á brodem iechác *UstPraw* Ev; Łltwiniec złotnikowi/ kazał fygniet czynić *RejFig* Cc6; *BibRadz Ex* 28/11, 30/32, 38, *Num* 15/3, *Ps* 113/8 (8); ci robaći [!] liściem żywią fie/ wypułzczáiąc z łiebie iedwab iáko páiák czyni páięczyne *BielKron* 276v; Hál miáfto [...] gdzie dobrą zbroię czynią *BielKron* 287; tám iedwabne łzáty czynią łubtylne nád tym morze^m Káłpiłkim. *BielKron* 439v; Był też tám Zyd ieden co theż łtrzelbę pułzkárfką czyniáf *BielKron* 459, 32, 36v, 64v, 94v, 229 (18); *Pityocape* [...]

Robak który prochno czini *Mqcz* 32d; Candelas sebare, Swieczki czynić *Mqcz* 33b; Cimbaltownik kóry [.] cimbały czini *Mqcz* 76b; Monumenta secundum vias ponebant veteres [...] Stárzy podle dróg czynili groby *Mqcz* 231a, 2b, 32d, 33a, 42c, 49c (63); Niektorzy ná fpánie to lekárftwo czynią/ máćierzą dufzkę z korzenim w ocćie wárzą/ á to po trzy dni piją *SienLek* 56v; Piją też ná to másć czerwoną z Aptéki/ którą ták czynią (*marg*) Czerwoną másć dźiáłác. (–) *SienLek* 149, 54, 63v, 77, 81, 116 (17); á tę ziemię/ gdzie podzieć będzie/ którą czyniąć doł wykopáią? *GórnDworz* P2v, F; *HistRzym* 66v, 92v, 93; *RejPos* 348v; grządki nadobnie każełz pokopác nie czyníże ich owák kołpakiem názbyt wyłoko *RejZwierc* 107v, 274; mieszáli ná ten čás w woýfcze rozmáite Rzemieśniki/ Ciefle/ Kowale/ Málárze/ Słófarze/ Płátnerze/ Bárwierze/ Lekárze y innych wiele/ ktorzy czynili te rzeczy ktorych było potrzebá *BielSpr* 9, 2, 9 [3 r.], 9v, 47v, 54 (14); *WujJud* 46v [4 r.], 47 [2 r.], 169, L13v, Mm7v [2 r.]; *WujJudConf* 47, 51v; Y pomrą wielcy y máli w ziemi tey [...] nie będzie fię też nikt rzázác/ áni łýsiny czynić dla nich. *BudBib Ier* 16/6, *Is* 44/12, 13 [2 r.], *Ez* 22/3; Abowiém kiedy óni robią na Pręty/ tedy nic nie dba/ ledá kędy ziemię rofypuie/ y Groblą czyni ná zbyt. *Strum* F3, Dv, E3, Fv, F2v, G (13); *CzechRozm* 79v; Vrzędniák tákiego pilno trzebá/ [...] ktoryby o wýzytkich rzeczách/ ták tych co się domá rodzą/ ábo ie czynią/ iáko też z inąd przywieżionych/ doftátteczną wiadomość miał *ModrzBaz* 33; *SkarJedn* 24; *Oczko* 32v, 39; Miod czynić. Mellificare. *Calag* 287b, 364b; grzebieńmi frogiemi ciáło ich tárgác/ y po nim iáko brozdy czynić/ okrutnik rofkazał. *SkarŻyw* 63, 40, 311, 573; *BielSjem* 33; *ArtKanc* M2v, M3v; Casearius – Ten ktori feri czini. *Calep* 168b; Formo – Czinię, kłztałt daię. *Calep* 430a, 181b, 268b, 385a, 413a, 506a (24); Octy winne/ miodowe/ piwne/ ágrefty/ to rofkázowác doftátkiem czynić: y przypominác kiedy to dźiáłác. *GostGosp* 130, 130, 132 [2 r.]; *WujNT Act* 7/43, *Apoc* 13/14; *WysKaz* 42; vczyni gránice kopce fypiąć/ y inné znáki czyniąć *SarnStat* 465, 276; *KlonWor* 33.

czynić dla kogo (1): y czyniá ięś w vboftwie fwym dla gościa Páná y dobrodzieiá fwego. *SkarŻyw* 597.

czynić z czego [*w tym: co* (107)] (110): W aptecze firop czinią ftthey ozanki *FalZioł* I 36d; Czinią z domowey gorczycze przyfmaki w kthorey ryby y mięfo maczáią *FalZioł* I 50d; Oley Lniany: piegi y nieczyftości z licza gubi/ á możelz z niego thakielz czynić gdy oliwy nie małz. *FalZioł* II 23, I 16d, 17a, 22c, 40a, 99c (43); *MiechGlab* 22, 61; Alexander/ przykazał rycerzom áby fniey [*z trzci ny*] czynili łodki *HistAl* M2v, H7v, I7; *RejWiz* 80v; Niemáią też sobie czynić bud z żadnego drzewá do budowánia. *UstPraw* D2; *BibRadz Num* 11/8, *Eccli* 33/14; z báwełny czynią fiateki ná ktorych legáią przywiązawfzy do czterzech drzew iáko w kolepcie *BielKron* 461v, 16v, 32v, 60v, 280v, 451 (7); Płótno z którego żagle do łodzi á okrętów czinią *Mqcz* 38a; Vasa ex luto ducere, Zbánki z glini czinić *Mqcz* 96a, 27b, 38b, 50b, 50d [2 r.], 52d (25); Czinią też łok z kopru włofkiego ná oczy ciemne *SienLek* 65v, 135v, 160v, 177v, 199; *RejPos* 71, 159v; *BielSat* N2v; *RejZwierc* 239; vbieráli konie y lámami fiebie w ftráfzliwe lárwy/ kthore czynili s fkor Bázyliífzkowych/ Lwich/ y innych *BielSpr* 44v, 73v; *WujJud* 169v, 258; *WujJudConf* 67; *SkarJedn* 254; *Oczko* 6v, 32v [2 r.]; *SkarŻyw* A3; Ná onym poboyfczu potym s trupich kości iák Kroniki Włofkie/ y Swedfskie dowodzą/ Mafillenfszowie Włofzy/ płoty koło Winnic czynili *StryjKron* 31, 51; *BielSjem* 38; *Calep* 261a, 262a; *SarnStat* 273; Rybogony

Bobr gdy ná brzegu wody/ Buduie przetrá y ofobne grody/ Z olšzyny łobie czyni indermachy/ Y dziwne gmáchy. *KlonFlis* E3v.

czynić komu, czemu [w tym: co (56)] (57): *FalZioł* I 16c, 85b, IV 41b, V 37, 46; *MiechGlab* 22; Nie czyniemy łobie żadnych lekarstw áni też żadnego⁸⁰ wřpomozenia łzukamy dla zdrowia náłznych ciał *HistAl* I5v; *MurzNT Luc* 12/33; Kto rołkazał tznin wielki oplátek kxięzey/ á ludziom máły. *KrowObr* Ss2, 26, 110v [2 r.], 112 [2 r.], 118, 184 *marg*; Nieczyń łobie obrázu rzezánego *Leop Ex* 20/4, *Lev* 19/28, *Ier* 44/19; *UstPraw* D2; *BibRadz Ex* 30/37, *Lev* 19/4, *Deut* 5/8; czynił zbroię bogom przeciw Gigántom *BielKron* 23v, 4v, 5, 32v, 44, 262 (8); *Mqcz* 76b, 246d; *SienLek* 130v, 174v; *RejPos* 71, 159v, 350; *KuczbKat* 275; łprzátáią [...] chrołthy/ kámienie/ drzewo/ y wřzelkie przegábánia/ drogi nápráwuia kłáda thego gromády wielkie/ áby czynili łzlák/ thym ktorzy prowadzá Celárzá *BielSpr* 53; *WujJud* 46v, 54; A łukienkę małą czyniła mu mátká iego *BudBib* 1.Reg 2/19, *Deut* 4/16, *Is* 44/17; *Strum* E4v; *ModrzBaz* 110v; *SkarŻyw* 118, 490; *BielSjem* 32v; *KołakSzczęśl* Bv; *WujNT Luc* 12/33; *WysKaz* 13; kto czyniác łtaw łobie wielki ná łwym, tráfi mu łie nieco zálać łąśiedzkiego *SarnStat* 1277, 1277; *SkarKaz* 487a; *KlonFlis* E3v.

czynić prze kogo (2): prołfe go dzis nakasę Czo yá przety czo zlie wierzá Wpiekcie czinię na wiečerzá *RejKup* cc8; *RejFig* Bb5.

czynić czym (3): *Mqcz* 193a; Czynią też Pułzkarze Smoki ogniłte tákowymże prochem przypráwionym *BielSpr* 74; Czyniecie tobie motyká w obozie wychody/ By lud morem nie zdychał gdy poczuie łmrody. *BielSjem* 32.

czynić z czym (2): POżyway [...] lektwarzu z kwiatu Boragowe⁸⁰ (ktoi czynią z kołciá z fercza łeleniego y z tabliczkami złotemi. *FalZioł* V 68; *LudWieś* B4v.

Zwrot: »czynić jeść« [szyk zmienny] (5): Maligne cibum prebere, Przes dzięki czinić yeść *Mqcz* 205d; On káżdego doyrzał/ opátrzył/ ieść czynił *SkarŻyw* 461, 118, 328, 597.

Szereg: »czynić a gotować« (1): łłuzbá Boża w koscyelę nic nye pocżnye bez tego nacżynia/ ktore czynią á gotuyá rzemyęsnicy. *GliczKsiąż* G6v.

W przen [co] (2) : niewiem co zá łataninę y miełzáninę czynicie/ niechác áni Luteranow áni Sákrámentarzow rozgmewáć *WujJud* 171.

czynić z czego komu (1): Czyńże łobie łyropek z rołtropney mądrości *RejWiz* 79.

b. *Zakłádać, urządzać, organizować; facere Vulg [co]* (36) : *LibLeg* 6/157; łowisk żadnych zwierzát áni ptakow nie czyniemy *HistAl* I5v; *Leop Ex* 36 *arg*; niewolno nikomu ná nich [rzekach] iázow czynić/ tákowych ktoreby hánowály drogę kupcom iádácym wodá *UstPraw* E2v; Ogródky które pod oknámi v domów czynią. *Mqcz* 158d; Circummunio, W koło murem obwodzę/ Ze wřząd obrony czinię. *Mqcz* 237a, 59d, 237a, 251d; *BielSat* N3v; *BielSpr* 24v, 32v, 55; *BielSjem* 40; Ten áni łtrzelác vmié: áni łtáwiác klatki Ná ptaki/ ni ná záiąc czynić tákże łiatki. *PudłFr* 32; *Calep* 361b, 836a; *SarnStat* 1047.

czynić komu, czemu (7): *FalZioł* I 27d; tzeułz tedy Pána Kryłtułá znowu krzyzuiełz/ y nowe mu groby tzninłz. *KrowObr* 105v, 105v; *BielKron* 25; Wilná ćicha Górę z wieku łádzóná/ potaiemnie łpycha Czyniác łobie gościniec ćichy do łiełtrzyce *KochPam* 83; *KlonFlis* F2v; *KlonWor* 20.

czynić czym (1): ktoremi [drzewcy] obronę czynili śpłowŹy [!] ie miŹternie po kráioch/ iákoby żaden nieprzyiáciel niemogł ich przełomić. *BielSpr* 30.

W przeni [co] (4): IeŹli Źię dáło z wieŹć ferce moię dla, niewiáŹty/ á v drzwi bliŹkiego mego (ieŹlim) podŹadę czynił. [iuxta ostium amici mei insidiatus sum] *BudBib Iob* 31/9; We wŹzech tych co go miłuiá/ słowá iego przyimuiá/ czyni przybytek Źwoy roŹkoŹŹny *ArtKanc* A13.

czynić komu (2): *RejPos* 227v; ktorzyŹcie wŹtáwę PáńŹká y ApoŹtolŹká KoŹciołá PowŹzechnego ták bluŹnić y pŹowác Źmieli/ AntychriŹtowi okrutnemu plác czyniác *WujJud* 240v.

Przeni (6) :

Zwrot: »czynić drogę, przestwor, przestrzeństwo« [w tym: komu (5)] = *facere sibi viam ad aliquem* *Cn* [szyk zmienny1 (4 : 1 : 1): *Leop Is* 57/14; Sese iactare et alios coeco impetu incurrere, Sam Źobie tylko przeŹtwor czynić á ná ynŹe ofliep [...] pádác. *Mącz* 161c; *RejPos* 234v; Potym Witołd czyniác Źobie przeŹtrzeństwo/ y wolno pánowanie w Litwie [...] nálaŹł przyczynę ácz nieŹuŹŹną y ná Włodimirza Olgerdowicá *StryjKron* 497; *OrzJan* 83; CI co nam wydrzeć y zepŹowác ofiárę nowego TeŹtámentu/ drogę AntychryŹtowi czyniác/ wŹiuiá *SkarKaz* 155a.

c. *Stwarzac; parare, operatorem esse Vulg* [kogo (2), co (17)] (19) : Ktory okrywa niebo obłoki/ á czyni deŹzcz ná Źiemi. *Leop Ps* 146/8; Podkáli Źie vbogi z bogáтым: obu tych czyni Pan. *Leop Prov* 22/2; *RejAp* 174v, 176; prorocy przed tym dziáłáli znáki y wkázywáli dziwy [...] kiedy chcieli czynili fucho/ á kiedy chcieli czynili deŹzcz. *RejPos* 10; *BudBib Ier* 10/13, 3. *Esdr* 4/35; Ia czynię ŹwiatłóŹć/ y Źtwarzam ciemnoŹci *CzechRozm* 9, 9 [3 r.], 36; *CzechEp* 198, 199; *LatHar* 346; *WujNT* 563.

czynić komu (1): Źtworzył P. Bog człowieká [...] Pierwey męŹá z ziemie/ potym niewiáŹtę z koŹci iego/ czyniác im ciáło beŹtyom nieco podobne *SkarŹyw* 259.

Szereg: »stworzyć i czynić« (1): okázuiác obyczáy á moc iego [Boga]/ ktorá on wŹzytko Źtworzył y czyni *GrzegŹm* 48.

d. *Konsekrowac; poświęcac, ofiarowac* (12) : Bo Zydwowie tich Źłow czynić á ofiárowác zá iedno wŹywiá/ iáko mamy *Exo*. 20. *Leuit*. 23. *Num* 6. *Iudic*. 6. 3. *Reg*. 8. *Luc*. 2. *Leuit* 9. *WujJud* 149; *SkarKaz* 155b [2 r.], Oooo2a.

czynić co (7): Y theraz ieŹt iŹtotnie z námi ChryŹtus/ kthóry [...] teŹ Źpráwę poświęca/ ábowiem nie człowiek czyni Ciáłá PáńŹkięgo y Krwie/ ále ón Źam/ kthóry ciérpiał dla nas/ ChryŹtus *BiałKat* 321; *WujJud* 180 marg, L12v, Mm3; iákoby we MŹzy kápłan miał czynić Ciáło BoŹe. *WujJudConf* 180; *SkarKaz* 155b, 243b.

Szereg: »czynić albo (to jest) poświęcac« (3): Iáko kápłan czyni álbo poświęca Ciáło BoŹe. *WujJud* 180 marg [idem] Mm3, 179v.

e. *Rodzić, płodzić, wydawac; facere Vulg* [co (59), kogo (2)] (61) : *MurzNT Luc* 3/89; A gdy wŹchodŹiła trawá y owoc czyniła/ tedy Źię pokazał y kákol. *BibRadz Matth* 13/26; Gravido, Płod czynie [!]/ czinię cięŹŹką. *Mącz* 149c; *ReszPrz* 57; Patro – Dzieci czynie. *Calep* 763a; *GostGosp* 124; Abowiem nie ieŹt drzewo dobre/ ktore czyni złe owoce: áni drzewo złe/ ktore czyni owoc dobry. *WujNT Luc* 6/43, *Mar* 4/32, *Luc* 6/43.

czynić z kogo (1): Nie czyń s Źiebie potomkow práwem vtrapionych. *BielKom* C2.

Szereg: »czynić i wypuszczać« (1): Iáko látoroſł nie może czynić y wypuſzczáć owocu lámá s ſiebie/ iefliby nie bjá trwáá y mocna w máćicy *RejPos Wiecz* ² 93.

W przen [co] (20) : czo ſię w młody vmysł wpoi/ tedy to głębokie korzenie czyni *KwiatKsiąż* K3v.

Zwrot: »owoc czynić« [*szyk zmienny*] (19): iż [*Jezus*] miał dobrą radę y naukę ludu dawać/ y owoc też wielki czynić. *WróbŻołt* B; *MurzNT Matth* 13/23, 21/43, *Luc* 3/8; miłowałeś kłamliwe/ á pokáziłeś przybytki tych ktorzy owoc czynili [*qui fructificabant*] *Leop* 4.*Esdr* 11/42, *Act* 17 *arg*; *BudNT Matth* 13/23; *CzechRozm* 257v; maſz też łam z ſiebie ile być może/ czynić inne owoce ſwiętey pokuty/ ćwiczác ſię w ſłużbie Bożey/ modłác ſię nabożnie *KarnNap* Dv; *CzechEp* 154, 340; *WerKaz* 301; *ArtKanc* K18; Czyńcieſz tedy owoce godne pokuty *WujNT Luc* 3/8, *Matth* 3/8, 13/23, s. 12, 15, 201.

a. *Wytwarzać (krew, flegmę itp.) [co] (30)* : Mięło wołowe [...] ieſt na fułſze/ przeto krew grubą czyni ale tuczy ciało *FalZioł* IV 5b, I 17b, 17d, 31c, 34b, 52c (17); Subtylnieyſze [*jadło*] mieni ſię á czyni krew czyſtą/A gorzkość odchodzącą/ też żość przeźroczyſtą. Wilgotne a zázyębłe tho flegmę podawa/ Záſię meláncolią kliowáte dawa. *RejWiz* 117v; Mleko czyſty ſok czyni/ gdy ie ciepło pije *SienLek* 6v, 7 [2 r.], 7v [2 r.], 9, 53v, S3; *Oczko* 12v.

czynić w czym, kim (3): każdy iarmuż czini w ciele Melancolią *FalZioł* I 123d, IV 25b; *SienLek* Vv.

f. *Wypracowywać, wyrabiać; przysparzać, przyno ſić; zyskiwać, osiągać; facere* *Mącz, Modrz; praestare Vulg [co] (52)* : *GroicPorz* b3; ięli ſię tám budować/ ofiadáe/ ták włafne pożytki iáko Rzeczypoſpolitey wynáydować y czynić *BielKron* 75v; Facio emolumentum, Czinię pożytek. *Mącz* 113c, 116b; kto mieſzka we mnie/ á ia w nim/ ten czyni pożytek wielki: bo beze mnie nic wczynić nie możecie. *RejPosWiecz* ² 93; *SkarŻyw* 574; *WujNT* 467.

czynić z czego (13): *RejKup* d3; ſproſna rzecz z ludzkiego zábijánia pożytek iáki czynić [*quaestum facere*] *ModrzBaz* 27v, 40v [2 r.], 44v, 54, 74v, 78 [2 r.], 117; *SkarŻyw* 334, 502; *Phil* S.

czynić komu, czemu (41): *BierEz* H4; *RejRozpr* K2v; *SeklKat* N; Iakos wiele złego dzyalał. Loterſtwá/ zrad/ fáłſywóczy Dzywnych vmysłow chytroſczy. Kto remis ſwiat dzywnie myłyl Bys iedno zyłk ſobie czynyl. *RejKup* g6v; *GliczKsiąż* I6, N5; Tám ſwe polá poſyali/ winnice ſłczepili/ Wdzyęcne ſoby pożytki tám ná wſſem czynili *LubPs* Y5v; *BibRadz Act* 19/24; *BielKron* 108, 185v, 189; niechay dworzánin ledá czego nie mowi/ niechay ſobie próżnej ławy nie czyni/ niech ſię nie chwali *GórnDworz* K7; *RejPos* 13; *KuczbKat* 330; *RejZwierc* B2v, 161v, 190v; *BudBib Is* 63/12, 14; Nie žal mi prace/ ktorą ná ſobie nioſę/ pożythki Pánu ſwému czyniác. *Strum* R, Q4v; Boć záprawdę niepożytecznym ma być on rozumian [...] kto żadnego pożytku Rzeczy poſpolitey/ ábo komukolwiek dłužen nieczyni [*nulla utilitas... redundet*]. *ModrzBaz* 99v, 40v [2 r.], 44v, 54 [2 r.], 74v, 78, 117; *KochPs* 174; Cefarz [...] wolał mordowánia zániechác/ á niſzli [...] ławę wietſzą y poćiechę Chreſciánom czynić. *SkarŻyw* 408, 130, 334, 502; Iagielo [...] wielki pozitek y ławe temu Kroleſtwu tziniel *Paprup* B4; *GostGosp* 38, 166; *Phil* S; zyłk wielki pánom ſwym czyniá [*quaestum magnum praestabat dominis suis*] wroząc. *WujNT Act* 16/16, *Act* 19/24.

czynić czym (5): *SeklKat* N; Tego czáfu też powiedáią ſtrzelbę ruſzniczną w Niemcech wynálezyono/ ále ia temu nie wierzę [...] Niemcy to ſobie tym ławę czyniá. *BielKron* 189, 137v; *RejZwierc* 190v; nierządnoſciá ciááá ſwego pożytek ſobie czyniá *ModrzBaz* 54.

B. Powodować (800) :

a. *Być przyczyną, źródłem czego; wywoływać, wzbu dzać; przynosić; efficere, inducere, parere Modrz; facere Vulg (612) :*

czynić co (589): Rádá nieczáfu fwego/ Nie czyni zyłku żadnego *BierEz* K2v; Pánow mnoŝtwo/ czyni vboŝtwo. *BierEz* P2, Iv, I4, Mv; *OpecŻyw* 165v; uoda morłka czyny pragnyenye kto yą pyye *PatKaz III* 126; oleiek tego kopru/ z oleykiem makowym zmiefzany/ czyni łpanie gdy nim łkronie pomaże. *FalZioł I* 7d; [*Pasternak*] wiathry czyni y gamraciją łtrogi *FalZioł I* 105b; Też korzeń łtarty albo łtluczony á na pępek przyłożony/ łtolcze czyni y łwą rzecz przyrodzoną paniam pobudza. *FalZioł I* 107a, I 5d, 12a, 15d, 16c, 24a (162); dwie łmierci człowiecze łą. iedna którą przyrodzenie przynałza, á druga którą czynią cznoty *BielŻyw* 81, 71, 145, 169; plugawość łagrowa która żyły zatikałac rozmaite niemoczi czyni z namnożenia złey krwi. *GlabGad* H2v; Iełzche też [sól] czyni ołtrość pokarmow ktore łame z łiebie łą przálne *GlabGad* I7v, B2, B4, B5, C7 [3 r.], D (38); Im ciem więcej roście imienie, Tym więtsze czyni pragnienie. *BierRozm* 20, 18, 24; *KłosAlg* A4v; *RejRozpr* G2v, G4, H; *RejKup* B; *BielKom* B7; *GliczKsiąż* E7v; *GroicPorz* ee2; *KrowObr* 81v, 111 [2 r.], 116v, 178, 188 (7); *RejWiz* 7, 11, 16, 18v, 19, 44 (13); *Leop Eccli* 27/15, 34/21; *OrzList* e4v; *UstPraw* K3v; *LeszczRzecz* A6; *BibRadz Prov* 26/28, 4.*Esdr* 3/33; *BielKron* 408; około ktorey [*nauki składania wierszów*] łię obieranie/ aczkolwiek niemały ku życiu/ y łkładaniu oracyey pożytek czyni/ awłzakolż mnie łię zda yż więcej ku rołkolfzowaniu służy. *KwiatKsiąż* I2v, Q2; *Mącz* 28a, 396b, 502a, 507c; *OrzQuin* B2v *marg*; Kołyłanie chorého/ tóż co y płotnem tárćie czyni. *SienLek* S2v, 1v, 5, 30, 31, 56 (9); *RejAp* AA5v, 19, 31; *Górndworz* F7; Myłł hárda więcej zelżywości czini niż łławy. *RejPos* 227v *marg*; *BiałKat* 23v, 241, 315v; *BielSat* Ev; *KuczbKat* 125; Staynia łzkodę y pożytek/ Czyni/ kto w niey baczy zbytek. *RejZwierc* 237v, A, A6v, B, 13, 29v (21); *BudBib Prop* 26/28; *Strum* N; łkoro im [*Adamowi i Ewie*] grzech oczy otworzył/ przyłłá ná nie boiazń [...] Coż mniemałż áby y dziś grzech tego nieczynił? *BiałKaz* A4v; Ale łie iednák y o tym pytác mułżę/ co mię dolega/ y wątpliwość czyni *CzechRozm* 251v; drogość zboża czyni też włzytkich inłzych rzeczy drogość. *ModrzBaz* 33v; żebym przed inemi/ y co pożytek czyni y co wádzi lepiej baczył *ModrzBaz* 137, 11, 20, 85v, 90, 92; W piérśiach [.] mogą dołłac phlegmy/ co dychawicę y tchnienia cięłzkość czyni *Oczko* 14v, 6, 13, 19v, 32v, [40] (7); *SkarŻyw* 63, 261, 346, 397, 538, 557; Nie áby mię to frálowáło/ ábo myłł złá czyniło *CzechEp* 72, *2v, 202; *CzechEpPORz* **2v; *WerGość* 228, 260; *BielRozm* 33; *ActReg* 42; *Calep* 539b, 1134b; *GostGosp* 2, 8 [2 r.]; Nulla enim Tyrannoru^m vis diuturna fuit, gdyż nie tylko nienawiść czyni/ ále też y do pomłty ludzkie vmyłły wzrułza y pobudza. *Phil* P2v, N2v, R; *GrabowSet* K3, L2v; *LatHar* 169 *marg*; *WujNT* 129, 330, 804, *Eph* 4/16; Y ták łię dzieie że co więłłzą poćiechę przed tym czyniło/ to więłłzego żalu y bolełci przyczyną łię złtaie. *WysKaz* 2; *JanNKarKoch* Gv; *SarnStat* 86, 116, 117, 590, 635, 1171; Szczeńcia tego żywotá żadnego náłycenia y pokoju nie czynią/ zówždy w nich czego nie dołtaie. *SkarKaz* 637b, 40a, 209b, 276a, 350a, 578a (8); *CiekPotr* 45; *GosłCast* 46; *SkarKazSej* 684b [2 r.]; *KlonFlis* B3; *KlonWor* 59. *Cf* *czynić co u kogo; co komu; co przez co; co czym; co między kim; co na czym; co w kim.*

czynić co u kogo (1): žal nam tego barzo, że takowe trawienie czasu i niełaskę i złe mnimanie u WKM czyni *Diar* 65.

czynić co komu, czemu (123): Pśi ięzyk ma to przyrodzenie/ Ránam czyni rychłe goienie. *BierEz* 14, L3, L4v; *FalZioł* I 22b [2 r.], 28b, 42c, 77d, 83b (17); *BielŻyw* 31; zrzadło, trawa y vodi cieczenie czynią oczom ochłodzenie. *GlabGad* B7, A5, B7 [2 r.], E4, Hv, Kv (13); *BierRozm* 23; *RejPs* 68, 85v; *RejRozpr* E4v; Teras prawie handel wýtek Myal my iuż czynić pożytek. *RejKup* e6, q8v; *DiarDop* 119; *GliczKsiąż* C7v; *GroicPorz* Bv; *RejWiz* 3; *RejZwierc* 2v, 127; *OrzRozm* H; *BielKron* 81v; *KochZg* A2v; *KwiatKsiąż* O4; *Mqcz* 199b, 424c; *SienLek* 10, 23v, 63; Pátrzayże co nam tho ochędożenie tey krwi iego czyni/ Oto fłyfyzł iz fie sítawamy krolmi y kápłany przed oblicznością Bogá Oycá náłżego niebiełskiego. *RejAp* 8v, 31, 59; niechay to człowiekowi złey myśli áni rospáczy nie czyni/ kiedy widzi iz nie może czego ná wybor dołkonále/ thák iákoby chciał/ vmieć. *GórnDworz* N3v, li4; *RejPos* C4v, 165, 172, [219], 235v, 333v; Niezgodá y walká Heretykow/ pokóy czyni Kościołowi Bożemu *BiałKat* 126, 316; *HistLan* B2v; *KuczbKat* 415; *RejZwierc* A3, 19v, 23, 27, 95v (10); *WujJud* 47v, 250; *WujJudConf* 47v, 233v, 238v; *BudBib* Dan 4/12; *BiałKaz* F2v [2 r.]; *CzechRozm* 52v, 182, 260v; *PaprpPan* A3v, Bv, Ee3; *Oczko* 5; *KochPs* 50; *SkarŻyw* 26 [2 r.], 41, 151, 263, 337, 374; *KochTr* 11; *KlonŻal* Bv; *GórnRozm* B3; Tego zátáić nie moge/ Co mi w łercu czyni trwoę *KochSob* 61; *ActReg* 184; *Phil* L2; *LatHar* 147; *WujNT* Xxxxx2v; *SarnStat* 4, 1270; śláchetne przymioty/ Ktore nád inłze rzeczy łławę ludziom czynią *WitosłLut* A4; *SkarKaz* 5a, 609a, 639a; *CiekPotr* 28; *SkarKazSej* 668b, 682b; wierne twe łłowá Pánie/ Ze mię wyrwiełz z tey ciężkości/ Czynią mi pewne vfánie. *SzarzRyt* Bv.

czynić co przez co (1): czynię fwiatłość w lefie przes obćinánie gáłęzi. *Mqcz* 198c.

czynić co czym (5): *FalZioł* II 2c; Wyłoki Cyprys łtoi między iábłonkami/ Nic pożytku nie czyni fwoiemi fzyfzkami. *RejZwierc* 37; [piękność] wzbudza vmył náłz/ á budzeniem lubość czyni/ y fthąd gwałthowná miłościá zápala. *GórnDworz* Mm5v; *SkarŻyw* 374; *CiekPotr* 28.

czynić co między kim (4): *OpecŻyw* 46v; *FalZioł* IV 50a; IZ tá rzecz w kościele Powłzechnym wielkie záfwe czyniła między doktory niezgodj y gadánia. *WujJudConf* 66; *SkarKaz* 313b.

czynić co na czym (6): iadanie czołnku [...] czyni trąd na liczu. *FalZioł* I 5d, ‡3f, ‡4a, I 133d, V 100v; Błogołławieńłtwo Boże odmiány ná rzeczách czyni *SkarKaz* Ooooo.

czynić co w kim, w czym (78): *BierEz* S4; *FalZioł* I 7d, 34b, 35d, 41c, 42c (30); zwyczaj nieiaki rozmawiania o cznocie niemały pożytek czyni w myśli á w łerczu młodzienchow. *BielŻywGlab* n1b 13; *GlabGad* B2, G4v, I2, I3, Kv (7); *RejKup* q8v; *LubPs* E3; *SeklPieś* 31v; *RejWiz* 15; *BielKron* 263; *KwiatKsiąż* N2; obcynam gáłęzy które ciemność w lefie czyniły *Mqcz* 59d, 198c; *SienLek* 13v, 131; *GórnDworz* S2v; *RejPos* 56; *RejPos* *Wiecz* ² 93v [2 r.]; *BiałKat* 316; *GrzegŚm* 55; *KuczbKat* 120, 285; *RejZwierc* 95v; Dyłputácy doktorow niezgodi w kościele nie czyni[a]. *WujJud* 127 marg [idem] LL8v; *RejPosRozpr* c3, c4 [2 r.]; *Oczko* 32v; *SkarŻyw* 63, 374; *KochSob* 61; łámy z łiebie Swiátości/ nie czynią w nas łpráwiedliwości/ twoiá to łpráwá. *ArtKanc* H16; Táka tedy odmiáná w muzyce czyni odmiánę y w rzeczypołpolitéy *KochWr* 39; *GórnTroas* 31; *GrabowSet* I3v; *WujNT* 259; Czemuż tego niemoże w nas boiáźn Boża łpráwić/ co w nich boiáźn śmierci czyni? *WysKaz* 12; *KlonKr* D4v; *PowodPr* 78; *CzahTr* Cv [2 r.]; *SzarzRyt* A3v.

cum inf (4): [Magnes] Swari y zwady zwićiężyć czyni, miełiecznikom y też opętany łudziom iest pożyteczny *FalZioł* IV 46d, IV 46c, 54a; Boiáźn Boża czyni łchrániáć fię złęgo [!]. *WysKaz* 4.

Ze zdaniem skutkowym [w tym z zapowiednikiem: to (15); aby (6), iż(e) (11), że (10)] (27): Też fama wonia Lukowa czini to iż wężę y niedzwiadkowie vciekaią przed nią. *FalZioł* I 101d, I 56d, 69c, 72a; abowiem rozmyślanie zakonu y przykazania bożego, czyni iżę śmuthki możemy ścierpieć. *WróbŻółt* oo7v; *RejKup* m7v; *Diar* 65; *Leop Tob* 12/9, k. VVv; Moia vprzeyma chuć/ którą przeciwko Wálzey Miłości mam/ to czyni: ábych żałościwie przyiął ten list *OrzList* d; *BibRadz* I 306b *marg*; *Mącz* 499a; *SarnUzn* F2v; *GórnDworz* F3v; *KuczbKat* 420; Ale zaśię słowá Páníkie y moe poświęćania czyni to/ że Ciáło Pána Chrístuśowe prawdziwe iest pod osobą poświęconego chlebá *WujJud* 225, A5v; *WujJudConf* 224v; *Oczko* 5v, 7, 32v; *KołakSzczęśl* B3; słowo Boże [...] z naturą naszą fkażitelną złączone/ czyni áby ona wśytká powstála nieśmiertelna y chwalebna. *WujNT* 331; Bo to ciáło y ten rozum cielesny/ y ná on čás był przyczyną/ że ich wiele od Pána Chrístuśa odpadało: y dziś czyni że haeretykowie przą się prawdy tego Sákrámentu *WujNT* 333; *JanNKar* F4v; *SkarKaz* 243b, 347b.

Przysłowie: Wízelkie mnośtwo iáko dawno mowią czyni zámieszanie. [*Omnis multitudo, ait vetus verbum, parit confusionem*] *ModrzBaz* 90, 92.

Szereg: »czynić i sprawować« (2): *RejPos* 235v; A thák obáčmy co zá pożytki á co zá ftkty w nas/ to złączenie s Pánem Kryśtuśem/ czyni y śpráwuie. *RejPosWiecz* ² 93v.

a. *Przyczyniać się, służyć do czego; conferre, referre* *Mącz* [ku czemu] (5) : Potymże ony pierwśze rzeczy podaway/ ktore czynią ku płodu wyrzuczeniu. *FalZioł* V 33; *GlabGad* Mv; Abowiem Siculow zaište wtey mierze pośtępki/ więcey czynią ku rośpułtności vmysłu/ y pokoiowi. *KwiatKsiąż* P3; *Mącz* 122d.

czynić komu (1): *Quod illorum magis quam sua refert*, Co ym więcey ku pożytku czini niżli yemu. *Mącz* 124b.

b. *Być sprawcą czego, wywoływać co; przyczyniać się do czego, brać udział w czym; facere* *Vulg*, *JanStat*, *Cn*; *efficere* *Modrz*, *JanStat*, *Cn*; *inferre, movere* *Modrz* (188) :

czynić co (178): *FalZioł* V 62, 73; *LibLeg* 10/93v; Pośeł czini milczenie aby ná drugię Też wyśła *Sentencia*. *RejKup* ee3v; *HistAl* I6; *KromRozm I* O4v; pośpolítwá [...] bunty y rośtyrki około obiránya/ tákich przełożonych czynić/ á ínadź y bitwy zwodzić záczęły *KromRozm III* K2; *KrowObr* B2, B2v [4 r.], 39v, 98v, 99; Wołom kłádał ognište wiązani [!] ná rogi/ Ktore pułzczał przed woýłkiem/ w nocy czyniąc trwogi *RejZwierz* 39v, 17v; á co śie mieniż [!] być pánem od zachodu do wśchodu ná świećie/ tho zśiebie śmiech czyniż [!] *BielKron* 254, 29, 95, 220v, 226, 369v [2 r.]; *Tumultuo*, Wádżę/ rośtyrk czinię/ zámieszanie yákie wnośzę. *Mącz* 468c, 408d, 469d; *SarnUzn* C3, E4; *GórnDworz* F7v; *HistRzym* 94; *BielSpr* 25v; *RejPosWstaw* [143³]; Abym ia tákie trwogi/ y rośterki czynił. Tyś śam tego námnożył *HistHel* B4v; Mamy tedy wśtydowi folgować/ mnimánie dobre o fobie czynić/ oczu y rozśádkow ludzkich wśtydáć się. *ModrzBaz* 51, 34v, 118v; *SkarJedn* 297, 374; *SkarŻyw* 88, 483; *CzechEp* 102; *KochJez* A3v; *ReszList* 178; *ActReg* 76, 134; *Amico* – Iednam, prziiázn czinie. *Calep* 61b, 428a, 793b, 1093a [2 r.], 1094a; ábyście vpátrowáli ty ktorzy czynią rozruchy y pogorśzenia *WujNT Rom* 16/17, s. 520 [2 r.]; *tumultów/ rozruchów/ fediacy* áby żaden czynić/ áni do nich przyczyny dáwać nie śmiał. *SarnStat* 16, 16, 29, 118, 153, 420; *PowodPr* 53; *SkarKaz* 488a; *SkarKazSej* 659a [2 r.], 675a. *Cf* *czynić co komu, czemu; co czym; co między kim; co w czym, w kim; co komu u kogo*.

czynić co komu, czemu (71): pothym ma niewieſzcze kichanie czynic pieprzu w nos wpuſciwſzy *FalZioł* V 26, V 46; *RejPs* 82, 212; *LibMal* 1544/84; *RejJóz* O3v; *DiarDop* 118; *LubPs* K4; Iż ileby kolwiek kroć tżlowiek Wodę Święconą minął/ y niepokropił ſie ią tyle rázow Dijabłu s ſiebie poſmiewiſko tżyni/ y nágrawanie. *KrowObr* 70v; A ten ſie vbrał w káptur/ y chodził w żáłobie/ Ták iáko ná pogrzebie/ czyniác złą myſl łobie. *RejZwierz* 34v, 29; *BibRadz* I 101a, 2.Reg 13/33, k. I 291a marg, *Ps* 69 arg; Krol cieżył poſpolſtwo/ táncował y drugim kazał/ czyniác im dobrą myſl. *BielKron* 214v, [84²], 210, 227, 249v, 309v (11); *OrzQuin* P4; *Prot* D; *SienLek* 72; *RejAp* 59; *Górndworz* K4v; Oto ieſt ſyn moy máły ktory przedemną krotofili á wielkie mi poćiefzenie czyni. *HistRzym* 71, 93v; *RejPos* C4v, 45v, 108v, 212, 321; *HistLan* D3; *RejZwierz* 154v; Ano rozni tłumácze rozny pożytek chwale Bożey czyniá/ gdy ieden to lepiey/ a drugi ono obáczył/y wypifał. *BudBib* B3; *CzechRozm* 111v; *ModrzBaz* 28; *SkarJedn* 173; *KochPs* 103; *SkarŻyw* 117, 126, 208, [237], 294, 312; *KochJez* A3v; *PudłFr* 12; *KochBr* 150; *ActReg* 59, 105; *OrzJan* 18; *LatHar* 649; *WujNT Act* 15/3; obiecuiemy [...] żadnému zwad/ woien/ odpowiedzi [...] nie zádáwác/ áni czynić/ áni zruſzáć [*indicere, facere vel movere JanStat* 757] *SarnStat* 999; Także y Páweł ś. otuchę łobie z prac ſwoich czyni *SkarKaz* 351a, 350b [3 r.], 351a [2 r.]; *SkarKazSej* 699b. Cf *czynić co komu u kogo*.

czynić co czym (20): *FalZioł* V 26; *LibMal* 1544/84; *Diar* 57; Ieſztze mi też Kxiądz Biſkup przytżyta/ ábym ia tą náuką ſwoią roſthyrki y niepokoie tżynił *KrowObr* B2; *BielKron* 210, 353v; *KwiatKſiąż* B3v; *Górndworz* K4v; weſele czynili goduiącym ſwą miłą gędźbą y trąbieniem. *HistRzym* 93v; *WujJudConf* 4v; *SkarJedn* 173; *KochPs* 103; áczkolwiek mu bolenie głowy przeſzkadżało/ kazánim ſwym pożytek wielki czynił *SkarŻyw* 292, 202, 537; *PudłFr* 12; *KochBr* 150; *LatHar* 649; *SkarKaz* 350b; *GosłCast* 49.

czynić co między kim (7): ktory miedzy pokoinymi niepokoy tżyniſz/ miedzy przyiázliwymi zwáde/ miedzy brácią zgorſzenie/ miedzy małżonkámí rozwoady *KrowObr* 38v, B2v; *BielKron* 186; *RejPos* 285v; *WujJudConf* 139v; Licitacie y diuiſie miedzi Polaki tżiniel/ iedne zwał alumnos drugie male contentos. *Paprup* I4v; *SkarKaz* 638b.

czynić co w czym, w kim (26): *Diar* 57; *LubPs* X6, ccv marg; *GroicPorz* ii; *RejWiz* 106v; zwirzchność odiął Trybunatom/ ktorzy roznice á roſterki w rádzye czynili *BielKron* 130v, 365; *Górndworz* Hh8; *RejPos* *Wiecz* ² 93v; *WujJudConf* 216; *ModrzBaz* 45v; *SkarJedn* 168; náſieniem ſłowa Bożego nápełniáiąc [*wyspow wiele*]/ wielki w duſzách Chreſciánſkich/ á nie zliczony pożytek czynił. *SkarŻyw* 309, 88, 310, 509, 537; *StryjKron* 582; *CzechEp* [413]; chroniác ſię tych ktorzy nieſnáſki y zgorſzenia w wierze Chreſcijánſkiej czyniá *ReszList* 178; *ArtKanc* I4; *ActReg* 58, 106; á tegóſz ſie boi Nawálné woylko Gréckie? ten ma trwogi Czynić w Gréciiéy? *Górntroas* 49; *WujNT Act* 16/20; *SkarKaz* 634b.

czynić co komu u kogo (4): wy tych dochodow ktorych Mnifzy wżywáiá łobie więcej życząc/ im nienawiſć y złe imię v ludzi czynicie. *WujJud* 145; *ActReg* 135; *ZawJeft* 22; Krol y pan wálz/ wielką wam v poſtronnych powagę y mniemanie czyni. *SkarKazSej* 667a.

cum A cum inf (1): ty iáſnoć ſłoneczną czyniſz vſtháwác gdy bieg iego okrucieńſtwem zbroinych zwyciázał *HistAl* I7v.

Ze zdaniem skutkowym [w tym z zapowiednikiem: to (5); aby (4), że (4), iż (1)] (9): Qui respicit terram: et facit eam tremere. [...] Ktori wezrzawłszy na ziemię to czyni iż wezdrży ziemia *WróbŻołt* 103/32; *Leop Eccli* 27/15, *Ps* 28/10, *Am* 8/4; *Mqcz* 58b; każdy niegodnie przyimuiący/ nieczyni tego aby Pánłki Sakráment dla iego złości złym łie słał. *WujJud* 259; Duch zły walczy/ ten wygrawa/ A mnie w twą niełáfkę wdawa/ Wdawa mnie w gniew y to czyni/ Ze mnie twoy łád człęto wini. *GrabowSet* D4, V4v; *SarnStat* 538.

Zwrot: »tragedyje czynić« (1): póki [*Niemcy*] o wiárę między łobą takie trágaediae czynić będą *OrzJan* 129. [*tragoedias agere, proverbium, Wadzić ludzie, niespokoj nie żyć, zwady a zamieszania jakie zaczynać Mqcz* 460c.]

Szeregi: »sprawować a czynić« (4): iż Pan Kryřtus łpráwuie á czyni w nas żywotá náłzego odnowienie. *RejPosWiecz* ² 93v.

»nie czynić ani szczepić« (1): Kto także łynem Bożym ná wzor iego łeft/ nie czyni áni łzczepi zwády miedzy bráćią: ále pokoy y miłóść funduie *SkarKaz* 638b.

C. *Sprawiáć, powodowáć, że ktoś, coś, jakieś staje się kimś, czymś, jakimś; nadawáć jakieś cechy; zmieniać; facere* *BartBydg*, *Mqcz*, *Modrz*, *JanStat*, *Vulg*, *Cn*; *creare, efficere, praeberere, reddere* *Modrz*; *appellare, dicere* *Cn*; *constituere* *Vulg* (1270) :

czynić kogo, co jakiego jakiego, jakie [z podwójnym A obiecti et praedicati] (350): *March* ¹ A4v; *BierEz* H3v [2 r.], K4, Rv; *OpecŻyw* [192]v; *OpecŻywList* C2; *PatKaz III* 120; Iezu ienżes czynił nieme mowiącze *TarDuch* B3; thymi oleyki przed ogniem namaży pierłi/ czyni wolno oddychanie/ y bolenie pierłi odeymuie. *FalZioł* I 68b, I 7d, 19b, 19d, 22a, 26a (83); *BielŻyw* 31, 143, 169; [*miód*] dla łwey ciepłóści też wyłufza, á tak czyni barziefy chleb kruchki y połomny. *GlabGad* G7v, A7v, A8v [2 r.], B4v, C6v, C7v [2 r.] (23); *MiechGlab* 36; Morskie prace rzekomo ciężkie Długi zwyczaj czyni lekkie *BierRozm* 4, 7; *March* ³ V4v; *RejPs* 26, 153; *SeklWyzn* Fv; *SeklKat* N2v, Xv, Y4v; *HistAl* K3v [2 r.]; *MurzNT Luc* 3/4; Látác nye czynią nigdy człoweká godnego ná małżeńłtwo [...] ále čás/ potrzebá y łłufłność. *GliczKsiqż* P4, Dv; Ktory rzeki głębokye odmyenya w pułtynye/ A czyni łuche polá kędy wodá płynye *LubPs* Y5v, ff2v, ff4; *GroicPorz* gg2, kk4v; *KrowObr* 16, 78, 172v, 223v; *RejWiz* 55v marg, 117v, 153v, Dd2; *Leop 4.Esdr* 8/23, *Prov* 7/5, 14/34, *Eccli* 35/8, *Mar* 1/3 (7); *UstPraw* F3v; zbytnie próżnowanie/ A biełiády łwowlone/ czynią buyne pánie. *RejZwierz* 47v; *BibRadz Rom* 8/22, 2.*Petr* 1/10; *OrzRozm* P3; *BielKron* 197, 244v, 264v, 270; *KwiatKsiqż* D, H3, N4, O2, P (6); Excipio te ab hoc onere, Czinię cie wolnego/ Wyimuyę cie od tego obwiázania *Mqcz* 35d, 64d, 82a; *OrzQuin* R4v; *SienLek* 4v, 83, 112; *RejAp* 39; nie telko łercá ludzkie miękczy ále j żwirzętá dzikie/ czyni rochmánne *GórnDworz* H2v, C4v, C5, D2, F7v, G5 (16); *RejPos* 153; *RejPosWiecz* ² 95v; *BiałKat* 278v; *KuczbKat* 115; *RejZwierc* 3v, 25v marg, 34v, 96v, [213] (8); *BielSpr* 46v; *WujJud* 105, 235v marg, Nn2v; *WujJudConf* 105v; *RejPosRozpr* c4; *RejPosWstaw* 22, [41²]; *BudBib 2.Esdr* 9/38, *Iob* 22/3, *Eccli* 24/30; *BudNT Mar* 1/3, *Hebr* 12/13; to práwo [...] iednym łtrách zádawa/ á drugie ná włzem czyni bezpieczne. *ModrzBaz* 99v, 20, 52, 90, 97, 115; łtárość nie czyni rzeczy dobrej ktora ná przodku zła byłá. *SkarJedn* 354, A6v; *Oczko* 3; *SkarŻyw* 26, 47, 173, 298, 347 (9); *CzechEp* 91; *NiemObr* 89; *KochMRot* A2v, B3; *ArtKanc* T; *GórnRozm* Kv, K4 [2 r.], L2v; *Paprup* K2; *Phil* O2, S2; *GrabowSet* B4, Fv, P4v, V2; *KochFrag* 42 [2 r.]; *OrzJan* 45; *LatHar* 684; *KołakSzczęłł* C3v; gdy ie

w poruczonym vrzędzie rowne łobie czyni/ y łtánowi ie namiáltkámi y plenipotenty łwemi. *WujNT* 387, *Matth* 3/3, *Mar* 1/3, *Luc* 3/4, *Hebr* 12/13, *Apoc* 21/5 (20); *WysKaz* 13, 40, 48; *JanNkarOrz* F3v; których też Conłtituciy połtępek y Artykuły [...] mocné wdźięcznie czyniemy/ pochwalamy y potwierdzamy [*ratificamus, approbamus et confirmamus JanStat* 48] *SarnStat* 382 [*idem*] 369; które to załtáwy/ dárowánia/ przedánia/ y zapiły káłłuiemy/ płuujemy/ nikczemné czynimy/ odzywamy/ niłczymy [*cassamus, et irritamus, revocamus et annulamus JanStat* 882] áby żadnéy mocy niemiáły *SarnStat* 1102, 63, 105, 155, 202, 205 (50); *PowodPr* 72; *SkarKaz* 548b, 609a; *CiekPotr* ?(2v, 53; Was włzytkié czynię w tym wiadomé. *GosłCast* 66; *SkarKazSej* 661a, 684b, 68βa, 686b [4 r.], 689a (12); *KlonWor* 1; *SzarzRyt* B4v,

czynić kogo, co, jakiego kim, czym, jakim (197): Cudza łzkodá czyni drugie mędrłżymi. *BierEz* K4; A kto gi będzie przy łobie nołł/ thedy go czyni wymownem/ mądrem/ przyjemnego y wdźięcznego. *FalZioł* IV 47a, I 72c, 109d, 126d, III 36d, IV 47d (11); *GlabGad* D7v; *WróbŻołt* X2; *RejPs* 82; *MurzHist* S; gdzie téłz pán Chriłtus tákowé ich przyłięgi iako i tu potápiá/ i przełtęplłtwo ich/ potępióńem czyni *MurzNT* 21; i łrodze iem przykázáł aby go nieobiawiali (*marg*) iawnęm nieczynili (–) *MurzNT Matth* 12/16, *Matth* 15/11 [2 r.], 15/18, 15/20 [2 r.], k. 96; *LubPs* Lv *marg*; *GliczKsiqż* M4; nieczyni nikogo wolnym od męki/ wydánie á zdráđziectwo Oyczyzny łwey *GroicPorz* ii, aa3, hh4v; *SeklPieś* 31v; *KrowObr* 43v [3 r.], 55v, 61v; [*cnota*] nas zyemłskimi náwłzem czyni bogi. *RejWiz* 7, 46v; *Leop* *A3v [2 r.]; *OrzList* b2v; tákiego zábijaká czyniem niełławnem á niegodnym żadnego vrzędu. *UstPraw* D3v, D [2 r.], D4v, H4v, I3v; *BibRadz* I 198c *marg*, II 93b *marg*; *OrzRozm* B4v, L3v; *KwiatKsiqż* A2, Ev, L; Barba non facit Philosophum Brodá nikogo Philólophem á mędrce nie czyni. *Mqcz* 23b 32b, 119d, 135c, 191a, 387c; *OrzQuin* Q4, T3v, Aa3v [2 r.]; *SienLek* 138v; *GórnDworz* D2v, G8, N5, O8, T6; *RejPos* 106 [4 r.], 160v, 175v, 200v, 219v, 243v; *KuczbKat* 70; *RejZwierc* 82v, 90v, 142; że nas Pan Bog vłpráwiedliwia: to iełł czyni wláłnie á prawđziwie łpráwiedliwymi: á nie łpráwiedliwymi poczyta. *WujJud* 95v, 80v, 95v, 100v, 101, 101v (11); *RejPosWstaw* 22, [41³]; *BudBib Is* 44/25, 50/2; wiárá w Pána Chryłtułá [...] wiecznego żywotá dźiedzićámi nas czyni *BiałKaz* F3v; *CzechRozm* A8v, 48, 56v, 76v, 78v, 96 (13); á te polá ktore pirwey były włzytkim łpolne/ czynili łwoiemi *ModrzBaz* 47v; Bo łámá rzecz/ choćiaby ludźie niechćieli/ łłáchćicámi ie czyni [*nobilitat eos*]. *ModrzBaz* 76, 4, 12, 13, 25, [41]v [2 r.] (22); *SkarJedn* 49 [2 r.], d8v; *KochPs* 183; *SkarŻyw* 29, 36, 112, 188, 479; *CzechEp* [386]; *KochMRot* A3; *ReszList* 164; *WerGość* 244; *KochPam* 80; *GórnRozm* A3; *Phil* E2, R3; *GrabowSet* C3, Fv, O, O2, Pv; *OrzJan* 16; *LatHar* 263, 286, 287; vłługowánie twoie wypełniay (*marg*) czyn zupełnym G. (–) *WujNT 2.Tim* 4/5, *Matth* 23/15, *Ioann* 2/16, *2.Cor* 2/14, *Gal* 2/18, s. 13 (17); *WysKaz* 4, 15, 16, 41, 47; *SarnStat* 105, 163, 844, 876, 961 (10); *SkarKaz* 314b, 348b, 349a, 384a; *SkarKazSej* 667b; *SzarzRyt* B.

czynić kogo, co jakiego, kogo a. jakim, kim (103): łok pozimek s cinamone^m złá woniá vłłth mieni przyiemną czyniácz. *FalZioł* I 52d, *4a, I 29d, 34c, 48c, 58a, 77b (31); *GlabGad* A4v, D4, E3, E5v, F (13); tákowá łkázń czynim niczemną. *UstPraw* A3, B4 [2 r.], G2v; *BibRadz Gen* 1/28, *Prov* 15/13, *Eccli* 39/26, *Matth* 21/33; *BielKron* 8v, [85²]; *KwiatKsiqż* K4v; *Mqcz* 427d; *SienLek* Vv; Rzecz tá/ która drugá rzecz czárná/ ábo biáłą czyni/ bez pochyby łámá muł być czernłza/ ábo bielłza *GórnDworz* Kk, H2, H6, V6v, Aa5v, Cc2, L17; *RejPos* 82; *BiałKat* 238v; *RejZwierc* 153v;

WujJudConf 177; *BudBib Eccli* 39/26; *CzechRozm* 136; *ModrzBaz* 33, [41]v [2 r.], 73v, 126v; *Oczko* 15; *SkarŻyw* 21, 538, 571, 582, 598, 600; *CzechEp* 134; *KochSob* 69; *GórnRozm* Gv [2 r.], L2v; *Phil* B2; *GrabowSet* E2v; *OrzJan* 19; *LatHar* 484; *WysKaz* 47, 48; Padwá także y Bononia/ wśzyftkę Włofką ziemię ławną czyni [*totam Italiam clarificat JanStat* 215] *SarnStat* 195, 349, 706; *SiebRozmyśl* E4; tym wiárá nářzá od nich różna/ y to łámo Chrześcijány nas czyni *SkarKaz* 276a, 121b, 311a, 349a, Oooo3a; *SkarKazSej* 685a.

czynić co (7), *kogo* (1) *jak*: Nyeczínze odemnye dyalyeko pomoci myłofyerdzya łwego *BierRaj* 17v; *BielKron* 107, 261; *Vacuo*, Próżnię/ Próżno co czynię. *Mqcz* 472c, 160d, 347a; Téż wśzyftki więźnie [...] od wśzelkiego więźnienia/ obowiązku/ zá mocą ninieyřzego przymierzá wolno czynimy/ y wyřwobodzamy [*absolvimus et relaxamus JanStat* 877] przez ninieyřzy łift *SarnStat* 1098, 1179.

czynić z kogo, z czego, z jakiego kogo, co, jakie (100): Walki y bitwy z ięzyká/ On czyni z Pána nędzniká. *BierEz* D2; *OpecŻyw* 73; *FalZioł* I 3c, III 12a; *BielŻyw* 17, 171; *GlabGad* F6; Czyń z grziwien złote/ a z złotych grzywny. *KłosAlg* Ev, E2, E2v; *SeklWyzn* b3, b3v; *SeklKat* K3; *RejKup* t2v; *LubPs* Y5v; *RejWiz* 44, 56v; *RejFig* Cc4; *KwiatKsiąż* E; Effenemineo, Zniewieściam to yeřt z męznego czynię niewieście *Mqcz* 133a, 216b, 251d; *SienLek* T4v, Vv, V3; *GórnDworz* Mm6v; *GrzepGeom* K4; *RejPos* 52, 54, 56v, 65, 118v (9); *KuczbKat* 85; Iż biedá wam wřzetecznicy ktorzy obráćacie dzień w noc/ á czynicie s řwiátłości ciemności. *RejZwierc* 63, A6v, B, 56, 61v, 85v (8); *BielSpr* b2v; *BudBib Ex* 34/7; Bo wiele iych ieřt/ ktorzi Mámmón niepráwořci wolá ledá co vtráćáć/ niř znie⁸⁰ álbo przyiáćioły czynić/ álbo ná tákie rzećzy/ zkądby chwałá Boża rořłá/ obráćáć. *BudNT* a5; *CzechRozm* 13, 48 [2 r.], 48v; Cnotá czyni řláchćicá zKmiećiá. *ModrzBaz* 76 marg, [38], [41]v, 87; *SkarJedn* 60, 384; *SkarŻyw* 3, 131, 141, 165, 180, 479; *CzechEp* 67 [2 r.], 112, 246; *ReszList* 150; řkorofmi potzeli tzinic z Flakow mieřo/ á za napřednieiřza ie potrawe vdawac/ řtraciliřmi řmak y pozitek oitiznie mieley *Paprup* E3v, I4v; Domo – Skrocám, zdzikiegocznie [!] řwoiskim, vskramian, obiezdżám. *Calep* 339b, 311a, 327b, 397a, 854b, 1147b; *GrabowSet* K3; *WujNT Luc* 16/9; *WysKaz* 5, 9, 13, 20; *SarnStat* *6v, 138, 149, 572, 835 (7); *KlonKr* D2v; *PowodPr* 34; Duch ř. řłodkořć czyni z gorzkořci/ gdy myřł obraca ná bogátá zapłátę y na krotkořć y koniec ćierpienia. *SkarKaz* 639a, 155b, 423b, 514a; *SkarKazSej* 686b, 695b; *KlonFlis* H4; *KlonWor* 82.

czynić z jakiego, z kogo jakim, kim (6): *OrzQuin* Q4; *RejPos* 106 [2 r.]; *BudBib Nah* 1/3; nie czyni z niepráwiędliwego řpráwiędliwym *CzechRozm* 217; zchłopow řláchćicámi ie czyniono [*crearentur*] *ModrzBaz* 118v.

czynić z jakiego, z czego jakiego a. jakim (3): Theř khadzenie z dołu białey głowie řtego korzenia wćzynione/ z nieplódney plódná czyny *FalZioł* I 109d; *Mqcz* 363d; *ArtKanc* T19.

czynić kogo jako kogo, jako(by) co (4): Niektóřzy ludzie chcáć być czyřci/ zawřze řobie cřiniá łofřko řtego drzewka/ albo ie kładá włofřko á cřini ie iakoby wałachy. *FalZioł* I 16d; *RejPos* 153v; On obraca mořne wniwecz/ řędzie ziemiřkie iáko řřzcza rzećz czyni. *BudBib Is* 40/23; cřłowieká iáko niemotę cřyni [*opilstwo*]. *PowodPr* 71.

[*czynić kogo w jakiego*: niechay řáden nie rozumie tego/ áby to prozna y dářemna ceremonia [*pomazowanie olejem*] byřá: niech to káźdy wie/ ře ieřt ieř wielką władza y moc: poniewář odmienia cřłowieká káźdego/ y w inřzego go cřyni. *WerReguła* 4 (Linde).]

czynić kogo za jakiego (3): nas w Páná Kryšťulá wciela/ wŕzczepia/ y zá iedny z nim czyni *RejPosWiecz* ² 92v; Y tych wŕzyŕtkich Stanów á obywatelów Ziemie [...] wŕzelkich Przywileiów/ wolności/ ŕwobód królestwa Polŕkiego [...] zárówné vzywác znáydujemy/ y czynimy. *SarnStat* 1059 [idem] 1188.

czynić jakiego, jakie (28), *kogo, co* (12): *OpecŻyw* 181, 183; *BartBydg* 220v; *FalZioł* IV 58a, V 73; *BierRozm* 19; *KromRozm III* K, L2; *LubPs* cc5v; żadnego pijańłtwá niemáľz tákiego/ ktore by zupełnie od złego vczynku omáwiác álbo wolnego czynić miáło *GroicPorz* mm; s cnotą idź mirem. Bo iednoć tá ŕláchćicá łámá czyni włáfnie *RejWiz* 101, 96v; *Leop Matth* 13/23; Incrusto, Potynkuyę/ Lylŕczące czinię *Mqcz* 69d, 86a, 132d, 235a; *SienLek* 57v; *LeovPrzep* Iv; *RejZwierc* 34v, 239, Bbb3; *WujJud* 257v; Pan vbogie czyni/ y záś vbogacza *RejPosWstaw* 44; *CzechRozm* 75v; *SkarJedn* 305; Iż nie łámo Chriřtułowe imię/ Chriřtyániná czyni/ ále też y prawdá Chriřtułowá. *CzechEp* 37, 183, 339; *ReszPrz* 23; *GrabowSet* E; Krzełt czyni zbáwione. *WujNT* 313 marg; *WysKaz* 19; *SarnStat* 1118; *SkarKaz* 349a; *SkarKazSej* 661a marg, 661b marg, 686b, 690b, 702a.

czynić jakim (52), *kim* (8) : *KromRozm I* H; Habeto, Czinię tępym *Mqcz* 153d; *Illustro* [...] czinię słáwnym/ osławiam *Mqcz* 200d; Surdo, Ogłulŕzam/ głuchym czinię *Mqcz* 435b, 78d, 120d, 141b, 199c, 200b (16); *Prot* B2; *WujJudConf* 93v; *BudBib Prov* 20/1; *BiałKaz* B2v; Niełokiećci/ iáko poľpolicie mnimáią/ ktorym kto mierzy łukno/ ále zyľku chćiwość [...] Kupcem czyni. *ModrzBaz* 34v; Grandio – Wielkim czinię, rozľzerzám. *Calep* 462a; Purifico – Wicziľczam, chedogiem czime [!]. *Calep* 877b; Stupefacio – Zdumiałim czinię. *Calep* 1012b, 38a, 71b, 105b, 126b, 240a (30); Iáko łam rozum czyni człowiekie^m/ ták też łam rozum czyni błogosłáwionym. A to łámo iedyne dobre ielť/ ktorą iedną rzęczę [!] błogosłáwionym řię złtawa człowiek [!] to ielť Cnotą. *KołakSzczęśł* C4, kt, C4; ktory odpulŕzcza grzechy/ ktory wyzwála od karánia/ ktory wolnym czyni od vľtaw *WujNT* 69, 595 marg, 662, Yyyyy; *WysKaz* 18.

czynić jakiego a. jakim (2): Gravido, Płod czynie [!]/ czinię cięľzką. *Mqcz* 149c, 189a.

czynić jak (107): łódź iulŕ na řród morza była Gdzie iei tēľz wały barzo cięľzko czynili (marg) dręczona odwałów (–) *MurzNT Matth* 14/24; Odpowiedzyáł Iozue áby łobie w gránicach przeľtrono czynili/ á dobywáli kráin *BielKron* 48; Duro, Czinię twárdó/ Zámocniam *Mqcz* 98b; Malacisso, Miękczyć/ Miękko czinię/ gniotę. *Mqcz* 205a; Nigro, Fárbuyę czarno/ czinię czarno. *Mqcz* 247a; Quadruplico, Czworákuyę/ czwóráko czinię. *Mqcz* 335c; Tumefacio, nádymam/ wzdymam/ łpuchło czinię. *Mqcz* 468b, 18a, 54b, 55d, 67b, 69d (47); *GrzepGeom* B4; *SkarŻyw* 32; *ArtKanc* Q15; Addenseo – Gęľceię, Gęľto czinię. *Calep* 22a; Madido – Namakrzám. Madifico – Mokro czinię. *Calep* 627a; Obľtupefacio – Zdumiało czinie. *Calep* 718b; Odoro – Pachniaco czinię, perfumuię. *Calep* 724b, 103b, 111b, 209a, 243b, 254b (40); áni im Rzeźnicy/ Piekárze/ młynárze/ cięľzko niech nie czynią/ álbo kłopotu nie zadáią *SarnStat* 202, 1026, 1273. Cf *Zwrot*.

czynić kogo, co być jakiego, jakie (3): *FalZioł* IV 47d; CLá wŕzyŕtkie [...] które Rzeczpoľpolitą bárzo obrażáią/ pľuiemy y nikczemnē byďż czynimy [cassamus, annulla mus *JanStat* 59] *SarnStat* 67 [idem] 396.

czynić kogo być kim, jakim (7): Ządze cieľesney powciąga, Y też czyni człowieka być czyľtym y vcźliwym *FalZioł* IV 57c, IV 48a, 54b, c, d; Ktore łłowá [...] poľlubuią onego człowieká być wiernym

a łałim Pánu fwoiemu/ á czynią go iuż być wcześnikiem oney świętey męki iego *RejPos* 152v; *PaxLiz* C2.

czynić kogo być jakiego a. jakim (2): czyni ią [*duszę*] być winną wieczney piekielney męki. *WysKaz* 15; *SarnStat* 1164.

czynić kogo, że (iże) ... (3): dzieci timi ziołi [!] okładać zachowawa ie od złego wrzeczenia bab [...] á czyni ie iże bez płaczu radi włipiaią *FalZioł* I 64a; To iełt miecz zabiánia wielkiego/ ktory ie czyni że trętwieią/ y ná łercu fchną/ y rozmnaża vpády. *Leop Ez* 21/20; *WujNT Mar* 7/37.

czynić komu, czemu (72): *MetrKor* 34/133; *OpecŻywList* C2; Pierłz w karmiach pożiwany czyni dobre trawienie żołądkowi *FalZioł* III 11a, I 15a, 109d, 128d, III 28b, IV 47d (12); *BielŻyw* 31; *MurzHist* S; *MurzNT Matth* 14/24; *BielKron* 48, 197; *Mącz* 113d, 235c, 452d, 508c; (*marg*) Komu pan otwarza. (–) Bo łłuchay komu ty drzwi Pan otworzone czynić raczy *RejAp* 39; *GrzepGeom* B4; *RejPos* 65, 106 [3 r.], 191v, 193v, 194v (9); *BiałKat* 278v; Iáko pijánice noc ze dnia łobie czynią. *RejZwierc* 61v, A6v, B, 85v, 152; *WujJudConf* 177 [2 r.]; *BudNT Hebr* 12/13; *ModrzBaz* 33, [38], 53, 115; *SkarŻyw* 32, 131, 141, 347, 571 (7); *ReszList* 150; *ArtKanc* Q15; *PaprUp* K2; *KochFrag* 42 [2 r.]; *LatHar* 263; *WujNT Luc* 26/9, *Zzzzz4*; *WysKaz* 5, 13, 48; *SarnStat* 10, 202, 706, 941, 1026; *SkarKaz* 423b; *SkarKazSej*, 694a; *KlonWor* 82.

czynić od czego [= czym] (1): Sugillo, Dęgi wycinam/ od bicia á zwłázcza pogębkowania śiną twarz czynię. *Mącz* 427d.

czynić co na co (1) : Przez mnożenie czyń złote na gł á gł na ő *KłosAlg* E.

czynić przez co (18): włlytki rzeczy ktore łie dziály o Iezufie na rátułfu moiym znaiomé czynię przez ninieyłłé piłaniję *OpecŻywList* C2; *KłosAlg* E; *SkarŻyw* 347; *WujNT przedm* 13, 2. *Petr* 1/10, s. 505, 808, 810 [2 r.]; *WysKaz* 48; *SarnStat* 10, 163, 899, 1000, 1054 (8).

czynić czym [=za pomocą czego] (30): *MetrKor* 34/133, 61/222v; *FalZioł* IV 45d; Dwa łą łprawce łpania, łerce á mózg, łerce ciepłem łwym parę wzgorę podnołżącz, á mózg ktori ią łwym zimnem czyni zliadłá *GlabGad* L3, Iv, L2v; *LibLeg* 6/158, 77v, 10/95; abyłcie świętem a niepokálanem żywotem łerca wálze panu bogu kościołem czynili *MurzHist* S; *GliczKsiqż* M4; *GroicPorz* aa3; rzeká Nylus [...] wylewa ná łwe czály/ á tym zyemię Egipłką nád ine rodzáyną czyni. *BielKron* 8v, 264v; *Mącz* 82a; *OrzQuin* Q4; *RejPos* 106 *marg*; *RejZwierc* 90v; *WujJud* 100v; *RejPosWstaw* 22; *ModrzBaz* 126v; *SkarŻyw* 26; *CzechEp* 110; *Phil* E2; *WujNT* 604; *SarnStat* 202, 894, 1102; włzelákiemi poćiechámı y namowámı lekki czyni on žal ich *SkarKaz* 548b; Kátholicka wiára/ łwoią náuką y prawdą/ džiwnie ludźie ná dobre odmienia/ y czyni z nich *bonos ciues*. *SkarKazSej* 686b.

Przysłowia: filozowłkimi łápáczkámı/ czyniąć z łyczká/ rzemien. *CzechEp* 110.

Stára iełt przypowieść że okkázyá [!] czyni złodźieie [*occasionem facere fures*]. *ModrzBaz* 103.

Zwrot: »jawno czynić« [*szyk* 9 : 2] (11): *MetrKor* 34/133, 61/222v; Oznaymuym y yawno czynim them náłchim łíftem [...] yz od džiłiefyłche⁸⁰ dnya mamy myecz wieczni a pewni y prawy myedzi sobą pokoi *LibLeg* 6/77v, 6/158, 10/95; Protestor, Ółwiadczam/ yáwno włzem czynię. *Mącz* 452d, 235c, 442b; *Calep* 337a; Czyniémy iawno włzytkim/ y koždému z ołobná [*Notum facimus JanPrzyw* 41] *SarnStat* 941, 10.

a. Ustanawiać, mianować, powoływać na jakąś godność lub urząd, postanawiać, że ktoś będzie kimś; *facere* Vulg, *Modrz*; *creare* *JanStat* (89) :

czynić kogo (19), *co* (1): *OpecŻyw* 49; *KrowObr* 35; Woźnego niemoże nikt inŝy czynić y ŝadzić/ iedno Woiewodá. *UstPraw* C4, C4, G, Gv; *OrzQuin* V2 *marg*; Quando erit promotio magistrorum, Kiedyły będą miŝtrze czinić? *Mqcz* 234d; *RejAp* BB2; *RejPos* 173, 194; *WujJud* 148 [2 r.]; *CzechRozm* 175v, 259; *SkarJedn* 31, 54; *CzechEp* [406]; *NiemObr* 146; *WujNT Ioann* 4/1. *Cf* *czynić kogo kogo; kogo kim; kogo kogo a. kim; z kogo kogo*.

czynić kim (5), *czym* (3): *Nobilito*, *Vsliáhcám*, *Czinię ŝliáchćicem* *Mqcz* 248d, 281c; Pan Chriŝtus opoká ieŝt/ y opoká czyni: Káplánem ieŝt y káplány czyni: y ŝwe właŝne tytuły dáie ŝługam ŝwoim *WujJud* 120v, 120, 122v [2 r.]; *WujNT* 68 [2 r.].

czynić kogo kogo [*podwójny A obiecti i praedicati*] (2): Iuŝ cie czynię ŝwem skarboŝm na wŝzem podskarbiego Ŝafuŝy ŝe ie proŝŝę cie iuŝ wedłóg tŝwey myŝli *RejJóz* L; *SkarŻyw* 87.

czynić kogo kim (40), *czym* (1) : *WróbŻoŝt* 103/4; *SeklWyzn* b3; *SeklKat* V3; *RejJóz* Q2; *KromRozm* III 18; *Diar* 35; *RejŻwierz* 109; *BielKron* 394v; cum Scipione honorem partitur, Czini go wczęŝnikiem ŝwey chwały. *Mqcz* 281c; *RejPos* 164v [2 r.], 166v; Luter y Niewiaŝty Káplánicámi czyniŝ. *WujJud* 147 *marg*, 61v, 170 *marg*, *Mm*5; *RejPosRozpr* c4; *CzechRozm* 6v, 175, 202, 249v; Dla tego Vrŝád zwykli vŝtáwowáć/ ná ktory częŝć powinnoŝci ŝwey wkłádáia. A iedno czyniá ŝędziámi [...] drugie czyniá ŝtároŝtámi zarnkow y powiátow *ModrzBaz* 138, 93v, 138; *SkarJedn* 115; Obráli go chłopięta Biŝkupem á on ie káplánmi y dyakonmi czyniŝ *SkarŻyw* 388, 231, 235, 518; ŝaden te^{ŝo} z piŝmá ŝ. nie pokaŝe/ áby to ŝwe kroleŝtwo/ moc/ zwierzchnoŝć y rŝád/ miaŝ komu Chriŝtus Pan zlecáć/ onego namieŝtnikiem ŝwym czyniáć. *CzechEp* 328, 284; *GórnRozm* M4v; *LatHar* 678; *WujNT Hebr* 1/7, s. 388, 547, 754; *SarnStat* 121, 573; *SkarKaz* 203a, 517a.

czynić kogo kogo a. kim (13): *WróbŻoŝt* 103/4; *RejPs* 125v; *KromRozm* III G2v; *KrowObr* 169, 191; *BibRadz Hebr* 1/7; iuŝ nas ŝobie práwie zá ŝwe ŝynacŝki bierze/ iuŝ nas czyni wczęŝniki kroleŝtwa ŝwe^{ŝo}/ iuŝ nas zrownawa práwie z Anyoŝy *RejPos* 89; *RejPosWiecz* ³ 96, 97 [2 r.]; *WujJud* *Mm*3; *BudBib Sap* 18/9; *CzechRozm* 123.

czynić z kogo kogo (4): *RejJóz* K6; *Pepuzyani*/ którzy z niewiaŝt Káplány czynili/ daiáć im w ŝzáfunek Słowo Boŝe/ y Sákrámentá. *BialKat* c3v *marg*; *CzechRozm* 253v; Bo y z Kráwcow y proŝtego motłochu/ vrŝędy właŝne wybiwŝy/ tá ŝektá Krolá y przełoŝeńŝtwa ŝobie czyniŝá. *PowodPr* 36.

czynić komu [*w tym: sobie* (9)] (11): *OpecŻyw* 49; Dobrzeć ŝobie y z więznia przyiáciela czynić Bo tego zadny nie wie na czo kto ma wynic *RejJóz* K6, L; *RejAp* BB2; *RejPos* 193 *marg*, 194; *CzechRozm* 175v; *SkarJedn* 31, 54; Papieŝnicy mniemáia by wodá czárowaná/ Chriŝtyány bogu czynić mieli *NiemObr* 146; *PowodPr* 36.

czynić czym [= *przez co, za pomocą czego*] (2): kłádzeniem rák dziedzice ŝobie y potomki/ narod ŝwoy zoŝtáwuiáć/ czynili: dáiać im tę moc/ ktora ŝami od Pána Bogá mieli *SkarJedn* 31; *NiemObr* 146.

Szereg: »ŝwáć i czynić« (1): Bogu rŝád/ władzá y vrŝád odiáwŝy rok od roku ná nie wkłádáia/ Pány y regimentámi onych zoŝwáć y czyniáć *CzechRozm* 6v.

b. Uwáŝać, mieć za co, nazywáć, oŝádzáć; *ponere* *Modrz*; *facere* *Vulg* (184) :

czynić kogo, co, jakiego kogo, co, jakiego [z podwójnym *A obiecti i praedicati*] (18): grzeŹą/ boga czyniąć kłamliwego. *SeklKat* T2v, V2; *LubPs* Z3; *BibRadz Hab* 1/14; *BielKron* 208v; *GórnDworz Aa2v*; *CzechRozm* 34v, 106; *CzechEp* 155, 169, 249, 256; *NiemObr* 14; Nie ieŹćci Ian S. Páwłowi przeciwny/ że dwánaście ApoŹtołow czyni dwánaście fundámentow koŹcioła BoŹego/ á Páweł powiáda iż nie máłż inŹzego fundámentu opocz ChriŹtá Páná. *WujNT* 887, *Matth* 12/33 [2 r.], s. 52; PátrŹze ná tego Epikurá: oto tu duŹe vmárle czyni/ y karánia po Źmierći Źadnego nie kłáďzie. *SkarKaz* 384a.

czynić kogo, co, jakiego kim, czym, jakim (103): *SeklKat* G4; *KromRozm III* C3; Páná Iezu KryŹthá/ iedyneho Zbáwićielá y odkupićielá przá Źie: I ná to mieyŹce pánnę Máryá tŹynią y zbáwićielem y odkupićielem wŹyŹtkiego Źwiátá *KrowObr* 151v, 9, 9v, 22, 60, 81 (26); *BibRadz* 1.Ioann 5/10; ten rzekł com przewinił/ Krol rzekł/ przeto ŹeŹ zełgał/ boŹ mię bogiem czynił. *RejZwierz* 16v; *OrzRozm* O3v; *BielKron* 165; iákobyŹ thy nam Królá deŹrádował PolŹkięgo/ podleŹzym go nád Arcybifkupá/ ták w Chimerze/ iáko y w Dyalogoch czyniąć *OrzQuin* Ev, Z2v; *SarnUzn* H2v; *RejPos* 144, 211v; był tháki Dawid Iorys: który Źam Źiebie Synem BoŹym czynił *BialKat* 298, 163v; *WujJud* 139 marg, 162 marg, 173, 240v marg, 254v (13); *BudBib Is* 44/15; *CzechRozm* 14 [2 r.], 45, 105, 123, 151 (15); niech tego nieczyni przyczyná co nie ieŹt przyczyná. [*nec ... pro causa id, quod non est causa, ponat.*] *ModrzBaz* 66; *SkarŹyw* 57, 244, 389; *StryjKron* 205; *CzechEp* 75 [2 r.], 84, 159, 178, 184 (23); *ReszPrz* 35, 56, 64, 86; IEŹli mię ty przeto winiŹł/ K temu Sykophántá czyniŹł: IŹ Więć nie wŹydam bięŹiad *PudlFr* 20; *GórnRozm* B4; Y poŹtem Ianá S. y mnieyŹlá w Źyćiu oŹtroŹćiá Zbáwićielá náŹzego/ nie máło Źię Zydw obŹráŹło: onego opęťány m názywáiąc/ tego iáwnogrzeŹnikow przyáćielem/ á iáko náŹy Polacy mowiá/ łotrom brátem/ czyniąć. *LatHar* 254, 331; Kto nie wierzy Synowi kłámćá go czyni [*mendacem facit eum*] *WujNT* 1.Iann 5/10, s. 27, 98, 103, 104, 331 (13); *WysKaz* 18; *PowodPr* 56; *SkarKaz* 119b, 485b.

czynić kogo kim, czym, jakim a. kogo, co, jakiego (5): to/ ŹeŹ w.m. Źtára/ przywiedzie mie kthemu/ Źe w.m. Anyołom równá/ czynić będę/ ktore Bog naidawniey ŹtworŹył *GórnDworz* Q5v; *SkarJedn* 229; *CzechEp* 261; iż wŹyŹtkie chrzeŹćijány/ czynią iednáko kápłany/ y ták męŹczyźnie dopuŹzczáią wolno/ iáko y biały mgłowam wćyć/ kázáć/ Sákrámentá [...] Źpárowáć *ReszPrz* 43; *GoŹCast* 75.

czynić z kogo, z czego kogo, co (35): Wy mniemaćie/ ábyŹćie mię ććili/ gdy mię Pániá zowiećie/ y domnie Źie wćiekaćie/ á wy to tŹyniąć/ mnie fromoćićie/ iż s tŹłowieká Boginiá PogáńŹká tŹynićie *KrowObr* 154, 161, 164v, 166; Bogá rozgniewáli/ czyniąć Źobie bogi s cielcow. *BielKron* 125v; *WujJudConf* 190v; *CzechRozm* 47, 47v, 49v, 50, 55v (7); *CzechEp* 155, 163 marg, 172, 179, 181 (21); *WujNT* 313, 332.

czynić z kogo kim (1): Źe z tegoŹ ŹpoliŹtne⁸⁰ [*Syna*]/ czyni záŹ Potym tákim Bogiem/ ktory Źam ieŹt ŹtworŹyćielem: Źam przez Źię będąćym *CzechEp* 236.

czynić co za co (1): zwykli byli dawać Źok piołynowy Hethmanom j RothmiŹtrzom gdy na wojnę iechali, á to czynili za wroŹkŹę przifŹłego zwicięťwa *FalZioł* II 9a.

czynić co być czym (1): iż theŹ nákoniec Swinię Źmrodliwá tŹynićie/ y wtŹyćie/ być lekárŹthwem zbáwiennym rodzáiu ludŹkiego? *KrowObr* 98v.

czynić czym [= *za pomocą czego, przez co*] (5): yż fwoie frárfze ktorzy zmárli w nálfey wierze/ tą fwoią nową wiárą odlzczepieńce czynicie/ mieniąc ie być w piekle *BielKron* 208v; *CzechRozm* 147; *SkarJedn* 229; *CzechEp* 112; áby Heretycy vpornym trwaniem w błędach/ pobożnych modlitw także obrony przeciw nieprzyjacielowi/ dáremnymi nie czynili. *PowodPr* 56.

Przysłowie: Piękna to fprawá przy poćciwym ćiele/ Kto łobie piątkiem nie czyni niedzyele. *RejZwierc* 230v.

Szeregi: »zwać (*a. nazywać*) i (*abo*) czynić« [*szyk 11 : 7*] (18): Błogosławionemy cziny y zowie/ ktorzi fluchaia flowa iego á ftrzegá go. mat. 24. *SeklKat* G4; *KrowObr* 88, 110, 154v, 192, 192v; *CzechRozm* 6, 7v [2 r.], 122, 162, 267, *; Papież nie ieft tym czym go czyni y zowie X. K. to ieft namieftnikiem Chriftufowym *CzechEp* 330, 76, 97, 112, 330.

»zmyślać i czynić« (1): Także y Iobowi flowá Boże wypifuiącemu tak o Słoniu/ iáko y o Wielorybie zofobná/ z ktorego łobie/ z fwoimi niektórymi X. K. zmyśla y czyni fzátaná/ nic fię też ná tym tám mieyfcu o fzátanie nie śniło. *CzechEp* 294.

D. Stanowić, być czym, znaczyć tyle co; facere *Vulg, JanStat* (249) :

czynić co (43): tak włofi iako y pierze żadnego pokarmu nie czynią *GlabGad* A7; *GroicPorz* bb, bb3; *KrowObr* 182 [2 r.]; *RejWiz* 53v; Niechay fie ftaná fwiátlá ná utwierdzeniu Niebá/ á niechaj czinią rozność między dniem y nocą *Leop Gen* 1/14; *BielKron* 9, 82; *Mącz* 17c; Trzywęgláfta Figurá dwoiáka/ o iednym śrzednim punkcie/ QVINCVNCEM czyni *OrzQuin* H3v; A kiedy *Linea* profta ná proftą przychodząc/ nie równe kąty czyni/ tedy ieden będzie kónczáty/ á drugi będzie tępy. *GrzepGeom* C3v; [*Cyrkumferencyja*] to ieft/ *Linea* która w okrąg idzie czyniąc Koło. *GrzepGeom* H3v, C3, C4, D, G [2 r.], Gv (14); *BiałKat* 216; Zbiegowie od nieprzyjaciół/ ieftli fie wiernie zachować będą/ dobry znak czynią ku zwycięftwu *BielSpr* 35v; *BudBib Gen* 1/14; *BiałKaz* B3; Mowi Ezái: 59. v 2. 3. Niepráwości wálze przegrodę czynią między wámi y Bogiem *CzechRozm* 149; *PaprPan* Bv; *SkarJedn* 74; *SkarŻyw* 355; *CzechEp* [409]; *NiemObr* 22; *PaprUp* B4; Márzfálek rządny/ Pifarz/ Podfkárbi/ Ekonom/ KuchmiŹtr/ KoniuŹfzy/ Podkomorzy/ czynią nietylko dwor PáńŹki/ ále też y Száfárze y Vrządniki rządne/ życziłiwe. *GostGosp* 2; *WujNT* 870 [3 r.]; *SarnStat* 1277; gdy wyfoki krol y pan do nog fię vbogich ywzgárdzonych poniży: wdźięczny bárzo y káżdego wŹefelájący widok czyni. *SkarKaz* 515b; Drwięćá [...] Między Prufámi płynąc od Brodnice Czyni gránice. *KlonFlis* Gv, Hv; *SzarzRyt* D.

czynić ile (21): *GlabGad* Lv; *KłosAlg* A2; *BielKron* 282; ieftli to słowo fum ábo ieftem czyni iednę Iftność/ tedy tho słowo fumus ábo ieftelmy/ czyni mnogie Iftności. *GrzegRóżn* I2v, I2v; Mille passus, Tyfiąc Kroków przinoŹi/ málem czini godzinę drogi. *Mącz* 221c; Vicem solis supplet, Miáfto słońcá yeft/ álbo tak wiele czini yáko słońce. *Mącz* 493b, 57b, 70c, 236b; *GrzepGeom* Gv, G3v; *SkarJedn* 57 [4 r.], 271 [2 r.], D4; obie literze rázem brzmią, y czynią iednę fyllábę *JanNKar* F2v; *SkarKaz* 606a.

czynić komu, czemu (6): z drugiey ftrony ma iezyoro wielkie/ kthore czyni obronę miáftu. *BielKron* 9, 82; Illud mihi multo maximum est, To mi dáleko więcey czini álbo wáży. *Mącz* 236b; *BiałKaz* B3v; *NiemObr* 22; Wielki pozitek y ozdobe tziniela tha Academia R. P. *PaprUp* B4.

Przysłowia: Ano iefzcze nieboże nie ieden dzyeń ciepły/ Czyni wioŹnę po źimie *RejWiz* 53v.

Vna hirundo non facit ver. Nie czyni iáko mowiá iedná iáskołká WioŹny. *CzechEp* [409].

a. Równać się, wynosić, stanowić, dawać w wyniku działania arytmetycznego (178) :

czynić ile czego (83): á 132. lib. czynią ć. Wrocławski/ á 128. lib. wrocławskich wąż 1. ć *KłosAlg* G3; 3678. grzywien płaskich gf. czynią 4904 grzywien polkich. *KłosAlg* E2, Ev, E2 [4 r.], E2v, G2v [3 r.], Hv (20); płaci szelągów trzydziści/ które wedle rachunku namięnionego czynią groszy dwadzieścia *GroicPorz* k3v, k3v; *Leop Lev* 25/8; *WyprKr* 9v [2 r.], 10, 21v, 22, 23 [2 r.] (13); od A. aż do B. iest óm łokiet: A od B. aż C iest dwanaście łokiet (á toć iest szersza przybytku) á od C. aż do D. óm łokiet. To wżytko czyni. 28. łokiet wzdłuż. *BibRadz* I 46b, 418c *marg*, II 12a *marg*; *Libra* [...] Czini v nas 24. Lotow albo skoyci. *Mącz* 192b, 17c, 391c, 410d, 497c; *SienLek* 46 [2 r.]; *LeovPrzep* Fv; Piętnaście łokci czynią iedną łaskę/ trzy łaski czynią ieden łznur/ cztery łznury czynią ieden łan ná szérzą *GrzepGeom* L3v; Pręt był ná dzieśiąci *pedes*, co czyni trózkę więcéy niż pułżość łokciá Krákówkiégo. *GrzepGeom* N, Lv, L3v [2 r.], M4v, N [4 r.], Nv [2 r.]; Phalanx, wielką wynosiła ludzi zbroynych pieńzych 16384. Czyniło to Decurias 1024. *BielSpr* 29v, 29v; *BudBib Ez* 45/12; *Strum* F2 [2 r.]; *BudNT* kk8 [2 r.]; Acháłowi było lat dwadzieściá/ gdy Krolem zołał/ á iż krolował lat szelnaście: co czyni wżytkiego żywotá Acháłowe⁸⁰ lat 36. *CzechRozm* 136, 170; *Oczko* 20; *WujNT* 75 *marg* [2 r.], 110 *marg*, 294 *marg*, 351 *marg*, 476 *marg*; *WysKaz* 43; Ośm liczą Woiewództw wietłzych, z których po dwu Deputatów obieráią: to czyni szelnaście. *SarnStat* 853, 63, 280, 283, 349, 375, 883.

Fraza: aryt. »wiele czyni« = *ile jest (pytanie o wynik w działaniu arytmetycznym)* (12): Wiele czyni [Poniżej kolumna liczb do dodania] *KłosAlg* B2, B2, B2v [2 r.], B3 [2 r.], B3v [2 r.], B4 [2 r.] (12).

a. aryt. *W funkcji rzeczownika* »czyni« = *wynik, odpowiedź, rozwiązanie (z łac. facit)* (83) : potim dziel przez pirwzi termin przydzie po dzieleniu czyni. *KłosAlg* E4; Ieden kupił nieczo łkor/ każde 100. za 41¹/3. zło. á przedawał ie zalię ná ć [= *centnary*] daiącz każdy ć [= *centnar*] po 3. zło. bez ¹/4 y zyłkał 10 zło. v 100. zł. Iest pythanie wiele łkor szło ná ć. [= *centnar*] Czyni 6. łkor. *KłosAlg* G; Ieden karp za 5. kwartnikow/ wiele kop za 100. zło. A zač kopa/ czyni/ 60. kop/ czini 1. zło. 20. gf. *KłosAlg* G; Viednałem sługę do roku za 10. zło. y za łuknie/ á niełżużył mi iedno 7. mieięczy/ á dałem mu tę łuknią za mytho przez then czas/ czo kóztowała łuknia. Czyni 14. zło. *KłosAlg* Gv, E3, E4 [2 r.], E4v [5 r.], F [4 r.], Fv [2 r.] (83).

b. Stanowić wartość [ile] (5) : Abowiem cały Wargielt wedle vczonych w prawie/ czyni dwadzieściá złotych Ryńłkich w Monecie *GroicPorz* k3v; ószáciu onę dzierzawę iáko wielką iest y iáko wiele czyni *BielSpr* 51; *ActReg* 130; *SarnStat* 1148.

Zwrot: »mało czyni [komu]« = *nie ma znaczenia* (1): Coś mi ná Elohimá odpowiedział/ tedy mi to mało czyni/ przeto iż fie oni tak w tym wykłádáią/ że nie zázwdy trzech znáczy/ ále pod czas iednego. *CzechRozm* 17.

4. Wypełniać, wykonywać, realizować; facere *Mącz*, *Modrz*, *Vulg*; *agere* *Mącz*, *Modrz*; *exequi*, *exercere* *Mącz*; *capessere* *Modrz* (825) :

czynić co (353): *OpecŻyw* 50v, 64, 66v; *LibLeg* 7/69 [2 r.]; *RejPs* 104v, 179v, Ff7v; A tak czyniącz wolą bożą/ chwalim pana boga/ y wdzięczność náłżę okazviemy *SeklWyzn* b3v, b3v, e4; *SeklKat* E3v, F3v, S2v, Z3v; Czarta zefcze pjłni byłj A yego wolą czynili *RejKup* ee4v, h3; *RejKupSekl* a4v; *HistAl* I6v; Nye/ ktorzy zakonu flucháya/ ále ktorzy ij czynya/ będą vłpráwyedliwyeni. *KromRozm I* H2v, [L3]v; *LubPs* Lv, Z, dd3v *marg*; *GroicPorz* g2, v3; *KrowObr* 60v, 109, 126; Czynicie przykazania

moię/ á fadow przyftrzegaycie y wypełniaycie ie. *Leop Lev* 25/18; Wy/ y żony wáffe mowiliście wíthy wáffemi/ á rękómá wáffemi/ wypełniliście mowiąc: Czyńmy obietnice náffe ktorefmy obiećáli *Leop Ier* 44/25; my wízyfcy niegdy obierálfmy fie w żádzach ciáálá náffego czyniąc wolá ciáálá y myfli náffych *Leop Eph* 2/3, *Deut* 11/22, *Ios* 1/8, *4.Reg* 11/5, *Prov* 21/7, *Ier* 44/17 (20); *BibRadz* *2, *Gen* 18/19, *Lev* 26/15, *Ps* 118/121, *Prov* 21/3 (16); *BielKron* 32, 45 [2 r.], 71, 114v; *GrzegRóżn* E3; *RejAp* 4, 67v, 145v, 191; wíftáwicznie czyni wolá iego á zówždy folguie rofkazániu iego *RejPos* 74v, 31v, 40, 63, 78v, 84v (22); *RejPosWiecz* ² 93v; *BiałKat* 21, 53v, 86, 208v; *KuczbKat* 400; *RejZwierc* 206; *WujJud* 69, 108; wízyftki ktorzykolwiek powinności fwoich/bádz iáwnie/ bądź chyttrze álbo táiemnie czynić fie zbraniáią. *WujJudConf* 215; *RejPosWstaw* [21³]v; *BudBib Lev* 25/17, *Deut* 8/1, 27/10, 26, 29/29 (19); *BudNT Mar* 3/35, *Ioann* 4/34, 6/38, 7/17, 19 (7); Bo wedle wiáry ich muí zówždy infzy być ktory rofkázuie/ á infzy też ktory rofkazánie czyni. *CzechRozm* 16, 15, 27, 70v, 90v, 112v (11); *KarnNap* B4v; *ModrzBaz* 105, 110; *KochPs* 182; *SkarŻyw* 2 [2 r.], 14, 81, 83, 152 (18); *StryjKron* A3v; Przekłety ktoryby fobie nie poftánowił fłow zakonu tego áby ie czynił: á rzecze wízytek lud Amen. *CzechEp* 115; ále mu zówždy był poftufzny: fłużąc mu y rofkazánie ie⁸⁰ [...] czyniąc *CzechEp* 243, 37, 53, 115 [2 r.], 116, 119 (13); *NiemObr* 113, 124; *ReszPrz* 23; Z tádze my też nie możemy twoiey woley czynić/ przykazánia ktoreś nam rofkazał wízyftkim pełnić *ArtKanc* L7v, B6, K6, Q20, T12; potrzebę twoię Oycze miły vczynię/ którą ty ściśniony Slubem twym czynić muífz. *ZawJeft* 42; *KochPij* C2; *GrabowSet* E4, R2v; *WyprPl* Cv; *LatHar* 555; *KołakSzczęśl* B3; *WujNT Matth* 5/19, 7 arg, 21, 24, 26 (35); *WysKaz* 24; *SarnStat* 1300; *SiebRozmyśl* H2; *GrabPospR* L3; *PowodPr* 51; *SkarKaz* 421b, 487b, 489a, 634a; *CiekPotr* C2v. Cf Ze zdaniem.

Ze zdaniem względnym dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (107), ono (1)] (165): Co śmiefz rádzić/ śmiej też czynić. *BierEz* Ov, M4v; *OpecŻyw* 2, 41, 92v; *MetrKor* 40/174; *HistJóz* Cv; *LibLeg* 9/50, 11/135; *RejPs* 152; *RejJóz* K2; *SeklKat* E4, F2v, X2; *RejKup* s2, bb8; *HistAl* I6v; *KromRozm I* C4; oni téż czynili/ to/ na co byli przyiachali/ i także wolá Bożą niewiedząc o niei wypełnili. *MurzHist* E2; *MurzNT* 51; *KromRozm II* n2; *Diar* 60, 61; *DiarDop* 115; *GliczKsiqz* B3v [2 r.], O5; *GroicPorz* g2; A gdyfz tedy nie to co on rofkazał tczynicie/ ále Pápiefkiego rofkazánia ftrzeżecie/ ieftécie thedy nie fludzy Kryftufowi/ ále fludzy Pápiefcy *KrowObr* 122v, 2 [3 r.], 6 [3 r.], 34v, 40v, 42v [2 r.] (30); *Leop Gen* 41/55, *Deut* 5/32, 6/3, 30/13, 2.Par 7/17; *UstPraw* A2; *RejZwierz* 10; *BibRadz* Num 22/20; áby każdy w Rzeczypośpolitey vrzędu fwego był pilen/ á to czynił/ co mu czynić álbo fprawować przyftoi. *OrzRozm* M; *BielKron* 42v, 185, 467; *Exequor*, Wypełniam/ Sprawiam. Czinię to co mi polecono. *Mqcz* 385c, 14a, 57d, 265a, 344a, 504c; *OrzQuin* O2v; *RejAp* 16; *Górndworz* C8; A cóż to ieft fluchác tych fłow iego? To czynić co on rofkázuie/ á co ieft fwięta wola iego. *RejPos* 222v, 40 [2 r.], 40v, 60, 219, 219v (8); *RejPosWiecz* ³ 99; *BiałKat* 16, 53v, 126, 141; *RejZwierc* 55v, 92v, 135; *BielSpr* 12v; Bo Pan Bog gotow ieft dáry fwoie dáwać káżdemu/ ktory czyni co nań zależy/ á powołánia fwego pilnie przyftrzega. *WujJud* 210, 7v, 140, 145v, 152; A flugá wfzeláki nie ieftci fukcefforem Páná fwego/ y nie wedle woley fwey żywie/ ále czynić to muí co mu Pan rofkaze. *WujJudConf* 150v; *RejPosWstaw* [21²]v; *BudBib Iob* 37/12, *Eccle* 8/4; *BudNT Luc* 6/46; *CzechRozm* 89v, 237; *ModrzBaz* [38], 47, 84, 99v, 101; *SkarŻyw* 41 [2 r.], 56, 136, 259, 260 (14); *CzechEp* 17, 51 [2 r.], 113, 132, 343; *ArtKanc* M4, T15; *GórnrRozm* B3; *Paprup* F4v, I3v; *LatHar*

21; *KołąkSzczęśl* Bv; Przecz Pan Chriftus nie zarázem czyni o co go profzą. *WujNT* 310 marg, *Luc* 6/46, *Ioann* 2/5, 14 arg, 15/14, *Rom* 2/14 (13); *SarnStat* 271 [2 r.], 335; *SkarKaz* 8b, 279b, 310a, b, 454b; *VotSzl* E2; *CiekPotr* 52, 74; mówią: iż człowiek wolney woley nie ma: ále to zmużzony czyni/ co Bog chce/ y co w nim łam czyni y łprawuie. *SkarKazSej* 686a.

W charakterystycznych połączeniach: czynić przykazanie (19), rozkazanie (18), sąd (i sprawiedliwość) (26), słowo (15), ustawy (8), wolę (130), zakon (9).

Szeregi: »czynić, (a, i) pełnić (a. wypełni(a)ć)« (11): *LibLeg* 7/69; *SeklWyzn* b3v; *HistAl* I6v; *GroicPorz* g2; A thy náwroćiz fie/ y łłuchác będziefz głofu Páná Bogá twego/ y czynić á pełnić the włłyftkie rofkazania [*faci esque universa mandata*] kthore ia przykázuię tobie dzifia *Leop Deut* 30/8, 1.*Mach* 13/48; nie koždy kto woła zá mną pánie pánie wnidzie do kroleřtwá moiego/ ále ten owřzem rychley ktory czyni/ pełni/ a náłłáduie woley moiey. *RejPos* 29v; *BiałKat* 126; *SarnStat* 1025, 1201; áby fię to czynić y wypełnić mogło/ co w łtárym y w nowym zakonie rofkazano iefł. *SkarKaz* 310b.

»czynić a sprawować« (1): iefłi thu wiernye czynić á łprawować będą łwoyę powinnořć/ że im Pan da błogofłáwieńłtwo wieczne. *LubPs* dd3v marg.

»strzec (a. przysřzegác) i (a) czynić« [*szyk* 10 : 1] (11): *KrowObr* 109; A przetho łřtrzeřćie y czynićie [*Custodite igitur et facite*] tho włłyftko co wam przykazał Pan Bog *Leop Deut* 5/32, *Peu* 19/37, 20/8, *Ez* 37/24; á wřzech wřław moich przyřłtrzeęał/ y czynił ie *BudBib Ez* 18/19, 1.*Par* 22/13, *Lev* 25/18, *Ez* 37/24; *CzechEp* 116; *KołąkSzczęśl* B3.

a. Zestawienie: »czynić dosyć« = *satisfacere* Cn [*szyk* 257 : 163] (420) :

α. Wypełniać; przestrzegać, dotrzymywać; być posłusz nym; *exequi, praestare, satisfacere, tueri* *Mącz*, *Modrz*; *explere, facere, implere* *Modrz*, *JanStat*; *conficere, con servare, exonerare, reddere, servare, sustinere, tenere* *Mącz*; *capessere, fungi, impendere, Modrz*; *intendere* *JanStat* (337) : Sto, Stoyę też trwam dzierzę fie łwego przedfię wzięcia też dzierzę/ pełnię/ czynię dofić. *Mącz* 417a.

czynić dosyć z kogo, z czego (7): áby zá twą łprawą łłánowiły fie włłytki połłępkki moię łktorych bych ią dofyć czynił połłufłeńłtwo twemu *RejPs* 175v. Cf »czynić dosyć z siebie«.

czynić dosyć czemu (331): *PatKaz III* 138v; czo poddanem łwem rofkaze thedi wřzithczy voly yego y rofkazanyv czynycz dołłicz mvlcha. *LibLeg* 11/174v, 10/69v, 11/78, 133v, 158, 170v; *RejPs* 80v, 89v, 112, 132v, 156 (7); Dołłycz czyniácz prozbie połłow Ziemłkich poddanych náłłych zołławiyemy w mocy statutu nas Piotrcowłki *ComCrac* 14, 14v, 22; *RejRozpr* C3v; *LibMal* 1548/142; *ZapWar* 1548 nr 2668, 1551 nr 2684; Bom ya [...] Dwadzełcza Lath cziniacz dołłyczzi Nawłłfem Zakonowi temu Nieffolgwál [!] Czału łwemu *RejKup* cc2, b5, b8, f8v, g2v, k8v (15); *KromRozm I* A4 [2 r.]; *KromRozm III* Lv [3 r.]; *Diar* 21, 22 [2 r.], 33, 83; *DiarDop* 109, 118; *BielKom* E7v; *LubPs* S5; *GroicPorz* f4, cc4v; *RejWiz* 99 [2 r.], 179; *OrzList* i2v; *UstPraw* A2; *RejZwierz* 70v, 73; Y przepułłiłem ná nie włłytki łłowá przymierza tego ktorem rofkazał áby ie pełnili/ ále oni temu nie czynili dofyć. *BibRadz Ier* 11/8, *4, I 12a marg, *Gen* 39/11, *Num* 15/22, *Deut* 12/32 (31); *OrzRozm* Mv; ofobne Seymy wřławuią á nie czyniá dofyć Dekretowi Wormáckiemu przećiw Luteranum *BielKron* 201; Niemáłz niemáłz przyczyny przecz byřćie łwemu złemu á niecnotliwemu zámyřłeniu dofyć czynić mieli *BielKron* 249, 2, 103, 125v, 155v, 200 (20); *Promissum servare*, Obiecániu dofić czynić/ Pełnić obiecáne rzeczy. *Mącz* 389a, 237b, 264b, 385c, 386a, 389b (15); *Prot* C2v; *LeovPrzep* E4v;

RejAp 1, 2v, 16v, 119 [2 r.], 199; flácheckiey powinności dofyć czynić/ to iest przy prawdzie ftać/ á białychgłow flawy bronić. *GórnDworz* Aa2, D5, G5v, K6, M4v, Ee5v (9); dla nas dla grzeźnych dał obrzezać fwięte ciało fwoie/ czyniąc dofyć zakonowi/ áby gi zá nas wypełnił *RejPos* 34, A5, 2, 2v, 7, 9v *marg* (48); *RejPosWiecz* ³ 98; *BiałKat* 341; *RejZwierc* 62v; *WujJud* 104v; *RejPosWstaw* 42; *BudBib* Bv, 2.*Esdr* 1/9, 9/34, 4.*Esdr* 1/35, *Tob* 4/22; *CzechRozm* A4v, 197, 213v; *PaprPan* Gg2v; kiedyby poddáni powinności fwey dofyć nieczynili [*nisi subditi in officio essent*]/ á woli y rofkazania Przełożonych posłufzni niebyli. *ModrzBaz* 49v; á wyprawie woienney/ prze vboftwo/ iákoby przyftało/ dofyć czynić niemogą. *ModrzBaz* 103v, 3, 19v, 20v, 29, 39 (30); *KochPs* 59; *SkarŻyw* 90, 107, 460, 461; *MWilKHist* G4v; *StryjKron* 472, 508, 747; *CzechEp* 18, 151, 174, 223, 236, [383]; *NiemObr* 14; *KochFr* 111; *ZapKościer* 1586/65; *ArtKanc* F9v; *GórnRozm* C3, K3; *ActReg* 21, 42, 57, 180; Co być może fprofnieyfzego y mierzieńfzego/ iáko wiarę złamać/ obietnic nie wypełnić/ álbo rzeczom vmowionym nie dofyć czynić *Phil* O2; *OrzJan* 119; *LatHar* 134; *SarnStat* 2, 40, 81 [2 r.], 96, 174 (34); *GrabPospR* K2v [2 r.]; *CiekPotr* 2; Zwiodfzy woysko przeciwnie rufzył się ku niemu/ Z ktorjm chciał dofyć czynić przedfiewzięciu fwemu. *CzahTr* Gv, E2; *SkarKazSej* 681a; *SzarzRyt* C2v. *Cf* czynić dosyć czemu zakogo, czemu czym, czemu w czym; »czynić dosyć swemu«.

czynić dosyć czemu za kogo (3): *RejPos* 57; iáko lie BOG Oćiec gniewał na wfzyftek świat [...] ále go wfdy fyn iego vbłagał [...] y dla tego fámego fiebie/ czyniąc zań dofyć woley Bożey/ ná śmierć wydał *CzechRozm* 221 v; *ModrzBaz* 84.

czynić dosyć czemu czym (7): *OrzRozm* T2v; by nie było Stárofty/ musiałby Król fám ręką fwą/ Spráwiedliwości świętęy dofyć czynić *OrzQuin* X3, X3; *GórnDworz* Hh2, Ii6; *BiałKat* 26; *RejZwierc* 240v.

czynić dosyć czemu w czym (13): *LibLeg* 10/64v [2 r.], 120v, 11/25v, 133; *LubPs* Z4v; *BibRadz* *5v; *RejPos* A4; Lecź podobno wtych Synogárdlicách/ żakonowi [!] tylo dofyć czynifz/ posłufzeństwo twoie y pokorę pokázuiefz *SkarŻyw* 113; *ZapKościer* 1580/14; *KochJez* A3v; Abyfmy mogli krzyż zność/ czynić w nim woley twej dofyć *ArtKanc* M17; *GórnRozm* C3.

Zwroty: »czynić dosyć swemu« [szyk zmienny] (7): Opát Tyniecki/ zda mi fye że dofyć fwemu czyni/ Szkołę ná Tyńcu chowáiąc/ y wiele vbogiej Szláchty około fiebie żywiąc. *OrzRozm* Iv; czynił dofyć fwemu zá żywotá fwego ten Krol/ choćia go mieli zá proftego *BielKron* 397v, 256v; *GórnDworz* Q6v, Hh2; *RejZwierc* 240v; *KochFrag* 41.

»czynić dosyć z siebie« [szyk zmienny] (6): Currentem incitare, Nápominác tego/ który yednák dofyć z fiebie czini. *Mącz* 73d, 369a; *PaprPan* Eev; Gdyś z fiebie dofyć czynił w káżdym fwym wrzędzie/ Nierzkąc czáfzą/ ále też y fzáblą fwą wfzędzie Kredencuiąc Krolowi *KochJez* A3v; wiemy ze tam wm dosyc zsiebie czynisz iako dobry Senator asczery miłosnik RPtej *ActReg* 13; *SzarzRyt* C2v.

Szeregi: »strzec a dosyć czynić« (1): Bądzćieź tedy fercá dobrego ábyfście ftrzegli á czynili dofyć themu co nápiłano iefth w Kfięgách zakonu Moizefzowego *BibRadz* Ios 23/6.

»dosyć czynić (a) (wy)pełni(a)ć« (2): *ComCrac* 22; o ważności zapisów, że przeciwko nim nie zoftáie żaden odpór, żadna controwerfia, áni contrádictia, iedno im dosyć czynić wypełnić potrzebá *SarnStat* 1260.

β. Ulegać czemu; zadowalać, zaspokajać; satisfacere *Modrz* [komu, czemu] (45) : *BierEz* 13v; czyniąc dofyć przyrodzeniu miłofierdzia fwego wiele przebáczáł złoćiwych wyftępkow ich niedokończa ie wyniŃczył *RejPs* 116; *RejKup* b8v, aa4v; *MurzNT* 108v; *DiarDop* 113; Iáć muŃzę dofyć czynić przyrodzeniu fwemu/ Folguiać fwey buynoŃci *BielKom* Ev, Av, D8, F8, G4; FiliŃtyni mŃcili Ńię ták frodze [...] czyniać dofyć fthárodawney nienawiŃci. *BibRadz Ez* 25/15; *KwiatKsiąŃ* F4; *RejPos* 5v, 56v, 82v, 113, 164 (8); *RejZwierc* 105 [2 r.]; *CzechRozm* 140v, 169v; LecŃ ċi bogacŃe/ Ńeby temu fádłu y chęci fwey dofyć czynili/ wŃzytko fobie Ńmieia przywłáŃzcŃáć. *ModrzBaz* 48v; *SkarJedn* 168; *Oczko* 24v; *SkarŹyw* 22, 52, 582; Ńon ŃiedŃn pogáńŃkim obyczáiem poiał/ s ktorými wŃzetecznoŃci fwoiey dofyć czyniać/ iednák potomŃtwa niemogł otrzymáć *StryjKron* 150; *CzechEp* 35; *NiemObr* 12; *KochFr* 84; *GórnRozm* C; *SarnStat* 1263; *SkarKaz* 551a.

czynić dosyć czym (2): brzuchy fwe zá Bogá pocŃytaia/ obŃárfwem/ opillwem/ dofyć onym czyniać *WerGoŃc* 203; *SkarKazSej* 704b.

czynić dosyć w czym (4): *GórnDworz* F6v, Gg5v; AcŃ lepak wiem dobrze/ Ńe niemogę wŃzytkim wtem náŃzem fpiŃie dofyć vczynić/ gdyŃ y íam fobie wniektorych rzeczach niedofyć czynię *ModrzBaz* 1; *CzechEp* 69.

Szereg: »folgować i dosyć czynić« (1): [Bóg] fprawiedliwoŃci nie náruŃza. OwŃzem y oney ták folguie y dofyć czyni *CzechRozm* 219.

γ. Wynagradzać; odpłacać; satisfacere *Mącz, Calep, JanStat; solvere* *Modrz* (38) : A grzechy dla tego ía winámi/ íŃ dopuŃŃczáiać Ńie ich/ zoŃtawami Pánu Bogu winni/ y ná záŃŃuŃe á powinne męki wydawáni bywamy/ ktore álbó dofyć czyniać/ álbó theŃ ċierpiać wypłaczamy. *KuczbKat* 415, 225.

czynić dosyć komu, czemu (9): *UstPraw* G2; *Mącz* 116b; *KuczbKat* 225; Ná Krolà tedy to náŃŃy/ káráć te/ ktorzi rzeczy oŃáŃdzoney dofyć czynić [qui iudicatum solvere recusent]/ á co z íádu przyidŃie pláćić niechcá. *ModrzBaz* 96v, 56v; Zá ránę íiná zydowŃká winá ma byđŃ Woiewodzie dáná, á obrázonému ma byđŃ dofyć czyniono. *SarnStat* 253, 798, 827. Cf *czynić dosyć komu z czego*.

czynić dosyć na co (1): y na tę proteŃtacia chce dofyć czynić. *ZapKoŃcier* 1580/16.

czynić dosyć o co (1): kasdá rzecz s ossobna w they vgodzie oppissana maia Ńobie zyŃŃczicz y Ńpelnicz pod zakladem tysiacia [!] zlotich [...] o ktori iessly by ía ktora strona abo ych potomkowie poswacz dopuŃŃczyly [...] maia Ńtacz i odpoviedacz a o then zaklad tam ze dossycz czynicz *ZapWar* 1548 nr 2668.

czynić dosyć za co, za kogo (21): *RejRozpr* B4v; *SeklWyzn* c4v; Kradná y ymienie/ gdi go vzywaiá/ á zato doŃfyc nie czinia *SeklKat* L2, R; A tyŃ náŃye wŃŃytko włóŃyl Co ċłowiek Ńwiatu przewinił Abys záto doŃfycz ċzinił *RejKup* Dd, aa2v; Gdy fługá á zwłáŃzcŃá gołotá vczyni komu ízkodę/ zá takiego pan ma iego dofyć czynić. *UstPraw* Dv, H4, K2v; *BielKron* 329v; *RejPos* [310]v; íáŃmuŃná oczýŃcia grzechy/ y ċzyni dofyć zá przeŃŃŃe grzechy. *WujNT* 243, 275; niektórzy niepoŃŃuŃeńŃwem y vporem vwiedŃieni [...] od íádu odchodŃá po zdániu/ nieczyniać dofyć zá dŃug tym/ którzy znimi o to czynia *SarnStat* 798, 253, 292, 433, 524, 624 (8).

czynić dosyć czym (3): *GroicPorz* m4; Przeto Pána Bogá Modlitwá vbłagamy/ BliŃniemu íáŃmuŃná dofyć czynimy/ á íami Ńiebie PoŃtem prawđŃiwym karzemy. *KuczbKat* 225; *ModrzBaz* 56v.

czynić dosyc w kim, w czym (4): ieden za drugiego dofyć czynić w karaniu docześnieym może. *LatHar* 286; Chriftus ielzche cierpi, zasluguie, y dofyć czyni w członkach swoich. *WujNT* 697 *marg*, 697, Dddddd.

czynić dosyc komu z czego (1): Z Podatku owlowego nam do zywota nalzego lamá Rulka ziemiá dofyć czynić będzie. *SarnStat* 69.

Szeregi: »płacić, (a) dosyc czynić« (2) : o gárdło iuz takimui nieidzie/ ále plăćić á dofyć czynić ma wargieltem w Prawie opifányim wedle Stanu. *GroicPorz* m4; *Calep* 948a.

»dosyc czynić to jest przepraszać« (1): mamy [...] odpufczać winy albo wyftępy bliznem nalzem/ gdi [...] proflá nas zato y dla pana boga/ doflíc cziniąc to ielt przeprałzaiąc yle mogą *SeklKat* S4v.

5. *Spierać się z kim, występować przeciw komu, o co; dążyć do czego, zabiegać o co; postulare Calag* (347) :

czynić przeciw komu (6): fpiewaią w ten czas Mefunádyn/ to ielt áby fkáżonym nie byłá żadna nádzieiá/ ktorzy mowia álbo czynią przeciw narodowi Izraelfkiemu *BielKron* 463, 129v; gárdząc a pfuiąc Bogi przeciw Rzeczypóspolitey czyniłz? *SkarŻyw* 429; *ReszPrz* 46; wezmą ciężkie karanie/ ktorzy czynią przeciw mnie: Sámi mię tu nie wzywaią/ moię miłe pożyraią/ bez boiázni fię boią. *ArtKanc* Q5v; *WujNT* 435.

czynić o kogo, o co (11): *RejKup* y3v; *GliczKsiąz* O3v; tám ná nie pomowiono/ by były vrodzone nie z włafney żony Kázimierzowey/ dla thego by za kogo wielkiego ktora nie szlá/ co by o kroleřthwo ich nie czynił. *BielKron* 377, 325; *GórnDworz* Ff6; A Alkymus czynił o vrząd ofiárownicki. *BudBib* 1.*Mach* 7/21; Czynić o pánřtwo. Pořtulare řibi imperium. *Calag* 117a; *SkarKaz* 352a, Ooooo; *SkarKazSej* 703b; on řrogi ćiemnořci Hetman/ y řwiátá łákome márnořci/ O nalze pilno czynią zepřfówanie. *SzarzRyt* A2.

czynić z kim (4): Chczál bych s kařdem oto czinić Iř tam niemas ynego nicz *RejKup* y3v; gdy řyn przydzye klátom/ á řáda od oycá pořtánowyenya yákyego/ czyni řnim o to/ áby mu częřć imyenya řpuscił. *GliczKsiąz* O3v; *BibRadz* Ez 39/1; *BielKron* 199.

a. *Walczyć, potykać się, wojować; conflagere, decernere Mącz; agere, conflictare, congregi, depugnare, dimicari, pugnare Modrz* (183) : powabił go ná rękę w ćiáfne mieyfće nágo fię bić/ rzeķł Skánderbeg przed Amurátem: áczķkolwiek to ná beřtyie zależy nágo bez zákryćia czynić przed ludźmi/ wřzákże tho vcřynię *BielKron* 242, 126, 256v, 410; *BielSpr* 15; Potkali fię dořć męřnie y czynili řmieie/Y wřzyřtek gwałt ná řobie zbroynych zátřzymáli *StryjKron* 527, 732; Mieczá dobywał, na znák tego zawnřdy Iz gotow czynić dla czći Bogá řwego, Y zywort łozyc, dla řłowá Bozego. *KlonKr* C.

czynić o co (63): *OrzList* e4; nam o wielką rzeř idzie/ o wolnořć/ o gárdłá/ o dzieći/ o řtáthki/ mamy przyczynę řluřzną gdyř o.řwe włafne/ á nie o cudze mieyfćá czynić będziem/ bierzćie ná fię zbroie dochodźmy włafnořci *BielKron* 243v, 49, 101v, 103, 165v, 173v (38); *Mącz* 14c, 48d, 130b; *GórnDworz* Ev, Z8; *RejPos* A4v; *RejZwierc* 98; Walczyli napierwey z Niemcy o thy mieyfćá czyniąc gđzie dřiř fiedźimy *BielSpr* 75v, 60v, 69; *KochMon* 21, 22; *CzechRozm* 227v; *PaprPan* Q4v; nie dla łákomřtwá/ ábo sławy/ ále o wiáre y o domy/ o dřiati y żony/ ná ořtátek o Rzeczypóspolitą czynić będziem [*pugnabimus*]. *ModrzBaz* 128, 62, 84v, 114v; *OrzJan* 35, 42; Rycerz vcřciwy [...] Będac w

czyni wkrzywdzony: gdzie niemoże prawnie Sprawiedliwości dośiąć/ Czyni o nią iawnie. *KlonWor* 30. Cf »czynić o gardło«.

czynić z kim, z czym (143): *RejZwierz* I3v; Vmarł też krol Syriyſki Azáel/ ná iego mieyfſce wſtąpił Benádáb wtory/ s którym czynił krol Izráelſki Ioás/ y trzy rázy go poráził *BielKron* 87; czynili przez čás niemáły z pogány ci zakonni rycerze/ ciężſkie walki wiodąc *BielKron* 231v; Skánderbeg [...] wyſłał pierwey hárcowniki ktorz łnimi [*Turkami*] po iednemu czynili *BielKron* 245, 49, 101v, 103, 117, 120v [2 r.] (68); *Mącz* 3a, 48d, 49d; *RejPos* A4, A4v, 215v, 343; Káżdá [...] Okaże łwá gotowość/ męſtwo łwe Rycerſkie/ Czynić s nieprzyaciálem/ iáko żony Perſkie *BielSat* L3v [*idem BielSejm* 26]; ktho z niſká czyni przeciw mieyfſcu wzgorzyſtemu ze dwiemá czynić muſi/ y z mieyfſcem y z nieprzyaciálem *BielSpr* 15v; Bywáli miedzy tymi doſperaty [!] tácy mężowie iż ieden ze trzemi czynił *BielSpr* 19, 4v [2 r.], 5v [2 r.], 7, 10 [2 r.], 13 (34); Paris z Menelausem czynić z sobą mają: Kto wygra, temu panią z klenoty przyznają *KochMon* 28, 21, 22; *BiałKaz* L4; *CzechRozm* 227v; *PapPrPan* F2v; wczyli iáko ſię potykáć/ y iáko z nieprzyaciálem czynić [*agendum cum hoste*] *ModrzBaz* 111v, 60v, 62, 63 [4 r.], 84v, 104 (11); *KochOdpr* C3v; *StryjKron* 46, 472; *BielSen* 16; *BielSjem* 26; *KochProp* 10; *ActReg* 182; *OrzJan* 42, 135, 136; *KmitaSpit* A4v; *CiekPotr* 48, 88. Cf *czynić z kim od kogo; z kim za kogo*.

czynić między kim (1): Tąż niezgodą y nienawifcią y ini czelniefzy łámi miedzy łobą czynili *BielKron* 179v.

czynić z kim od kogo (1): Rozwodził tedy Moiżelz [...] łwoie poſługi przez ktore trudnoſci wżywał czyniąc od niego z iego nieprzyaciáelmi Murzyny *BielKron* 29.

czynić z kim za kogo (1): Mecyus [...] przyzwolil ná to áby byli wyłádzeni s káżdey łtrony po trzech mężoch wielkich nazacnieyfzych/ á czynili zá wſzytek lud s łobą. *BielKron* 101v.

czynić przeciwko komu, przeciw(ko) czemu (3): Pro nostra salute contra sceleratissimam hostium conspiracyonem configamus, Czińmy o zdrowie y o gárdła náſze przeciwko nieſláchetnemu nieprzyaciáelſkiemu ſpiknieniu. *Mącz* 130b, 3a; *BielSpr* 15v.

Zwroty: »czynić bronią« = *armis pugnare* *Modrz* [*szyk zmienny*] (3): przeráziwſzy lewy rog nieprzyaciáelſki/ bierz ſie prędko/ czyniąc mężnie wſzelką bronią/ ták ręką/ poćilki/ drzewy/ rohátynámi *BielSpr* 20v, 10; *ModrzBaz* 104.

»czynić do gardł(a), o gardło« (2 : 1): Tego bronić y o to czynić do łwoich gardł mamy *OrzList* e4; Zaden máiąc z kim czynić o gárdło [*Nemo de capite dimi caturus*] niebędzie przekłádał koniá domá wrodzonego á łekliwego nád Tureckiego *ModrzBaz* 114v; *KmitaSpit* A4v.

»ręką czynić« [*szyk zmienny*] (15): lepiej áby ſemną łám czynił z oſobná łwá ręką/ niżliby ich wiele dla nas dwu miáło pogináć niewinnie *BielKron* 215, 165v, 244, 261v, 267v, 354; *Mącz* 14c; *Górndworz* Z8; *BielSpr* 13, 29, 72v; Ieſli ſię ztobą ná drodze ſpotka/ tedy ábo mu z drogi złtápic/ ábo znim o żywot ręką czynić muſilz [*aut de vita cum illo dimices*]. *ModrzBaz* 84v, 62; Tylko łámym mężom to przyłtoi/ Czynić ręką á ieżdżić we zbroi *BielSjem* 29; *CiekPotr* 48.

»tarczą, za tarczą czynić« (1 : 1): *Mącz* 376c; gdy złámie drzewce w potkániu wnet ſie do łzáble rzuć/ á zá tarczą czyni *BielSpr* 51.

Szeregi: »czynić a bić się« (1): Est mihi tecum pro aris et focis certamen, Mam s tobą czynić á bić fie. *Mącz* 49d.

»czynić a potykać się« (1): Acre inter se decernere statuerunt, Wzięli przed się o to s łobą czinić/ á potykać fie hufcem á łzykiem. *Mącz* 48d.

»walczyć a (albo) czynić« [szyk 1 : 1] (2): *Mącz* 3a; ieśli człowiek Rycerłki [...] walcząc á czyniąc thylko z widomym nieprzyjacielem/ łufłźnie Ryczerzem bywa zwan *RejPos* A4.

b. *Dochodzić czego prawem; procesować się; agere Mącz, JanStat, Cn; persequi Modrz; convenire, experiri, actionem instituere JanStat (145)* : á Inłtygator gdy pożywa/ przećię bez *delatora* niehcemy zeby czynił. *GórnRozm* C2v, C2v.

czynić przeciw(ko) komu (22): *ZapWar* 1550 nr 2665; Rękoymia przeciw temu zá ktorego ręczył może czynić s pewnych przyczyn. *GroicPorz* r3v; Kráwcowi gdy łukno vkrádną przeciw komu Pan ma czynic. *GroicPorz* ee2v; Mąż niemoże żony kárác o cudzołóstwo/ áni przeciw niey czynic w pewnych przypadkách. *GroicPorz* 11, f2, ov, r3, r3v [2 r.], z4v [2 r.] (14); Piotr czynił przeciwko Máćieiowi Sędziemu/ iż [...] niespráwiedliwé y złośliwé łkazánie przeciwko niemu vczynił [*Petrus agebat contra Mathiam JanStat* 649] *SarnStat* 806, 416, 611, 650. Cf »czynić prawem«.

czynić o kogo, o co (111): *ComCrac* 12v, 16; *Diar* 73; áby imyenya łwemu princypałowi dołtác mogł/ álbo krzywdy y doległóści dowyesć á pozylkác gdiby o nyę czynił. *GliczKsiąż* N5; Rękoymia przeciw dlužnikowi zá kthorego ręczył w ty czály może czynic o ręczony dług. *GroicPorz* r3v, m3, ov, r3v, z4v, ee (7); dzyeći przyłzedłzy ku látom mogą o łwe czynic/ żadna im dawnołc niezáwádzi. *UstPraw* B3, Fv, G4v [5 r.], I3v [2 r.], K2 [2 r.]; *BielSat* E; Trzebá mi bowiem łędziom ná podárki: Bom cudzá żonę wzięł/ o ktorą czynią. *KochOdpr* A4v; *ZapKóścier* 1580/11, 1582/33v; *BielRozm* 32; ktoby namniey pokoy pólpolity wzrúfzył/ tedy o to czyni vrząd/ y karże *GórnRozm* C2, C2, C3, C4v, D, D2v [2 r.] (12); *ActReg* 165; gdy trzy látá wynidą temu/ który zechce czynić o winę zá głowę/ iuż mu przekázi Pręłcriptia *SarnStat* 611; Pan łam, y potomkowie páná o zábitégo łługę plebeium, może czynić. *SarnStat* 615; Tedy nie kmiećiowie oni o tákowy gwałt y krzywdę/ ále pánowie ich máią czynić. [*pro tali violentia ... agere JanStat* 1093] *SarnStat* 682, 138, 145, 267, 284, 355 (38); *SkarKazSej* 700b. Cf »czynić prawem«.

czynić z kim (24): duchowni mayáli czo łłwieczłskiem i czynicłz abo zych poddanemi, máią łobie zniemi łwietłkiem pravem czynicłz. *ComCrac* 21v, 12v; *UstPraw* I3v, K2; *ZapKóścier* 1580 /11; ón miełczánin chcác z dlužnikiem czynić łwiádki dowiedzie/ [*Civis agens probabit per tes tes JanStat* 1034] iż tę vmowę mieđzy łobą mieli *SarnStat* 276, 459, 642, 757, 798, 907 (7). Cf »czynić prawem«.

czynić w czym (5): O kmiećiá zbieglégo w łádzie zamkowym czynić máią. *SarnStat* 661; będą mogli w práwie łwym Duchownym z łłkódniki łwémi czynić *SarnStat* 907, 664, 1168 [2 r.].

Zwrot: »czynić prawem, wedle praw(a), prawnie« [*w tym: o co, o kogo* (30), *z kim* (12), *przeciw komu* (3)] = *iudicio, iure, lege agere Cn* [szyk zmienny] (40 : 3 : 1): opiekvn tak zapifany abo przirodzoni ma o głowę zabitą czynicłz vedlia prava *ComCrac* 16, 21v; *LibMal* 1548/144v; *GroicPorz* r3; A pothym o one rzeczy ięto práwem przeciwko Meneláufowi czynić [*De his ergo coepit iudicium adversus Menelaum agitari*]. *Leop 2.Mach* 4/43; *UstPraw* F2v, G2v, G4 [3 r.], G4v [2 r.], Iv (10); gdy kto kogo o co pożywa/ pirwey ma wróćić onę rzecłz/ toż o nieę práwem czynić. *BielKron* 162; *Mącz* 491a;

káżdemu ma być wolno o wyśłępki Rzeczpóspolitą obrażájące prawem czynić [*iure optimo omnes ad publicas accusationes ad mittendi sunt*] *ModrzBaz* 95, 77v, 91v; Trzeći on brát co dáleko miefzkał/ dowiedziawfzy fię iż brát zábił/ przyiechał do domu/ y chciał o to prawem czynić. *GórnRozm* Dv, Hv; iefli co duchowni z świetckimi/ álbo z ich poddánými będą mieli/ tedy prawem świetckim będą z nimi o to czynic [*debent in iure seculari experiri Jan Stat* 238] *SarnStat* 216; o które winy/ *coram officio Capit.* y nie opuśczenié rzeczy wysłzéy miánowanych/ vkrzywdzonému wolno będzie czynić prawnie *SarnStat* 1161, 91, 98, 175 [2 r.], 257, 272, 474 (22).

Szeregi: »czynić, (i) dochodzić« (3): *Mącz* 491a; A nam lámému o dobrá nálszé *iuxta praecriptum Statuti* czynić/ y onych dochodzić wolno záfwsze będzie. *SarnStat* 138 [*idem*] 856.

»czynić i konwinkować« (1): wolno będzie infzému powinnému choć dáfłzému/ z którýkolwiek liniiéy/ o to czynic y konwinkować *SarnStat* 613.

»postępować (a. postępić) i czynić« (2): pan Viernosz nyma any bendzie mogł przeczywko xyędzv oborskiemv postempovacz any czynycz. *ZapWar* 1550 nr 2665; *SarnStat* 650.

»sądzić i czynić« (1): łády duchowne vftály/ ktore przed tym o tákie krzywdy łádziły y czyniły. *SkarKazSej* 700b.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (5) : *Facio*, *Czinię*/ *proprie*, *To czinię* co może być widziano y słyfzano *Recepit varias significationes ex adiunctis*. *Ut, Facio verba, Mówię. Facio iter, Ydę. [...] Facio te certiolem, Dawam cy znác. [...] Facio ludos Náfmiewam fie. [...] Facere sumptus, Vtracác/ Kóftunek nie mały wieść. [...] Facere mentionem, Spominác. [...] Facere initium, Począc. Facere insidias alicui, Stać ná kogo. Facere paria, Rownác. [...] Facere vota, Slubowác też modlić fie Panu Bogu Mącz* 113c, 113d, 174b; *Calag* 478a; *Calep* 403b.

Synonimy: **1.A.** broić, działać, pracować, robić, sprawować; **B.** konać, sprawować; **c.** obchodzić; **d.** broić, dawać, oddawać, pokazować, wyrządzać, zadawać; **2.** działać, postępować, sprawować, żyć; **3.** działać, tworzyć; **a.** broić, dopuszczać się, pełnić, popełniać, stroić, wykonywać; **c.** ustawiać; **f.a.** zmyślać; **A.a.** gotować; **c.** stwarzać; **d.** poświęcać; **e.** dawać, rodzić, wydawać, wypuszczać; **B.** sprawować; **a.** przynaszać, sprawiać; **C.a.** stanowić, zwać; **b.** nazywać, zwać; **D.a.** wynosić; **a.** facyt; **4.** chować, pełnić, przystrzegać, sprawować, strzec, wypełniać; **a.β.** folgować; **γ.** płacić; **5.a.** bić się, potykać się, walczyć; **b.** dochodzić, konwinkować, postępować, prawować się.

Formacje pochodne: *doczynić, naczynić, naprzyczynić, odczynić, poczynić, przeczynić, przyczynić, przyczynić się, rozczynić, szczynić, uczynić, wczynić, zacząć; czyniać, naprzyczyniać, odczyniać, podczyniać, przeczyniać, przyczyniać, przyczyniać się, rozczyniać, uczyniać, wczyniać, wszczyniać, zacząć; czyniwać; przyczynować.*

Cf **CZYNIĄCY, CZYNIĆ SIĘ, CZYNIENIE, CZYNIION**

AK, MB